

MŰVÉSZETEK - VIZUÁLIS KULTÚRA

9/AJTP ÉVFOLYAM

A vizuális kultúra tantárgy a NAT alábbi fejlesztési területeit erősíti:

az nevelés, nemzeti öntudat, hazafias nevelés, felelősségvállalás másokért, önkéntesség, médiatudatosságra nevelés, önismeret és a társas kultúra fejlesztése, testi és lelki egészségre nevelés.

A kulcskompetenciák közül fejleszt:

az esztétikai-művészeti tudatosságot és kifejezőképességet, az anyanyelvi kommunikációt, a digitális kompetenciát, kezdeményezőképességet, vállalkozói kompetenciát, a hatékony, önálló tanulást, a természettudományos és technikai kompetenciát és a szociális és állampolgári kompetenciát.

A művészeti nevelés tantervi programja lehetőséget nyújt az esztétikai érzékenység alakítására, a látás tudatosítására, bővítve a képi műveltséget, emlékezetet és képzeletet. A kreatív tevékenységek gyakorlata fejleszti a kéz ügyességet, technikai érzékenységet, képességeket alakít a gondolatok vizuális eszközökkel való megjelenítésére. Az oktatás megismerteti a tanulót a vizuális kultúra ágaival, a műfaj sajátosságaival, a művészi kommunikáció megjelenítési formáival.

A kommunikáció az ember számára létkérdés, mivel ez teszi lehetővé az egyes emberek tudásának összeadódását. A beszéd kialakulásával éppen ezért megnőtt a hallás jelentősége. Amikor később megszülettek az ismeretek rögzítésének különböző módjai, a tudás térben és időben függetlenné vált az egyéntől. Az anyagban (írás, kép, tárgy) vizuálisan kódolt ismeretek a látás szerepét még jobban fokozták. A 20. században a technika fejlődésével a hang, a kép rögzíthető és közvetíthető. Így nem csak a közvetlen kommunikációban tölt be fontos szerepet. Az audiovizuálisan rögzített üzenetek óriási hatásának egyik oka, hogy az érzékelés szempontjából ez hasonlít legjobban a közvetlen kommunikációhoz. Az ember a létfenntartásához szükséges ismereteinek nagy részét nem közvetlen érzékelés útján szerzi. Nyelvismeret nélkül nem juthatunk verbális információhoz, vizuális „nyelvismeret” nélkül pedig képtelenek vagyunk az anyagban rögzített tudást dekódolni.

A korszerű vizuális nevelés a kommunikáció minden területét figyelembe veszi, tudva, hogy a vizualitás az érzékelés egy módja. A vizuális eszköztárban nem különülnek el a „művészi” és „nem művészi” eszközök. A látás, látvány értelmezése, a vizuális kifejezés és közlés azonos módon zajlik a köznapi kommunikációban, illetve a művészi alkotások körében. A különbség elsősorban az alkotások funkciójában, a közlések színvonalában van. A kreatív gondolkodás fejlesztése nem mond ellent a hagyományok tanításának. Mindkettőre súlyt fektet a tanterv.

Az alapozó évfolyamon vizuális információkat kapnak a tanulók, emellett az alkotó folyamatban való képességfejlesztésre van lehetőségük. Kreativitásuk kibontakoztatható a tantárgy keretében.

A vizuális nevelés a világ látható minőségein keresztül tanít meg látni és láttatni, vagyis célja a vizuális alkotó- és befogadóképeség fejlesztése. A látható és láthatóvá tett világban különösen a látvány jelentésének, esztétikai üzenetének megismeréséhez és megértéséhez, illetve a közlő szándékának megfelelő, gondolatban és érzelemben gazdag ábrázolás, képi-plasztikai kifejezés, konstruálás fejlesztéséhez járul hozzá. A világ érzéki-tapasztalati birtokbavételével az érzékszervek, kiemelten a látás kiművelésével és a kéz intelligenciájának fejlesztésével foglalkozik. A térszemlélet, a forma-, a szín-, az anyag-, a szerkezetismeret és -érzék mindegyike a vizuális nevelés hatására emelkedik magasabb szintre. A megsokszorozódott technikai és rábeszélő képek korában a tantárgy újszerű célja az információk közti szelekciónak, a kritikus befogadásnak a kialakítása.

A középiskolás korosztályban a személyes útkeresés szerepe megnő. A tantárgy feladata az egyéniség keresésének segítése a vizuális kultúra példáinak bemutatásán keresztül, egyfajta követhető stílus, mintaválaszték felkínálása. Az azonosulás az alkotó munka elmélyült állapotában megy végbe a legkönnyebben, ezért a vizuális önkifejezés tág és minél önállóbb választási lehetőségeit kell felkínálni. A rajzi, a festői, a szobrászi munka mellett teret kell adni a korosztály érdeklődésének homlokterében álló alkalmazott grafikai tervezési és tárgytervezési-konstruálási feladatoknak. A vizuális nevelés alapvető célja, hogy megismertesse az egyetemes emberi kultúra, a nemzeti hagyományok értékeit, az értékmegőrzés formáit. Ösztönözze a tanulót az önkifejezés eszköztárának a bővítésére és készítse fel a tanult művészeti kifejező eszközök alkalmazására. Alakítsa ki a tanulóban az esztétikum iránti igényt, az esztétikai élményképességet, az alkotó magatartást és az ehhez tartozó pozitív beállítódást, fejlessze a teremtő képzeletet és improvizációs készséget, felkészítsen a mindennapi életre: a vizuálisan jelentkező problémák önálló felismerésére és megoldására, azaz a munkára, valamint a természeti és mesterséges környezet felelős használatára, az információk kritikus kezelésére, az árucikkek tudatos kiválasztására, a művészi, esztétikai értékek iránti fogékonyságra.

Az előkészítő évfolyamon a motiváltság kialakítása a legfontosabb. A befogadóvá válás a meghatározó, ezért sokféle technikával, anyaggal dolgozhatnak a tanulók. A manuális tevékenységben többen lehetnek sikeresek, ami a többi képesség fejlesztését is segítheti. A precíz alkotómunka fejleszti a figyelmet, kitartó munkavégzésre ösztönöz.

A tantervi program a készségek, jártasságok megszerzésére, a tanulók motiválására koncentrál. A konkrét tevékenységeket mindig a tanulócsoport összetételéhez, érdeklődéséhez kell igazítani.

A TANULÓK ÉRTÉKELÉSE

Az értékelés kritériumai

a szaktárgyi értékelésnek folyamatosnak, kiszámíthatónak, konkrétnek, igazságosnak, személyre szólónak, a fejlődésben megtett utat figyelembe vevőnek, az önértékelést segítőnek, további erőfeszítéseket serkentőnek, az egészséges munkakedvet fenntartónak kell lennie, a tantárgyi szorgalmat figyelembevevőnek, a teljesítményt és nem az adottságokat minősítjük.

A fejlesztő értékelés

Az értékelés funkciói közül kiemelkedő szerepet kap a formáló, a motiváló, az irányt adó, a tanulót elsősorban saját teljesítményéhez viszonyító, fejlesztő értékelésnek, ugyanis ez segíthet leginkább az önismeret fejlesztésében, az ösztönzésben, a továbblépés feladatainak, útjának megmutatásában. Az értékelhető tanulói megnyilvánulásokra vonatkozó szóbeli és/vagy írásos megjegyzések is pontosabb tájékoztatást nyújtanak, rámutathatnak konkrét problémákra, egyúttal javaslatokat is tehetnek a fejlesztésre. A tanulók önértékelése pedig többcélú órai feladat is lehet.

Tárgyi feltételek

Tankönyvet nem használunk.

- Szaktanterem felszereléssel, rajzasztalokkal, rajztáblákkal, mosogatóval
- Megfelelő nagyságú tér a munkához, mozgáshoz, beállításhoz
- Beállításhoz modellanyag, tárgyasztalok
- Megfelelő méretű, jól szellőztethető terem a grafikai munkákhoz
- Grafikai prés, szárítópalc, hengerek, üveglapok
- Hagyományos tábla, interaktív tábla internetkapcsolattal
- Tároló hely anyagoknak, felszerelésnek, kész munkáknak
- Megfelelő mennyiségű, minőségű anyag, felszerelés grafikai, festői, plasztikai feladatokhoz
- Égetőkemence tűzzománchoz, kerámiához műhellyel, szárítóállvánnyal
- Kiállító felületek, paraván

RÉSZLETES FEJLESZTÉSI CÉLOK ÉS KÖVETELMÉNYEK

Tematikai egység	Év eleji tájékozódás a tanulók motiváltságáról	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Vizuális nyelvi elemek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Művészeti tantárgymodulok munkájának megismerése. Rajzkészség felmérése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Beszélgetés a tanulókkal. Tájékozódás. Vizuális ismeretek.		<i>Társadalomismeret</i> <i>Művészeti modulok</i> <i>együttműködése</i>
Kulcsfogalmak	Esztétikai- művészeti tudatosság.	

Tematikai egység	Vizuális kommunikáció Vizuális alapismeretek	Órakeret 22 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális kommunikáció fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Térviszonyok, kompozíció, színhatás, kép és szöveg, vizuális információ. Tárgyak és környezet. Természeti formák. Motívumgyűjtés. Frottázs, kollázs. Vizuális nyelvi elemek. Vizuális jelek, szimbólumok egyértelmű használata. A vizuális közlés, kifejezés legfontosabb eszközeinek (pont, vonal, sík- és térformák, felület, tónus, szín, szerkezet, kompozíció, képi motívumok) a vizuális közlésben betöltött szerepe, használata. Adott hangulati hatáshoz adott színviszonyok megjelenítése Színek derítése és törése. Tónusgyakorlatok Képi asszociációk, sík redukció, dekoratív tervezés, tűzzománc Karácsonyi ajándék-, csomagtervezés.		<i>Természetismeret</i> <i>Társadalomismeret</i> <i>Önismeret</i> <i>Média</i>
Kulcsfogalmak	Képkalkáló technikák, térábrázolás, színkeverés, kompozíció	

Tematikai egység	Kifejezés, képzőművészet Grafika	Órakeret 16 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Grafikai eljárások megismerése során vizuális kifejezőkészség fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Grafikai kifejezőeszközök alapelemei. Egyedi grafikai technikák használata, tollrajz.	<i>Társadalomismeret</i> <i>Természetismeret</i>	

Egyedi nyomat. Sokszorosítógrafikai tapasztalatszerzés.		
Kulcsfogalmak	dúc,nyomat,monotípiá,grafikai jelrendszer	
Tematikai egység	Tárgy- és környezetkultúra Kerámia	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tér- és időbeli tájékozódás fejlesztése. Manuális és konstruáló képesség fejlesztése. Szülőföldünkhöz kötődés erősítése a népi kézműves technikák, anyagok megismerése során.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Anyagok legfontosabb tulajdonságainak megismerése, kezelhetőségük, alakíthatóságuk megtapasztalása. Agyag, gyurma, tészta, viasz, mint plasztikus anyagok összehasonlítása. Pozitív-negatív formák használata. Tárgyalkotó alapfogások gyakorlása. Alkotómunka. Térbeli megformálás.	<i>Természetismeret</i> <i>Társadalomismeret</i>	
Kulcsfogalmak	Kifejezés, élmény, elvont gondolat, érzelem, hangulat, modell, nézőpont,	

Tematikai egység	Tárgy- és környezetkultúra Tárgy és hagyomány Kézművesség	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	A környezet anyagai. Az ember tárgykészítő tevékenysége. Jeles napok. A család ünnepei.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Manuális és konstruáló képesség fejlesztése. Hagyományos kézműves tevékenységek iránti nyitottság kialakítása. Természethez, környezethez való kötődés mélyítése élmény-, ismeret- és tapasztalatszerzés által. Az értékteremtésen és megőrzésen keresztül a munkára nevelés. A környezettudatosság erősítése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
A hagyományos tárgyi és szellemi kultúra összekapcsolódásának megismerése. Önkifejezés, az önmegvalósítás lehetőségének felfedezése a kézműves tevékenységen keresztül. Tárgyak vizsgálata a környezetünkben. Régi és mai ékszerek összehasonlítása.(Tűzzománc technika)	<i>Természetismeret</i> <i>Társadalomismeret</i>	
Kulcsfogalmak	Kompozíció, térbeli alkotás.	

Tematikai egység	Befogadás, megismerés	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Műalkotások elemzése során saját vélemény árnyalt megfogalmazása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Múzeum és kiállítás látogatása. Helyi városképi, építészeti, tárgyi emlékek megismerése. Műelemzés alapfokon – ismeretgyűjtés. Önértékelés – az éves munka keretezése, rendezése, értékelése (önértékelése elsősorban). Kiállítás rendezés, tanulói munkákból. Dokumentálás, archiválás.	<i>Társadalomismeret</i> <i>Természetismeret</i> <i>Művészeti modulok együttműködése</i>	
Kulcsfogalmak	Művészettörténet, műalkotás, stíluskorszak.	

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI

- A tanuló szerezzon ismereteket a vizuális nyelv kifejező eszközei, a rajzi, festészeti és plasztikai ábrázolás leggyakrabban használt eljárásai terén.
- Legyen képes sík- és térbeli művek létrehozására, konkrét és elvont képi és plasztikai gondolatok megjelenítésére, a látvány, illetve az abból történő absztrakció elemző értelmezésére, sokrétű feldolgozására (tanári segítséggel), tervszerű, igényes munkavégzésre.
- Törekedjen kifejezőeszközeit helyesen alkalmazni és tudatosan megválasztani.
- Képes legyen az együttműködésre csoporttársaival.
- Életkorának megfelelő kreativitással, önállósággal oldja meg feladatait.
- A megismert technikákat, munkaformákat tudatosan és kreatívan alkalmazza.
- Képes legyen figyelme tudatos összpontosítására, fegyelmezett feladatvégzésre.
- A tanuló reális önismerettel rendelkezék, reális önértékelésre képes legyen.

9-10. ÉVFOLYAM

CÉLOK ÉS FELADATOK

A vizuális kultúra tantárgy a NAT alábbi fejlesztési területeit erősíti:

az nevelés, nemzeti öntudat, hazafias nevelés, felelősségvállalás másokért, önkéntesség, médiatudatosságra nevelés, önismeret és a társas kultúra fejlesztése, testi és lelki egészségre nevelés.

A kulcskompetenciák közül fejleszti:

az esztétikai-művészeti tudatosságot és kifejezőképességet, az anyanyelvi kommunikációt, a digitális kompetenciát, kezdeményezőképességet, vállalkozói kompetenciát, a hatékony, önálló tanulást, a természettudományos és technikai kompetenciát és a szociális és állampolgári kompetenciát.

A vizuális nevelés legfőbb célja, hogy hozzásegítse a tanulókat a látható világ jelenségeinek, a vizuális művészeti alkotásoknak árnyaltabb értelmezéséhez és megítéléséhez. A tantárgy így nemcsak a képző- és iparművészet területeinek a feldolgozásával foglalkozik tehát, hanem tartalmi közé emeli a vizuális jelenségek, közlések olyan köznapi formáinak vizsgálatát is, mint a tömegkommunikáció vizuális megjelenései, a legújabb elektronikus médiumokhoz kapcsolódó jelenségek és az épített, alakított környezet. A képzőművészet, vizuális kommunikáció, tárgy- és környezetkultúra a vizuális kultúra tantárgynak olyan részterületei, amelyeknek a tartalmi végigkísérik a közoktatásban a vizuális nevelést, ám a különböző iskolaszakaszokban különböző módon kapnak hangsúlyt. Ezek a részterületek azonban a legfontosabb tartalmakat biztosítják csupán a fejlesztéshez, de hatékony fejlesztés csakis komplex feladatokban, egymással összefüggő feladatsorokban értelmezhető. A tantárgy oktatása tevékenység-, illetve gyakorlatközpontú, ahol alapvető fontosságú a játékos-kreatív szemlélet, illetve hogy a tantárgy tartalmainak feldolgozása komplex, folyamatorientált megközelítésben történjen, így a projekt módszer eszközét is felhasználja a tanítás-tanulás folyamatában.

A NAT fejlesztési feladatainak alapján a vizuális kultúra tantárgy gyakorlati tevékenységeinek fontos célja az érzéki tapasztalás, a környezettel való közvetlen kapcsolat fenntartása, erősítése, ezáltal a közvetlen tapasztalatszerzés, az anyagokkal való érintkezés, az érzékelés érzékenységének fokozása. További cél tudatosítani az érzékelés különböző formáinak (például látás, hallás, kinetikus érzékelés) kapcsolatát, amely a számítógépes környezet bevonásával képes egy újabb, „más minőségű” intermediális szemléletet is kialakítani. A fejlesztés átfogó célja segíteni a tanulókat abban, hogy képesek legyenek az őket érő a hatalmas mennyiségű képi információt, számtalan spontán vizuális hatást minél magasabb szinten, kritikusan feldolgozni, a megfelelő szelekciót elvégezni, értelmezni, továbbá ezzel kapcsolatos önálló véleményt megfogalmazni, illetve segíteni a művészi és köznapi vizuális közlések pontos értelmezését, továbbá fokozni az alkotómunka során a vizuális közlés és kifejezés árnyalt megjelenítését. A vizuális nevelés kiemelt fontosságú feladata a kreativitás működtetése, illetve fejlesztése, a kreatív képességek kibontakoztatása. Nagy hangsúlyt kap a kreatív problémamegoldás folyamatának és módszereinek tudatosítása, mélyítése. A fejlesztés célja az örömteli, élményt nyújtó, a személyes megnyilvánulásnak legnagyobb teret engedő alkotótevékenység megszerettetése, ezáltal a motiváció fokozása, egy szélesebb értelemben vett alkotó magatartás kialakítása. Cél továbbá a problémamegoldó képesség erősítése, hisz a feladatok önálló megoldása bizonyos rutinok, készségek kialakításával kezdődik, majd az egyre önállóbban végzett tevékenységeken keresztül jut el a projektfeladatok önálló megoldásáig. A tanulók önismeretének, önkritikájának, önértékelésének fejlesztése kritikai szemléletmód kialakításával a gyakorlati tevékenységeken keresztül valósul meg, amelyek mindegyike – eredeti céljától függetlenül is – személyiségfejlesztő hatású. Motiváló hatásuk mellett segítik az érzelmi gazdagodást, az empátia, az intuíció

fejlesztését, az önálló ízlés, a belső igényesség kialakulását, az önértékelés és önismeret kialakulása révén pedig a céltudatos önszabályozást.

Mindezektől függetlenül a vizuális kultúra tanításának fontos alapelve azonban, hogy a művészeti nevelés valójában művészettel nevelésként értelmezendő, hisz a közoktatásban a művészet nem lehet célja, csupán eszköze a nevelésnek, azaz egy közismereti tárgy közvetlen feladata nem lehet a „művészképzés”.

A szabályozás szerint a gimnázium 9–10. évfolyamán kötelező tantárgy a vizuális kultúra. Ebben az iskolaszakaszban – csakúgy, mint eddig – a vizuális kultúra tantárgy az esztétikai, művészeti nevelés érdekében végzi fő tevékenységeit, azonban egyre nagyobb hangsúlyt kap a kritikai gondolkodás és problémamegoldó gondolkodás, illetve a szociális érzékenység fejlesztése. A felnőtté válás folyamatában különösen fontos az önismeret, a reális önértékelés erősítése, amely kiváltképp a tantárgy sajátosságából eredő alkotótevékenységhez kapcsolódó, egyénre szabott feladatokon keresztül érhető el. Ugyanakkor egyrészt a fejlesztési cél tartalmaként választott társadalmi problémák vizsgálata, másrészt a tantárgy jellemző módszertanából következő munkamódszer (pl. gyakori csoportmunka), erősítik a szociális kompetenciát, az egymás iránt érzett felelősségvállalást.

A médiatudatosság fejlesztését különösen indokolja a kortárs társadalom igénye, amely a fiatalok médiahasználati szokásai miatt egyre fontosabb szerepet kap az adott iskolaszakaszban. E fejlesztés fontosságának hangsúlyozása különösen indokolt az adott tantárgyban, hisz az információs csatornák gazdagodása a szöveges információbefogadás mellé felzárkóztatja a vizuális információk tudatos befogadásának fontosságát is, mivel az információk forrása és jellege alapján szöveg és kép együtt értelmezése napjainkban gyakoribb jelenség valós élethelyzetekben. A médiatudatosság fejlesztésének tehát egyre fontosabb aspektusa a vizuális megfigyelés és értelmezés segítségével megvalósuló médiahasználat és médiaértés.

A fentiekből is következik, hogy e korosztályban kevésbé a kifejező szándékú rajzi, festészeti produktumok létrehozása a cél, mint inkább a tervezői gondolkodás fejlesztése, illetve a technikai médiumok felhasználásával létrehozható produktumok elkészítése, amely egyúttal hozzájárul a digitális kompetencia fejlesztéséhez. Ebben az iskolaszakaszban – csakúgy, mint az előzőben – a vizuális kultúra részterületei közül a „Vizuális kommunikációhoz” kapcsolódó fejlesztés kerül előtérbe, amely közvetlen kapcsolatban van a médiafogyasztás tudatosságának erősítésével, illetve a „Tárgy- és környezetkultúra” részterület vizsgálatával a környezettudatos életforma jelentőségének megértése és elfogadása nyer fontosságot. Miután a tantárgy kultúraközvetítő szerepe erősödik, egyre lényegesebb a befogadó tevékenység jelenléte a tanórán, méghozzá más kapcsolódó tárgyakban szerzett ismeretek, tapasztalatok koherens felhasználásával. Az alsóbb iskolaszakaszban (5–8. évfolyamon) a gyerekek már ismerkedtek a különböző kultúrák és korok vizuális művészeti megjelenéseivel, e szakaszban az ismeretek rendszerezése, szintézise, illetve az esetleges kronologikus megközelítésen túl egy problémaközpontú közvetítés ígér hatékonyságot.

A gimnázium 9–10. évfolyamán a tanuló felismeri, hogy a különböző vizuális művészetek érzelmi, gondolati, erkölcsi, esztétikai élmények, a tapasztalatszerzés forrásai. Nyitott műalkotások befogadására, képes a vizuális események önálló feldolgozására, életkorának megfelelő szintű értelmezésére, ennek során a művekben megjelenített témák, élethelyzetek, motívumok, formai megoldások közötti kapcsolódási pontokat azonosítására, többféle értelmezési kontextusban helyezésére. A tanuló képes állóképi, plasztikai, mozgóképi és intermedialis karakterű megjelenítésre. Képes makettek, modellek konstruálására, belső terek különböző funkciókra történő önálló átrendezésére. Hajlandó kísérletezni új technikákkal, módszerekkel és anyagokkal. Képes a média által alkalmazott álló- és mozgóképi kifejezőeszközöket értelmezni,

médiatartalmakat használni, megfelelő kommunikációs stratégiával rendelkezik a nem kívánatos tartalmak elhárítására. Nyitott és motivált az IKT nyújtotta lehetőségek kihasználásában. Képes arra, hogy saját munkáját tárgyilagosan értékelje, és szükség esetén tanácsot, információt, támogatást kérjen. Együttműködik társaival, igényli és képes a feladatmegoldást segítő információk megosztására. Problémamegoldó tevékenységét egyre inkább a függetlenség, a kreativitás és az innováció jellemzi.

A TANULÓK ÉRTÉKELÉSE

A vizuális kultúrát közvetítő órákon az értékelés alapjául az érvényben levő Nemzeti alaptanterv, illetve az adott kerettantervben, valamint a rá épülő iskolai programban megfogalmazott fejlesztési célok és feladatok szolgálnak. Az értékelés célja a tanuló előrehaladásának, illetve a tanári közvetítés módjainak (a tanítás, a kiemelt fejlesztési területek eredményességének) vizsgálata.

A fejlesztő értékelés:

Az értékelés funkciói közül kiemelkedő szerepet tulajdonítunk a formáló, a motiváló, az irányt adó, a tanulót elsősorban saját teljesítményéhez viszonyító, fejlesztő értékelésnek, ugyanis ez segíthet leginkább az önismeret fejlesztésében, az ösztönzésben, a továbblépés feladatainak, útjának megmutatásában. Az értékelhető tanulói megnyilvánulásokra vonatkozó szóbeli és/vagy írásos megjegyzések is pontosabb tájékoztatást nyújtanak, rámutathatnak konkrét problémákra, egyúttal javaslatokat is tehetnek a fejlesztésre. A tanulók önértékelése pedig többcélú órai feladat is lehet.

Számonkérési formák:

- órai munka értékelése
- szóbeli és írásbeli feleletek értékelése
- tanórai feladatok, otthoni feladatok, beszámolók értékelése
- alkotások, rajzok, produktumok értékelése (gyakorlati munkák pl: tervezés, festés, mintázás stb)
- kiselőadás, gyűjtőmunka
- vállalható, plusz feladatok értékelése
- pályázatok, versenyek
- kiállításokon való részvétel, rendezésben való segítségnyújtás

Az osztályzat megállapításának szempontjai, az értékelés kritériumai:

- A tanuló ismereteinek, készségeinek, képességeinek szintjét, a tanuló teljesítményét, előremenetelét évközben érdemjeggyel, félévkor és év végén osztályzattal minősítjük.
- A tanuló elméleti tudását és gyakorlati tevékenységét rendszeresen értékeljük. Az ismeretek számonkérésének tartalmát a tanterv évfolyamokra lebontott követelményei határozzák meg.
- A tudásmérés széles skáláját alkalmazzuk: szóbeli felelet, önálló gyűjtőmunka, kiselőadás, írásbeli beszámoló, gyakorlati produktumok .st
- a szaktárgyi értékelésnek folyamatosnak, kiszámíthatónak, konkrétnek, igazságosnak, személyre szólónak, a fejlődésben megtett utat figyelembe vevőnek, az önértékelést segítőnek, további erőfeszítéseket serkentőnek, az egészséges munkakedvet fenntartónak kell lennie, a tantárgyi szorgalmat figyelembevevőnek, a teljesítményt és nem az adottságokat minősítjük.

Javítási lehetőség:

- A javítási lehetőség folyamatosan biztosított

A TANKÖNYVEK KIVÁLASZTÁSÁNAK ELVEI

A vizuális kultúra tantárgy taneszközeinek kiválasztásakor mind pedagógiai, mind szakmai-tartalmi, mind formai kritériumokat veszünk figyelembe. A tankönyv elsődlegesen nem a tananyag otthoni felidézésre szolgál, hanem a tanórai munka egyik legfontosabb eszköze.

A tankönyvek kiválasztásában szerepet játszó általános tartalmi összetevők és minőségi kritériumok, amelyek különösen fontosak lehetnek a kerettantervben, majd a helyi tantervben foglaltak megvalósulása szempontjából:

- a *szakmai hitelesség, szakmai megbízhatóság*
- a *tanulási folyamat támogatása, irányítása, a tanulási stratégiák közvetítése*
- az adott korosztály *motiválása, gondolkodásra, olvasásra, tanulásra ösztönzése*
- a tankönyv *vizuális formája, megismerkedtettsége, illusztrációs anyaga*
- az eredményes és motiváló *ismeretközvetítés*
- az *életszerűség*
- az *önértékelés* elősegítése, például a kérdések, feladatok rendszere által
- feleljen meg az érettségi vizsgára történő felkészítés és felkészülés kritériumainak is

A tankönyvek kiválasztásának szempontjai

1. Tantervi megfelelés
2. Tanulhatóság (önálló ismeretszerzés lehetősége)
3. Szakmai-tudományos hitelesség
4. Segédanyagok (tanári kézikönyv, feladatlapok, munkafüzet, stb.) megléte
5. Megelőző és a következő fokozat megléte (tankönyvcsalád)
6. Előzetes kipróbálás pozitív tapasztalatai
7. Gyermeklélektani szempontok
8. Didaktikai kimunkáltság
9. Nevelési értékek
10. Újszerűség, korszerűség
11. Esztétikum
12. A szállítás megbízhatósága
13. A kiadó által nyújtott kedvezmények (pl. tanári továbbképzés, jutalomkönyvek)
14. Ár

Tárgyi feltételek

- Szaktanterem felszereléssel, rajzasztalokkal, rajztáblákkal, mosogatóval
- Megfelelő nagyságú tér a munkához, mozgáshoz, beállításhoz
- Beállításhoz modellanyag, tárgyasztalok
- Megfelelő méretű, jól szellőztethető terem a grafikai munkákhoz
- Grafikai prés, szárítópolec, hengerek, üveglapok
- Hagyományos tábla, interaktív tábla internetkapcsolattal
- Tároló hely anyagoknak, felszerelésnek, kész munkáknak
- Megfelelő mennyiségű, minőségű anyag, felszerelés grafikai, festői, plasztikai feladatokhoz
- Égetőkemence tűzzománchoz, kerámiához műhellyel, szárítóállvánnyal

- Kiállító felületek, paraván
- Digitális fényképezőgép, kamera

9. ÉVFOLYAM

RÉSZLETES FEJLESZTÉSI CÉLOK ÉS KÖVETELMÉNYEK

Tematikai egység/Fejlesztési cél	KIFEJEZÉS, KÉPZŐMŰVÉSZET Érzelmek, hangulatok kifejezése	Órakeret 4	
Előzetes tudás	A vizuális kifejezés eszközeinek felhasználása az alkotómunka és a vizuális elemzés során. Önkifejezés alkalmazása az alkotó tevékenységekben. Vizuális-esztétikai jellegű szempontok érvényesítése az alkotásokban.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az alkotó tevékenységekben a síkbeli, térbeli kifejezőeszközök, a térábrázolási konvenciók, a szintani ismeretek megfelelő alkalmazása. Érzelmek, hangulatok megfogalmazása egyéni szín- és formavilágban. A kifejezésnek megfelelő kompozíció használata. Megfigyelt és elképzelt téri helyzetek ábrázolása.		
Ismeretek, fejlesztési követelmények	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tananyagok
Művészeti alkotások kifejező, sajátos átdolgozása, átírása, parafrázis készítése (pl. színesből fekete-fehér vagy monokróm megjelenítés, kép kiegészítése sajátos elemekkel vagy részletekkel). Látvány megjelenítése egyénileg választott sajátos szándék (pl. kiemelés, figyelemirányítás) érdekében, a vizuális kifejezés eszközeinek sajátos változtatásával (pl. sajátos nézőpont, aránytorzítás, formaredukció). Különböző színekkel (pl. telített, derített, tört, hideg, meleg színek) hangulati hatás elérése a látvány kifejező megjelenítése érdekében (pl. feszültség, nyugalom).	Tanári szemléltetés, bemutatás. Tanuló: anyaggyűjtés, prezentáció irányított feldolgozás elemzés. Önálló alkotó munka	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Irodalmi szöveg értelmezése. Szöveg és kép kapcsolata. <i>Matematika:</i> Síkbeli és térbeli alakzatok. Transzformációk. Matematikai összefüggések (pl. aranymetszés). <i>Ének-zene:</i> zenei befogadó élmények.	Tankönyv, internet, szakirodalom
Kulcsfogalmak/fogalmak	Vizuális átírás, redukció, stilizálás, kiemelés, kontraszt, kompozíció, komplementer, színreflex, szín-, vonal-, formaritmus, kompozíció, konstruktív képépítés.		

Tematikai egység/Fejlesztési cél	KIFEJEZÉS, KÉPZŐMŰVÉSZET A művészi közlés, mű és jelentése		Órakeret 8
Előzetes tudás	A művészet stíluskorszakait reprezentáló legfontosabb művészeti alkotások, alkotók felismerése, jelentőségének megértése. A vizuális kifejezés eszközeinek felismerése és használata műelemzés során. A megfigyelés segítségével műelemző módszerek alkalmazása. Különböző ábrázolási rendszerek felismerése, értékelése műalkotásokon.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Művészettörténeti stíluskorszakok és irányzatok, témák, illetve problémakörök önálló értelmezése, többféle szempont alapján. Vizuális esztétikai jellegű értékítéletek megfogalmazása elemzésekben, illetve érvényre juttatása az alkotó feladatokban. Eltérő kultúrák legfontosabb vizuális jellemzőinek értelmezése összehasonlítással. Összehasonlítás során önállóan kialakított szempontok érvényesítése.		
Ismeretek, fejlesztési követelmények	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
<ul style="list-style-type: none"> – Tematikus ábrázolások elemzése a művészetben (pl. emberábrázolás, térábrázolás, mozgásábrázolás), legfontosabb változások lényegének kiemelése és összegzése a különböző művészettörténeti korszakokban. – Művészettörténeti korszakok (pl. ókor, korakeresztény, romanika és gótika, reneszánsz és barokk, klasszicizmus és romantika) összegzése, a hasonlóságok és a legfontosabb megkülönböztető jegyek kiemelésével. 	Irányított anyaggyűjtés, elemzés, összehasonlítás. Egyéni és csoportmunka.	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> korstílusok, irányzatok társadalmi és kulturális háttere. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> stílusirányzatok, stíluskorszakok irodalmi jellemzői, képzőművészeti párhuzamok. <i>Ének-zene:</i> Művészettörténeti és zenetörténeti összefüggések (korszakok, stílusok kiemelkedő alkotók, műfajok). Zenei befogadói tapasztalatok.	Tankönyv, internet, szakirodalom
Kulcsfogalmak/fogalmak	Látvány- és műelemzés, korszak, korstílus, stílusirányzat, képzőművészeti műfaj, műtípus, kompozíció, képkiágás, kontraszt.		

Tematikai egység/Fejlesztési cél	VIZUÁLIS KOMMUNIKÁCIÓ Kép és szöveg		Órakeret 4
Előzetes tudás	Nem vizuális természetű információk érzékletes, képi megfogalmazása. A vizuális kommunikáció különböző formáinak megkülönböztetése és értelmezése.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Vizuális közlés szöveggel és képpel különböző célok érdekében.		
Ismeretek, fejlesztési követelmények	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
<p>– Összetettebb vizuális közlés megvalósítása kép és szöveg együttes, összefonódó használatával (pl. saját készítésű fotó-önarckép stílusbeli átalakítása megfelelő szoftverhasználattal, majd a képhez – a tartalmat módosító – szöveg társítása, grafikai kivitelezése) elsősorban a jelentésmódosulások tudatosításának céljával.</p> <p>– Kreatív tervezés, kivitelezés szöveg és kép (egyenrangú) egymás mellé rendelésével (pl. művészkönyv egyes technika alkalmazásával és/vagy számítógép használatával, megadott témából kiindulva) a különféle jelentésrétegek új minőségének megvalósítása céljából.</p> <p>Vizuális közlés szöveggel és képpel a médiaipar területéhez kapcsolódóan (pl. televíziós műsorrend írása különféle szempontok alapján, majd műsor-újságoldal tervezése, összeállítása képekkel</p>	<p>Információ gyűjtés, információk jellegének összehasonlítása, illusztráció, önálló alkotómunka, csoportmunka.</p>	<p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> a médiaipar működése, műsorgyártás.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Ábrák, képek, illusztrációk kapcsolata a szöveggel. Csoportos, nyilvános és tömegkommunikáció sajátosságai. Vizuális kommunikáció.</p>	<p>Tankönyv, internet</p>

kiegészítve, internet- és megfelelő szoftverhasználattal).			
Kulcsfogalmak/fogalmak	Montázs-elv, tipográfia (betűméret és stílus, oldalrendezés, oldalpár, kép és szöveg, kompozíció, borító); intermédia, anyag(szerűség), művészkönyv/art-book, műsorrend.		

Tematikai egység/Fejlesztési cél	VIZUÁLIS KOMMUNIKÁCIÓ Tömegkommunikációs eszközök		Órakeret 4
Előzetes tudás	A vizuális kommunikáció különböző formáinak csoportosítása. A reklám hatásmechanizmusának elemzése.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tömegkommunikáció eszközeinek és formáinak ismerete, csoportosítása, értelmezése. Vizuális reklámok értelmezése.		
Ismeretek, fejlesztési követelmények	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tananyagok
<p>– A tömegmédiák alaptulajdonságainak, hordozóinak (pl. újság, DVD), intézményeinek, csatornáinak és funkcióinak (pl. hírközlés, szórakoztatás, reklám) csoportosítása, elemzése rendszerező feladatok megoldásán keresztül.</p> <p>– A tömegkommunikáció egy jellegzetes, a képet a szöveggel együtt alkalmazó médiumának értelmezése kreatív gyakorlatot kötődően (pl. moziplakát, közérdekű üzenet közvetítő plakát készítése internetről letöltött film, képek felhasználásával) az összetettebb vizuális közlés alkotó megvalósítása céljából.</p> <p>A tv-reklám és a videoklip sajátosságainak elemzése különféle szempontok alapján (pl. hangulatkeltés, montázs, sztereotípiák,</p>	<p>Vizuális és akusztikus források elemzése. Osztályszintű feldolgozás, vita.</p>	<p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> Tömegtájékoztatás. Médiaipar működése. Kultúra és tömegkultúra, jelenségek a médiában. Sztereotípiák, reprezentáció. Műfajfilm, szerzői film. A reklám hatásmechanizmusa. A figyelemirányítás, a hangulatteremtés és az értelmezés legfontosabb eszközei. <i>Ének-zene:</i> populáris zenei stílusok. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Médiaszövegek jellemzői. A személyközi kommunikáció. Különböző beszédműfajok kommunikációs technikái hétköznapi kommunikációs helyzetekben, a tömegkommunikációban. <i>Informatika:</i> A</p>	<p>Tankönyv, vizuális és akusztikus anyagok.</p>

eredeti megoldások, célközönség) a valószerűség, hatásmechanizmus problémakörének felismerése, tudatosítása érdekében.		kommunikációs eszközök hatása a mindennapi életre és a társadalomra. Globális információs társadalom. A fogyasztói viselkedést befolyásoló tényezők.	
Kulcsfogalmak/fogalmak	Közvetett kommunikáció, média, médium, nyomtatott és elektronikus sajtó, televízió, közszolgálati, kereskedelmi és közösségi televízió, internet, hírközlés, reklám, fotografikus kép, tapasztalati- és reprezentált valóság, asszociatív, párhuzamos és belső montázs, sztereotípiák, célközönség, valószerűség, hitelesség, plakát, műfajfilm.		

Tematikai egység/Fejlesztési cél	VIZUÁLIS KOMMUNIKÁCIÓ Tér-idő kifejezése		Órakeret 4
Előzetes tudás	Tér-időbeni változások, folyamatok képi tagolásának pontos értelmezése és értelmezhető megjelenítése képsorozatokkal.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A technikai médiumok (különösképpen a mozgókép) képalkotó módszereinek és műtípusainak megismerése.		
Ismeretek, fejlesztési követelmények	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tananyagok
– Megadott (pl. „A ma hősei”, „Élet a településemen”) vagy szabadon választott téma alapján komplex munka, mű tervezése (pl. kép/"fotó"regény, story-board készítése) a legfőbb audiovizuális kifejezési eszközök tudatosítása céljából. A story-board és a képregény műfajának összehasonlítása.	Vizuális anyagok elemzése, tanulói prezentáció, önálló alkotómunka.	<i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> A figyelemirányítás, a hangulatteremtés és az értelmezés legfontosabb eszközei. <i>Dráma és tánc:</i> Mozgásos kommunikáció, improvizáció adott zene, téma vagy fogalom alapján. <i>Ének-zene:</i> a zene szerepe a médiában és a filmművészetben. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Az idő- és térjelölések értelmezése. Elbeszélő, nézőpont, történetmondás, cselekmény, helyszín, szereplő, leírás,	Tankönyv, számítógép, projektor

		párbeszéd, jellemzés, jellem, hőtípus; helyzet, akció, dikció, konfliktus, monológ, dialógus, prólógus, epilógus, késleltetés, jelenet; néhány alapvető emberi léthelyzet, motívum, metafora, toposz, archetípus.	
Kulcsfogalmak/fogalmak	Story-board, forgatókönyv, beállítás, jelenet, a montázs(típusok) jelentősége, a narráció sémái és egyedi megoldásai, képregény.		

Tematikai egység/Fejlesztési cél	TÁRGY- ÉS KÖRNYEZETKULTÚRA		Órakeret
	Tervezett, alakított környezet		4
Előzetes tudás	A vizuális környezetben megfigyelhető téri helyzetek, színviszonyok pontos értelmezése és szöveges megfogalmazása. Megfigyelések alapján a vizuális közlések érdekében különböző rajzi technikák alkalmazása. Tárgyakkal, épületekkel, jelenségekkel kapcsolatos információk gyűjtése. Tárgykészítő, kézműves technikák alkalmazása. Gyakorlati feladatok önálló előkészítése.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Jelenségek, látványok vizuális megfigyelése és értelmezése során célirányos szempontok kiválasztása. Az adott tárgynak megfelelő tárgykészítő technikák alkalmazása.		
Ismeretek, fejlesztési követelmények	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tananyagok
<ul style="list-style-type: none"> – Ember alkotta objektumok (pl. épületek, építmények) és azok jellemző környezetének (pl. formai kapcsolódás – F. L. Wright: <i>Vízésébáz</i>; környezetbe olvadás, álcázás – camouflaze jelenség) elemző vizsgálata, értelmezése és összehasonlítása (pl. formai és/vagy színcapcsolódás, anyaghasználat szerint). – Szöveges eszközökkel leírt tárgy, épület vagy téri helyzet pontos megjelenítése vizuális eszközökkel, az 	Anyaggyűjtés, értelmezés, osztályszintű feldolgozás, megbeszélés. Városi séta, kirándulás. Rajzi elemzések.	<i>Matematika:</i> Méretezés. Gondolatmenet követése. Absztrahálás, konkretizálás. <i>Biológia-egészségtan:</i> lakókörnyezet és természetes élőhelyek. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> Szükségletek és igények elemzése, tevékenységhez szükséges információk kiválasztása, tervezés szerepe, jelentősége,	

adott környezet alapos, pontos megismerése érdekében.		műveleti sorrend betartása, eszközhasználat. Lakókörnyezet-életmód.	
Kulcsfogalmak/fogalmak	Tervezés, felmérés, térelrendezés, környezettudatos magatartás, környezetvédelem.		

Tematikai egység/Fejlesztési cél	TÁRGY- ÉS KÖRNYEZETKULTÚRA		Órakeret
	Funkció		2
Előzetes tudás	Tárgyakkal, épületekkel, jelenségekkel kapcsolatos információk gyűjtése. Tervvázlatok készítése. Gyakorlati feladatok önálló előkészítése.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az adott célnak megfelelő tárgykészítő technikák alkalmazása. Problémamegoldás a tervezés során. Tárgy és funkció kapcsolatának átfogó értelmezése.		
Ismeretek, fejlesztési követelmények	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tananyagok
Funkcionális szempontokat kevésbé érvényesítő fiktív vagy elképzelt terek (pl. labirintus, adott színházi mű díszlete) tervezése és makettezése.	Tervezés, makettépítés, projektmunka. Megbeszélés. Dokumentáció elemzése, értelmezése.	<i>Dráma és tánc:</i> Produkción munká. A színházművészet összművészeti sajátosságai. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> improvizáció, diákszínpadi előadás.	
Kulcsfogalmak/fogalmak	Díszlet.		

Tematikai egység/Fejlesztési cél	TÁRGY- ÉS KÖRNYEZETKULTÚRA		Órakeret
	Az épített környezet története		6
Előzetes tudás	Azonosságok és különbségek célirányos megkülönböztetése az elemzésben. Tárgyakkal, épületekkel, jelenségekkel kapcsolatos információk gyűjtés.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális környezet, tárgyak vizuális megfigyelése és a látvány értelmezése során célirányos szempontok kiválasztása. Különböző korú és típusú tárgyak, épületek pontos összehasonlítása különböző szempontok alapján, a következtetések célirányos megfogalmazásával.		
Ismeretek, fejlesztési követelmények	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tananyagok
– Az építészettörténet fontosabb korszakainak (pl. ókor, romanika,	Könyvtári óra, gyűjtőmunka. Tanulmányi séta.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Esztétikai minőségek. Toposz,	

<p>gótika, reneszánsz, barokk, klasszicizmus, eklektika) elemző vizsgálata, összehasonlítása és csoportosítása a legfontosabb építészettörténeti példák alapján.</p> <p>– A divat fogalmának (pl. öltözködés, viselkedésforma, zene, lakberendezés területén) elemző vizsgálata és értelmezése (pl. szubkultúrák viszonya a divathoz) a közvetlen környezetben tapasztalható példákon keresztül.</p> <p>A hagyományos és a modern társadalmak tárgykészítésének, tárgykultúrájának (pl. öltözet, lakberendezési tárgyak) elemző vizsgálata példák alapján (pl. kézműves technikával készült egyedi tárgy; sorozatgyártásban készült tömegtárgy; ipari formatervezés eredményeként készült egyedi tárgy), a legfontosabb karakterjegyek alapján azok megkülönböztetése.</p>	<p>Sematikus ábra készítése, kiselőadások, prezentáció, vetélkedő.</p>	<p>archetípus állandó és változó jelentésköre. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Társadalmi jelenségek értékelése. Társadalmi normák. Technológiai fejlődés. <i>Biológia-egészségtan;</i> <i>földrajz;</i> Környezet fogalmának értelmezése. Helyi természet- és környezetvédelmi problémák felismerése.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/fogalmak</p>	<p>Alaprajztípus, alátámasztó és áthidaló elem, oszloprend, homlokzatosztás, megalitikus építészet, sírtípus, szent körzet és síregyüttes, egyházi építészet, palota, lakóház, stíluskeveredés, divat, szubkultúra, design, funkcionalizmus.</p>		

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI

- Alapvetően közlő funkcióban lévő képi, vagy képi és szöveges megjelenések árnyalt értelmezése.
 - Tanult technikák céljának megfelelő, tudatos alkalmazása alkotótevékenységekben.
 - Társművészeti kapcsolatok árnyalt értelmezése.
 - Kultúrák, művészettörténeti korok, stílusirányzatok rendszerező ismerete és a meghatározó alkotók műveinek felismerése.
 - Adott vizuális problémákkal kapcsolatban önálló kérdések megfogalmazása.
 - A kreatív problémamegoldás lépéseinek alkalmazása
- Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkájáról.

10. ÉVFOLYAM

RÉSZLETES FEJLESZTÉSI CÉLOK ÉS KÖVETELMÉNYEK

Tematikai egység/Fejlesztési cél	KIFEJEZÉS, KÉPZŐMŰVÉSZET Érzelmek, hangulatok kifejezése	Órakeret 4	
Előzetes tudás	A vizuális kifejezés eszközeinek felhasználása az alkotómunka és a vizuális elemzés során. Önkifejezés alkalmazása az alkotó tevékenységekben. Vizuális-esztétikai jellegű szempontok érvényesítése az alkotásokban. Különböző festészeti, grafikai és plasztikai technikák a kifejezési szándéknak megfelelő alkalmazása.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Személyes gondolatok, érzelmek vizuális megjelenítése a vizuális kifejezés alapvető eszközeinek segítségével. Egyéni asszociációkra támaszkodó átírás, fokozás. Irodalmi (zenei) mű vagy történelmi esemény feldolgozása. Hagyományos és új vizuális technikák alkalmazása. Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkáiról.		
Ismeretek, fejlesztési követelmények	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tananyagok
<p>– Művészeti élmények (pl. zene, mozgás, médiajelenség) megjelenítése önkifejező asszociációs alkotások által síkban, térben, időben (pl. zene hangulatát kifejező festészeti vagy plasztikai megjelenítéssel, talált tárgyakból készített installációval, fotókollázs technikával).</p> <p>Stílusirányzatok (pl. kubizmus, expresszionizmus, op-art) formai, technikai megoldásainak az adott célnak megfelelő (pl. érzelmek kifejezése nem figuratív megjelenítéssel, látható dolgok megjelenítésének leegyszerűsítése) alkalmazása saját, kifejező szándékú</p>	<p>Osztályszintű feldolgozás, csoportmunka, információgyűjtés (internet, szakirodalom)</p>	<p><i>Ének-zene:</i> zenei befogadó élmények.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> jelenetek, táncmozgások, összetett mediális hatások élményének feldolgozása.</p> <p><i>Informatika:</i> számítógép felhasználói szintű alkalmazása.</p>	

alkotásokban.			
Kulcsfogalmak/fogalmak	Nonfiguratív megjelenítés, vizuális átírás, redukció, absztrakció, stilizálás, kiemelés, kontraszt, kompozíció, komplementer, színreflex, szín-, vonal-, formaritmus, kompozíció, konstruktív képépítés, automatikus írás.		

Tematikai egység/Fejlesztési cél	KIFEJEZÉS, KÉPZŐMŰVÉSZET A művészi közlés, mű és jelentése		Órakeret 10
Előzetes tudás	A művészet stíluskorszakait reprezentáló legfontosabb művészeti alkotások, alkotók felismerése, jelentőségének megértése. A vizuális kifejezés eszközeinek felismerése és használata műelemzés során. A megfigyelés segítségével műelemző módszerek alkalmazása. Különböző ábrázolási rendszerek felismerése, értékelése műalkotásokon.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A technikai képalkotás – fotográfia, mozgókép – műtípusainak, kifejezőeszközeinek ismerete és értelmezése azok képzőművészeti kapcsolódásaival.		
Ismeretek, fejlesztési követelmények	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tananyagok
– A századforduló irányzatainak (pl. szecesszió, posztimpresszionizmus, impresszionizmus) és a 20. század legfontosabb avantgard irányzatainak (pl. kubizmus, expresszionizmus, dadaizmus, fauvizmus, futurizmus, szürrealizmus) összegzése, a hasonlóságok és a legfontosabb megkülönböztető jegyek kiemelésével. Kortárs művészeti megoldások (pl. intermediális megjelenítés, eseményművészet) feldolgozása: gyűjtés, elemzés, értelmezés és az eredmények bemutatása adott vagy önállóan választott társadalmi probléma	Információ gyűjtés (internet, szakirodalom) osztályszintű feldolgozás, vita, szerepjáték	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> korstílusok, irányzatok társadalmi és kulturális háttere. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> stílusirányzatok, stíluskorszakok irodalmi jellemzői, képzőművészeti párhuzamok. <i>Ének-zene:</i> Művészettörténeti és zenetörténeti összefüggések (korszakok, stílusok kiemelkedő alkotók, műfajok). Zenei befogadói tapasztalatok.	

feldolgozása kapcsán (pl. kirekesztés, megkülönböztetés, környezetszennyezés, szegénység).			
Kulcsfogalmak/fogalmak	Avantgard, avantgard irányzatok, kortárs képzőművészet, képi és optikai helyzetviszonylat, digitális képfeldolgozás, intermedialis műfaj, eseményművészet.		

Tematikai egység/Fejlesztési cél	VIZUÁLIS KOMMUNIKÁCIÓ		Órakeret
	Kép és szöveg		4
Előzetes tudás	Nem vizuális természetű információk érzékletes, képi megfogalmazása. A vizuális kommunikáció különböző formáinak megkülönböztetése és értelmezése. A technikai képalkotás lehetőségeinek ismerete és megértése.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A technikai médiumok képalkotó módszereinek megismerése. Összetett vizuális kommunikációt szolgáló megjelenés tervezése.		
Ismeretek, fejlesztési követelmények	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tananyagok
<p>– Összetettebb vizuális közlés megvalósítása kép és szöveg együttes, összefonódó használatával (pl. saját készítésű fotó-önarckép stílusbeli átalakítása megfelelő szoftverhasználattal, majd a képhez – a tartalmat módosító – szöveg társítása, grafikai kivitelezése) elsősorban a jelentésmódosulások tudatosításának céljával.</p> <p>– Kreatív tervezés, kivitelezés szöveg és kép (egyenrangú) egymás mellé rendelésével (pl. művészkönyv egyes technika alkalmazásával és/vagy számítógép használatával, megadott témából kiindulva) a különféle jelentésrétegek új minőségének</p>	<p>Irányított információgyűjtés, Írott szövegekből, akusztikus forrásokból információk összehasonlításából önálló feladatmegoldás</p>	<p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> a médiaipar működése, műsorgyártás.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> A számítógépes szövegvilág; az elektronikus tömegkommunikáció.</p> <p><i>Informatika:</i> Információk és a közlési cél. A médiumok, közléstípusok tartalmi megbízhatósága, esztétikai értéke.</p>	

<p>megvalósítása céljából. A vizuális és szöveges üzenet külön-külön és együttes jelentésváltozásának megértése összetettebb kommunikációs szituációban.</p>			
Kulcsfogalmak/fogalmak	<p>Montázs-elv, tipográfia (betűméret és stílus, oldalrendezés, oldalpár, kép és szöveg, kompozíció, borító); intermédia, anyag(szerűség), művészkönyv/art-book, műsorrend.</p>		

Tematikai egység/Fejlesztési cél	VIZUÁLIS KOMMUNIKÁCIÓ Tömegkommunikációs eszközök		Órakeret 4
Előzetes tudás	<p>A vizuális kommunikáció különböző formáinak csoportosítása. A reklám hatásmechanizmusának elemzése.</p>		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A tömegkommunikáció eszközeinek és formáinak ismerete, csoportosítása, értelmezése. Vizuális reklámok értelmezése.</p>		
Ismeretek, fejlesztési követelmények	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
<p>– A tapasztalati valóság és a médiában megjelenő reprezentált valóság viszonyának feltárása (pl. helyzetgyakorlatok segítségével, videokamerával rögzítve) a tömegkommunikáció eszközeinek és formáinak elmélyültebb ismerete és megértése érdekében.</p>	<p>Szerepjáték, helyzetgyakorlatok, intézménylátogatás</p>	<p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> Virtuális valóság. Valóságábrázolás és hitelesség, valószínűség, virtuális valóság. <i>Dráma és tánc:</i> Improvizáció. Jellemábrázolási technikák. <i>Ének-zene:</i> populáris zenei stílusok. <i>Informatika:</i> A kommunikációs eszközök hatása a mindennapi életre és a társadalomra. Globális információs társadalom. A fogyasztói viselkedést befolyásoló tényezők.</p>	
Kulcsfogalmak/fogalmak	<p>Közvetett kommunikáció, média, médium, nyomtatott és elektronikus sajtó, televízió, közszolgálati, kereskedelmi és közösségi televízió, internet, hírközlés, reklám, fotografikus kép,</p>		

	tapasztalati- és reprezentált valóság, asszociatív, párhuzamos és belső montázs, sztereotípiák, célközönség, valószerűség, hitelesség, plakát, műfajfilm.
--	---

Tematikai egység/Fejlesztési cél	VIZUÁLIS KOMMUNIKÁCIÓ Tér-idő kifejezése		Órakeret 4
Előzetes tudás	Tér-időbeni változások, folyamatok képi tagolásának pontos értelmezése és értelmezhető megjelenítése képsorozatokkal. Mozgóképi kifejezőeszközök vizuális értelmezése.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Komplex audiovizuális közlés tervezése.		
Ismeretek, fejlesztési követelmények	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tananyagok
A „látvány-hang-mozgás” hármas egységének kreatív alkalmazása összetettebb (mediális) tartalmú kreatív gyakorlat kapcsán (pl. videoperformansz tervezése és kivitelezése megadott témából kiindulva), majd a produkció elemző-értékelő feldolgozása a szándék és a megvalósítás sikeressége szempontjából.	Színház és balett látogatás. Elemzés, értelmezés, improvizáció, szerepjáték.	<p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> Fényviszonyok, mozgás, szerepjáték hatásmechanizmusa. <i>Dráma és tánc:</i> Performansz tervezése, kivitelezése. A színházművészet ösztönművészeti sajátosságai, vizuális elemek alkalmazása.</p> <p><i>Ének-zene:</i> a zene szerepe a médiában és a filmművészetben. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Az idő- és térjelölések értelmezése. Elbeszélő, nézőpont, történetmondás, cselekmény, helyszín, szereplő, leírás, párbeszéd, jellemzés, jellem, hős típus; helyzet, akció, dikció, konfliktus, monológ, dialógus, prolóógus, epilógus, képleltetés, jelenet; néhány alapvető emberi léthelyzet, motívum, metafora, toposz, archetípus.</p>	

		<i>Dráma és tánc:</i> Mozgásos kommunikáció, improvizáció adott zene, téma vagy fogalom alapján.	
Kulcsfogalmak/fogalmak	Story-board, forgatókönyv, beállítás, jelenet, a montázs(típusok) jelentősége, a narráció sémái és egyedi megoldásai, képregény, video/performansz.		

Tematikai egység/Fejlesztési cél	TÁRGY- ÉS KÖRNYEZETKULTÚRA		Órakeret
	Tervezett, alakított környezet		4
Előzetes tudás	A vizuális környezetben megfigyelhető téri helyzetek, színviszonyok pontos értelmezése és szöveges megfogalmazása. Megfigyelések alapján a vizuális közlések érdekében különböző rajzi technikák alkalmazása. Tárgyakkal, épületekkel, jelenségekkel kapcsolatos információk gyűjtése. Tárgykészítő, kézműves technikák alkalmazása. Gyakorlati feladatok önálló előkészítése.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Problémamegoldás a tervezés során. Építészeti és térélmények megfogalmazása szövegben. Összehasonlítás során önállóan kialakított szempontok érvényesítése. Tárgyak, épületek felmérése, elemzése, értelmezése adott szempontok alapján.		
Ismeretek, fejlesztési követelmények	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
<p>– Tárgy- és épülettervezés a közvetlen környezet valós problémáira (pl. iskolai szelektív hulladékgyűjtő, iskolai „dühöngő”) a műszaki jellegű ábrázolás legfontosabb sajátosságainak az alkalmazásával (pl. méretezés, vonalfajták, több nézet) szerkesztéssel és szabadkézi rajzban.</p> <p>Belső terek, tárgyak átalakítása meghatározott célok (pl. közösségi terek intim részeinek kialakítása, hulladék kreatív újrahasznosítása) érdekében.</p>	Csoportmunka, egyéni alkotómunka. Rajzi elemzések, tervezőmunka	<p><i>Matematika:</i> Rendszeralkotás: elemek elrendezése adott szempontok szerint.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> lakókörnyezet és természetes élőhelyek.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> Szükségletek és igények elemzése, tevékenységhez szükséges információk kiválasztása, tervezés szerepe, jelentősége, műveleti sorrend betartása, eszközhasználat.</p>	

		Lakókörnyezet-életmód.	
Kulcsfogalmak/fogalmak	Tervezés, műszaki ábrázolás, környezettudatos magatartás.		

Tematikai egység/Fejlesztési cél	TÁRGY- ÉS KÖRNYEZETKULTÚRA		Órakeret
	Funkció		2
Előzetes tudás	Tárgyakkal, épületekkel, jelenségekkel kapcsolatos információk gyűjtése. Tervvázlatok készítése. Gyakorlati feladatok önálló előkészítése.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az adott célnak megfelelő tárgykészítő technikák alkalmazása. Problémamegoldás a tervezés során. Tárgy és funkció kapcsolatának átfogó értelmezése.		
Ismeretek, fejlesztési követelmények	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
– Környezet tervezése, áttervezése más feladat ellátására (pl. munka – pihenés, hétköznapi – ünnepi) vagy több funkció betöltésére (pl. öltözködés és rejtőzködés, közlekedés és pihenés), illetve a tervek elkészítése makett vagy modell formájában.	Anyaggyűjtés, prezentáció, önálló anyaggyűjtés, tervezés, modellezés.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> Szükségletek és igények elemzése, tevékenységhez szükséges információk kiválasztása, tervezés szerepe, jelentősége, műveleti sorrend betartása, eszközhasználat. Lakókörnyezet-életmód.	
Kulcsfogalmak/fogalmak	Funkció, funkcionalizmus, makett, modell.		

Tematikai egység/Fejlesztési cél	TÁRGY- ÉS KÖRNYEZETKULTÚRA		Órakeret
	Az épített környezet története		4
Előzetes tudás	A látott jelenségek elemzéséhez, értelmezéséhez szükséges szempontok megértése. Önálló kérdések megfogalmazása.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Fontosabb építészettörténeti korszakok és irányzatok, lényegének megértése, megkülönböztetésük. Különböző korokból származó tárgyak megkülönböztetése különböző szempontok alapján. A múlt tárgyi emlékeinek értékelése, jelentőségének megértése.		
Ismeretek, fejlesztési követelmények	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
– A műemlékek, vagy műemlék jellegű épületek helyzetének és	Anyaggyűjtés: könyvtári óra, internet,	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Esztétikai minőségek. Toposz,	

<p>esetleges hasznosításának vizsgálata a közvetlen környezetben.</p> <p>A környezetalakítás fenntarthatóságot szolgáló lehetőségek elemző vizsgálata és értelmezése konkrét példákon keresztül (pl. ökoház).</p>	<p>tanulmányi séta. Tematikus térkép, önálló tervezőmunka.</p>	<p>archetípus állandó és változó jelentésköre. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Fogyasztói társadalom. <i>Biológia-egészségtan;</i> <i>földrajz:</i> Környezettudatos magatartás, fenntarthatóság. Globális társadalmi-gazdasági problémák: fogyasztói szokások, életmód. Fenntarthatóság. Környezet és természetvédelem.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/fogalmak</p>	<p>Alaprajztípus, alátámasztó és áthidaló elem, oszloprend, homlokzatosztás, megalitikus építészet, sírtípus, szent körzet és síregyüttes, egyházi építészet, palota, lakóház, stíluskeveredés, divat, szubkultúra, design, funkcionalizmus.</p>		

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI

- A vizuális nyelv és kifejezés eszközeinek önálló alkalmazása az alkotótevékenység és a vizuális jelenségek elemzése, értelmezése során.
- Bonyolultabb kompozíciós alapelvek tudatos használata különböző célok érdekében.
- Térbeli és időbeli változások vizuális megjelenítésének szándéknak megfelelő pontos értelmezése, és egyszerű mozgóképi közlések elkészítése.
- Médiatudatos gondolkodás a tömegkommunikációs eszközök és formák rendszerező feldolgozása.
- A tervezett, alakított környezet forma és funkció összefüggéseinek felismerése, ennek figyelembe vételével egyszerű tervezés és makettezés.
- Kultúrák, művészettörténeti korok, stílusirányzatok rendszerező ismerete és a meghatározó alkotók műveinek felismerése.
- Az építészet alapvető elrendezési és szerkezeti alapelveinek, illetve stílust meghatározó vonásainak felismerése.
- Vizuális jelenségek, tárgyak, műalkotások árnyaltabb elemzése összehasonlítása, műelemző módszerek alkalmazásával
- Célrányos vizuális megfigyelési szempontok önálló kiválasztása.
- Alapvetően közlő funkcióban lévő képi, vagy képi és szöveges megjelenések árnyalt értelmezése.
- A tervezett, alakított környezet forma és funkció összefüggéseinek felismerése, ennek figyelembe vételével egyszerű tervezés és makettezés.
- Tanult technikák célnak megfelelő, tudatos alkalmazása alkotótevékenységekben.
- Társművészeti kapcsolatok árnyalt értelmezése.
- Adott vizuális problémákkal kapcsolatban önálló kérdések megfogalmazása.
- A kreatív problémamegoldás lépéseinek alkalmazása

Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkájáról.

Ajánlott műtípusok, művek, alkotók

Amennyiben a különböző korok és kultúrák feldolgozását kronologikus megközelítésben végezzük, az részletes érettségi vizsgakövetelmény műlistája az irányadó a műtípusok, művek, alkotók szemléltetésére. E listában kronológiai sorrendben található a feldolgozásra ajánlott művek az őskortól napjainkig. A listában a képzőművészeti alkotásokon kívül jelentősebb, stílussteremtő tárgyak, tárgytípusok, fotók, népművészeti és Európán kívüli kultúrák műtárgyai és tárgyi emlékei is megtalálhatók. E listában szereplő tárgyakon és műtárgyakon kívül a szemléltetés anyagát tematikus módon is válogathatjuk.

A válogatás fontos szempontja, hogy a bemutatott művek az egyetemes művészettörténet legjelentősebb és tipikus műveivel szemléltessék a témát, míg a magyar művészettörténetében megtalálható leglényegesebb példák is bemutatásra kerüljenek. A részletes érettségi vizsgakövetelmény műlistájában ajánlott műveken és alkotókon kívül adott témák szemléltetésére további műtípusok és művek is felhasználhatók. A tananyag tematikus szempontú megközelítése esetében a válogatás fontos szempontja, hogy az adott téma függvényében ne csak művészettörténeti, hanem nyitottabban értelmezett kultúrtörténeti, tárgytörténeti példák is bemutatásra kerüljenek, továbbá hogy adott esetben a magas művészet példáin kívül populárisabb irányzatok egyformán szemléltessék az adott tartalmat, illetve hogy tértől (pl. Európán kívüli kultúrákból származó művek) és időtől (pl. akár kortárs művek) független példák is szemléltessék a tananyagot. Fontos továbbá, hogy a vizuális kommunikáció, valamint a tárgy- és környezetkultúra részterületek szemléltetéséhez a kortárs kultúrából, a történelmi korokból, illetve a közelmúltból származó példákat is felhasználhatjuk.

MŰTÁRGYLISTA

ŐSKOR

1. Stonehenge, bronzkor
 2. Őskori lakóházak (pl. Çatal-Hüyük, Jerichó, Harappa, Mohendzso-Daro), Kr. e. 6000 k.
 3. Willendorfi Vénusz, felső paleolitikum, Kr. e. 30 000 k (Bécs, Naturhistorisches Museum)
 4. Lausseli Vénusz (kő dombormű), felső paleolitikum, Kr. e. 30 000 k. (Franciaország)
 5. Szegvár-Tűzkövesi „Sarlós isten”, újkőkor - Tiszai kultúra, (Szentés, Koszta József Múzeum)
 6. Szkíta aranyszarvas Zöldhalompusztáról, vaskor, Kr. e. 400 k. (Budapest, Magyar Nemzeti Múzeum) (=MNM)
 7. Őskori barlangfestmények (lascauxi, altamirai), felső paleolitikum, Kr. e. 15 000 k.
- ### **2. ÓKORI EGYIPTOM**
1. Gizai piramisegyüttes kül. Kheopsz fáraó piramisa, óbirodalom, Kr. e. 2600-2500 k.
 9. Ámon –Ré templom, középbirodalom, Kr. e. XVI-XII. sz. Karnak
 10. II. Ramszesz sziklatemploma, újbirodalom, Kr. e. 1300 k. Abu-Szimbél 11. Írnok (festett mészkő), óbirodalom, Kr. e. III. ée. (Párizs, Louvre)
 12. Falusi bíró, óbirodalom, Kr. e. III. ée. (Kairó, Egyiptomi Múzeum)
 13. Nofretete fejszobra, Kr. e. 1360 k. (Berlin, Staatliche Museen - Charlottenburg)
 14. Anubisz szobra, Tutenchamon sírjából, Kr. e. 1340 k. (Kairó, Egyiptomi Múzeum)
 15. Echnaton fáraó családjával (kő dombormű), Aton kultusz, Kr. e. 1360 k. (Berlin, Staatliche Museen)
 16. Medumi ludak (falfestmény), óbirodalom, Kr. e. 2550 k. (Kairó, Egyiptomi Múzeum)
 17. Halastó, thébai sír (falfestmény), Kr. e. 1400 k. (London, British Museum)
 18. „Fáraó vadászaton”, thébai (falfestmény), Kr. e. XIV. sz. (London, British Museum)
 19. Tutenchamon arany halotti maszkja, Kr. e. 1340 k. (Kairó, Egyiptomi Múzeum)

20. Bútorok Tutenchamon sírletéből (pl. Tutenchamon fáraó trónusa), Kr. e. XIV. sz. (Kairó, gyiptomi Múzeum)

ÓKORI MEZOPOTÁMIA

21. Zikkurat, r. e. 2000 e. Ur
22. Lamassu (kapuórző démon), Kr. e. VIII. sz. (Berlin, Staatliche Museen)
23. Babiloni Istaar kapu, Kr. e. 570 k. (Berlin, Staatliche Museen)
24. Alabástrom női fej Urukól, Kr. e. 2800 k. (Bagdad, Irak Múzeum)
25. Bikafejes hárfa Urból, Kr. e. 2500 k. (Bagdad, Irak Múzeum)
26. Gudea, Lagas uralkodója italáldozatot mutat be, Kr. e. 2120. (Párizs, Louvre)
27. Sumér ékírásos tábla (vagy pecsételőhenger), Kr. e. 2000 k. (London, British Museum)

ÓKORI GÖRÖGORSZÁG

28. Knósszoszi palota, Kr. e. XVI. sz. Kréta
29. Mükénei fellegrvár (kül.: Oroszlános kapu), Kr. e. XIV-XIII. sz.
30. Parthenon - Pheidiasz, Kr. e. V. sz. Athén
31. Egy görög színház (pl. delphoi vagy epidauroszi színház)
32. Athéni akropolisz, Kr. e. 447-434. - kül. Niké-templom, Erechteion
33. Zeusz oltár, Kr. e. 180. (Berlin, Pergamon Múzeum)
34. Kurosz-szobor Athénból, Kr. e. 600 k. (New York, Metropolitan Museum)
35. Mürón: Diszkoszvető, Kr. e. 450 k. (Róma, Museo Vaticano)
36. Polükleitosz: Lándzsavívő, Kr. e. 450-440 k. (Nápoly, Museo Nazionale)
37. Praxitelész: Knidoszi Aphrodité, Kr. e. 350-340. (Róma, Museo Vaticano)
38. Delphoi kocsihajtó, Kr. e. 470 k. (Delphi Múzeum)
39. Szamothrakéi Niké, Kr. e. 200 k. (Párizs, Louvre)
40. (Rodoszi Athanadórosz, Agészandrosz és Polüdórosz): Laokoón, Kr. e. II. sz. (Róma, Museo Vaticano)
41. Egy feketealakos vázakép (pl. Dionüszosz és bacchánsnők ábrázolással, Párizs, Bibliothèque Nationale)
42. Egy vörösalakos vázakép (pl. Orvietói kehelykratér Héraklész és társai, Párizs, Louvre)
43. Pergamoni Héphaisztéon padlómozaikja, Kr. e. 150 k. (Berlin, Staatliche Museen)

ETRUSZK, RÓMAI

44. Etruszk sírszarkofág házaspár portréjával, Kr. e. 625. (Róma, Museo Nazionale, Villa Giulia)
45. Colosseum, 70-90. Róma
46. Pantheon, 118-128 k. Róma
47. Vettiúsok háza, I. sz. Pompei
48. „Vesta-templom”, I. sz. Róma
49. Római vízvezeték (pl. Segovia, Nîmes)
50. Forum Romanum rekonstrukció
51. Traianus oszlopa, 110 k. Róma
52. Constantinus diadalíve, 312-315 k. Róma
53. Marcus Aurelius bronz lovasszobra, 170 k. (Róma, Museo Capitolino)
54. Egy római portrészobor (pl. Caligula, Brutus, Vespasianus, Constantinus)
55. A Misztérium villa falfestmény (egy részlete), Kr. e. I. sz. 2/3.

KORAKERESZTÉNY

56. Santa Sabina, 422-432. Róma
57. San Apollinare in Classe és mozaikjai, VI. sz. Ravenna
58. Palotakápolna, 805. Aachen
59. Jó pásztor, mozaik, V. sz. Ravenna, Galla Placidia
60. Durrow-i Kódex, 7. sz. vagy a Kells-i kódex, VIII. sz. (Dublin, Trinity College)

NÉPVÁNDORLÁS KORA

61. Galgóci tarsolylemez, X. sz. (MNM)
62. Nagyszentmiklósi kincs, 800 k. (Bécs, Kunsthistorisches Museum)
63. Sankt galleni kolostor tervrajza 830 k. (Sankt Gallen, könyvtár)
64. Germán sasfibula, VI. sz. (Nürnberg, Germanisches Nationalmuseum)
65. Avar szíjvég (pl. klárafalvi - Szeged, Móra Ferenc Múzeum) 66. Honfoglalómagyarok öltözete, rekonstrukció (MNM)

BIZÁNC

67. Hagia Sophia, VI. sz. Konstantinápoly
68. San Vitale, 532-547. és mozaikjai, 574 k. Ravenna
69. Szófia Székesegyház, XI. sz. Kijev
70. Nikopeia Istenanya, X. sz. (Velence, San Marco)
71. Trónoló Istenanya, 1280 k. (Washington, National Gallery of Art)
72. (Andrej) Rubljov: Szentháromság, 1430 k. (Moszkva, Tretyakovszkaja Galerija)
73. Szttaurotéka, X. sz. (Limburg, Székesegyházi Kincstár)

ROMANIKA

74. Maria Laach, bencés templom, XI-XIII. sz. (Koblenz mellett)
75. Pisai dóm, XI-XIII. sz.
76. Pontigny-i ciszterci templom, 1140-1170.
77. Szt. Mihály-templom, 1033. Hildesheim
78. Bencés apátsági templom, XIII. sz. Ják
79. Ciszterci templom, XIII. sz. eleje, Bélapátfalva
80. Csemeszkopácsi plébániatemplom, XIII.sz. 2/2
81. Szent István szarkofágja, XI. sz. (Székesfehérvár, István Király Múzeum)
82. Háromkirályok dombormű, XII. sz. a pisai dóm bronzkapujáról
83. Maiestas Domini, 1123 k. San Clemente apszisából (Barcelona, Katalán Múzeum)
84. Koronázási palást, XI. sz. (MNM)
85. Bayeux-i kárpit, 1080 k. (Bayeux, Bibliothèque Municipale)
86. Magyar Szent Korona, XI-XIII. sz. (Parlament, Budapest)
87. Királyfej Kalocsáról, XIII. sz. (Budapest, Magyar Nemzeti Galéria = MNG)
88. Winchesteri biblia (H-iniciálé), 1150-1160. (Winchester, Cathedral Library)

GÓTIKA

89. Párizsi Notre Dame, 1163-1250.
90. Amiens-i székesegyház, 1236-(1389)
91. Chartres-i székesegyház, 1194-1220.
92. Ca d'Oro palota, XV. sz. Velence
93. Cambridge-i King's College Chapel, 1446-1515.
94. Szent Vítus székesegyház, XIV. sz. Prága
95. Nyírbátori (ma) református templom, XV. sz. vége
96. Veleméri templom, XIV. sz.
97. Vajdahunyad vár, XV. sz. Vajdahunyad
98. Utolsó ítélet, XV. sz. 1/2. Kassa, Szent Erzsébet-templom északi kapuzata
99. Uta és Ekkehard szobra, 1250. Naumburg, dóm100. Veit Stoss: Mária oltár, 1477-1483 k. Krakkó, Mária-templom
101. Kolozsvári Márton és György: Szent György, bronz, 1373. (Prága, Národni Galeri)
102. Mária halála a Chartres-i katedrálisról (üvegablak), XIII. sz.
103. Cimabue: Trónoló Madonna, XIII. sz. vége (Firenze, Uffizi)
104. Giotto: Szent Ferenc élete, freskósorozat, XIII. sz. vége (Assisi, San Francesco)
105. Simone Martini, Lippo Memmi: Angyali Üdvözlet, 1323. (Firenze, Uffizi)

106. Kolozsvári Tamás: Kálvária, 1427. (Esztergom, Keresztény Múzeum)
 107. M. S. Mester: Mária és Erzsébet találkozása a Selmecebányai oltárról, 1508. (MNG)
 108. Lőcsei Pál: Lőcsei Szent Jakab-templom főoltára, 1508-1517.
 109. Wilton diptichon, 1400 k. (London, National Gallery)
 110. Avignoni Pietf, XV. sz. (Párizs, Louvre)
 111. Limbourg fivérek: Május, Berry herceg óráskönyvéből, 1410 k. (Chantilly, Musée Condée)
 112. Magyar Anjou Legendárium, XIV. sz. 1/2 (Róma, Museo Vaticano; New York, Morgan Library; Szentpétervár, Ermitázs)
 113. Képes Krónika, 1360 k. (Budapest, Országos Széchényi Könyvtár = OSZK)
 114. Szent László fejerekllyetartó, 1425 e. (Győr, Székesegyház) 115. Suki-kehely, XV. sz. közepe (Esztergom, Főszékesegyházi Kincstár)
 116. Az egyszarvú legendája, gobelinsorozat, (Párizs, Musée Cluny)
 117. Szent László legenda, 1420-as é. (Kakaslomnic)

RENEZSÁNSZ

118. Santa Maria del Fiore, 1296-1436. Firenze
 119. (Filippo) Brunelleschi: Ospedale degli Innocenti, 1421 k. Firenze
 120. (Benedetto) da Maiano - Cronaca: Palazzo Strozzi, 1498-1508. Firenze
 121. (Donato) Bramante: Tempietto 1502-1505 k. Róma (San Pietro in Montorio kolostor)
 122. (Andrea) Palladio: Villa Rotonda, 1550 u. Vicenza mellett
 123. (Antonio da Sangallo) - Michelangelo: Palazzo Farnese, 1514-1550. Róma
 124. Loire menti reneszánsz kastély: Chenonceaux, 1515 k.
 125. Vaszilij Blazsennij székesegyház, XVI. sz. Moszkva
 126. Budai vár és királyi palota, XIV-XVI. sz. és XVIII. sz., XIX-XX. sz.
 127. Visegrádi királyi palota, XIV-XV. sz.
 128. Bakócz-kápolna, 1506-1507. Esztergom
 129. Sárospataki vár, XVI-XVII. sz.
 130. (Lorenzo) Ghiberti: A firenzei Battistero bronzkapuja (Porta del Paradiso), 1430-as é.
 131. Donatello: Gattamelata lovasszobra, bronz, 1447-1453 k. (Padova)
 132. (Andrea del) Verocchio: Colleoni zsoldosvezér lovasszobra, 1480-as é. (Velence)
 133. Michelangelo (Buonarrotti): Pieta, márvány, 1498. (Róma, San Pietro)
 134. Michelangelo (Buonarrotti): Dávid, 1504. (Firenze, Accademia)
 135. Michelangelo (Buonarrotti): Lorenzo Medici síremléke, 1525. (Firenze, San Lorenzo-templom sekrestyéje)
 136. Donatello: Dávid, 1430-1435. (Firenze, Museo Nazionale) 137. Visegrádi Madonna, 1480 k. (Visegrád, Mátyás Király Múzeum)
 138. Massaccio: Szentháromság, freskó, 1427 k. (Firenze, Santa Maria Novella)
 139. Fra Angelico: Krisztus levétele a keresztről, 1437-1440. (Firenze, Museo San Marco)
 140. Piero della Francesca: Krisztus ostromozása, 1470 k. (Urbino, Palazzo Ducale)
 141. (Sandro) Botticelli: Vénusz születése, 1485 k. (Firenze, Uffizi) 142. (Carlo) Crivelli: Angyali üdvözlés, 1486. (London, National Gallery)
 143. (Andrea) Mantegna: Pietà, 1506. (Milánó, Brera)
 144. Leonardo (da Vinci): Utolsó vacsora, 1495-1497. (Milánó, Santa Maria delle Grazie kolostor refektórium)
 145. Leonardo (da Vinci): Szent Anna harmadmagával, 1498. (London, National Gallery)
 146. Leonardo (da Vinci): Mona Lisa, 1503-1505. (Párizs, Louvre)
 147. Raffaello (Santi): Esterházy Madonna, 1507-1508. (Budapest, Szépművészeti Múzeum = SZM)
 148. Raffaello (Santi): Athéni iskola, freskó, 1509-1510. (Vatikán, Stanza della Segnatura)
 149. Michelangelo (Buonarrotti): Utolsó ítélet, freskó, 1537-1541. Vatikán, (Capella Sistina)
 150. Giorgione: A Vihar, 1506 k. (Velence, Accademia)

151. Tiziano (Vecellio): Urbinói Vénusz, 1538. (Firenze, Uffizi)
152. (Benvenuto) Cellini: Sótartó, 1543. (Bécs, Hofmuseum)
153. Nyírbátori stallum, 1511. (MNM)
154. (Jan) Van Eyck: Arnolfini házaspár, 1433. (London, National Gallery)
155. (Rogier) van der Weyden: Angyali üdvölet (Párizs, Louvre)
156. (Hugo) van der Goes: Portinari oltár, 1475 k. (Firenze, Uffizi)
157. (Hieronymus) Bosch: Szénásszekér, 1480-1485. (Madrid, Prado)
158. (Albrecht) Dürer: Önarckép, 1498. (Madrid, Prado)
159. (Albrecht) Dürer: Melankólia, rézmetszet, 1514. (Berlin, Staatliche Museen)
160. (Mathias) Grünewald: Keresztrefeszítés az isenheimi oltárról, 1515. (Colmar, Múzeum)
161. ifj. (Hans) Holbein: (Jean de Dinteville és Georges de Selve) francia követek képmása, 1533. (London, National Gallery)
162. Id. (Pieter) Bruegel: Téli vadászat, 1565. (Bécs, Kunsthistorisches Museum)
163. Id. (Pieter) Bruegel: Parasztlakodalom, 1567. (Bécs, Kunsthistorisches Museum)
164. El Greco: Krisztus az olajfák hegyén, 1579 u. (SZM)
165. (Angelo) Bronzino: Toledói Eleonóra, XVI. sz. vége (Firenze, Uffizi)

BAROKK

166. Giacomo della Porta: Il Gesù homlokzata, XVI. sz. vége Róma
167. (Lorenzo) Bernini: Szent Péter tér, 1656-tól Róma
168. (Francesco) Borromini: San Carlo alle Quattro Fontane, 1667. Róma
169. (Jules Hardouin)-Mansart: A Versailles-i palota, 1678 u.
170. Drezdai Zwinger, 1711-1722.
171. Győri karmelita templom, 1721-1729.
172. Esterházy-kastély, XVIII. sz. Fertőd
173. Santa Maria-templom, XVIII. sz. Mexikó
174. Fellner Jakab: Líceum 1764. Eger
175. (Lorenzo) Bernini: Szent Teréz extázisa, márvány, 1647-1652. (Róma, S. Maria della Vittoria)
176. (Georg Raphael) Donner: Szent Márton és a koldus, 1735. (Pozsony, Szt. Márton plébániatemplom főoltára)
177. (Pieter Pauwel) Rubens: Amazonok harca, 1618. (München, Alte Pinakothek)
178. Rembrandt (Harmensz van Rijn): A lövészegylet kivonulása (Éjjeli őrző), 1642. (Amsterdam, Rijksmuseum)
179. Rembrandt (Harmensz van Rijn): A három kereszt (rézkarc), 1662.
180. Rembrandt (Harmensz van Rijn): Önarckép, 1665. (Köln, Wallraf Richartz-Museum)
181. (Diego) Velazquez: Breda átadása, 1635-1636. (Madrid, Prado)
182. (Diego) Velazquez: Udvarhölgyek, 1656-1657. (Madrid, Prado)
183. Vermeer van Delft: Festő és modellje, 1665-1670. (Bécs, Kunsthistorisches Museum)
184. (Michelangelo da) Caravaggio: Szent Pál megtérése, 1660 k. (Róma, S. Maria del Popolo)
185. (Georges de) La Tour: A születés, XVII. sz. 1/2. (Rennes, Musée de Beaux Arts)
186. (Andrea) Pozzo: Szent Ignác megdicsőülése, 1691-1694. Róma, San Ignazio mennyezetfreskója
187. Mátyóki Ádám: II. Rákóczi Ferenc, 1712. (MNG)
188. (Giovanni Battista) Tiepolo: Freskó a würzburgi érseki palotából, 1753.
189. (Franz Anton) Maulbertsch: A pásztorok imádása, 1758. (Sümegegyháza, r. k. plébániatemplom)
190. (Franz) Sigrist: A négy fakultás, 1781. Eger, Líceum
191. Chippendale bútorok 1740-1780. (pl. könyvszekrény vagy szék fonadékos háttámlával)

KLASSZICIZMUS

192. British Museum, 1823-1844. London
 193. Péchy Mihály: Nagytemplom, 1805-1821. Debrecen
 194. Pollack Mihály: Nemzeti Múzeum, 1837-1847. Budapest
 195. Hild József: Főszékesegyház, 1839-1856. Esztergom
 196. (Antonio) Canova: Mária Krisztina főhercegnő síremléke, 1789-1805. (Bécs, Augustinerkirche)
 197. Ferenczy István: A szépmesterségek kezdetei (Pásztorlányka), 1820-1822. (MNG) 198. (Jacques-Louis) David: A Horatiusok esküje, 1784. (Párizs, Louvre)
 199. (Jean Auguste-Dominique) Ingres: A nagy odaliszk, 1814. (Párizs, Louvre)
 200. Id. Markó Károly: Visegrád, 1828. (MNG)
 201. Egy Wedgwood kerámia a XIX. sz. elejéről (pl. váza, 1805. London, Victoria & Albert Museum)
 202. Copf stílusú bútorok (pl. kétajtós szekrény 1790 k. vagy felnyitható öltözőasztal XVIII. sz. vége, Budapest, Iparművészeti Múzeum)

ROMANTIKA, REALIZMUS

203. Parlament, 1840-1865. London
 204. Kristálypalota 1851. - Londoni világiállítás fotója
 205. Operaház, 1860-1875. Párizs
 206. (Alexander) Eiffel: Eiffel-torony, 1889. Párizs
 207. Feszli Frigyes: Vigadó, 1859-1865. Budapest 208. Ybl Miklós: Operaház, 1875-1884. Budapest
 209. Steindl Imre: Országház, 1885-1894. Budapest
 210. A budavári Nagyboldogasszony plébániatemplom (Mátyás-templom), XIII-XV. sz. - 1874-1896. Schulek Frigyes - restaurálás
 211. (Francois) Rude: Marseillaise, 1836. Párizs
 212. Izsó Miklós: Táncoló paraszt, terrakotta, 1870. (MNG)
 213. (Francisco) Goya: 1808. május 3. 1814. (Madrid, Prado)
 214. (Caspar David) Friedrich: Vándor a ködtenger felett, 1818 k. (Hamburg, Kunsthalle)
 215. (Théodore) Gérciault: A Medúza tutaja, 1818-1819. (Párizs, Louvre)
 216. (William) Blake: A teremtő, 1826. (Manchester, Whitworth Gallery)
 217. (Eugene) Delacroix: A szabadság vezeti a népet, 1831. (Párizs, Louvre)
 218. (William) Turner: Gőzhajó a hóviharban, 1842. (London, Tate Gallery)
 219. (Pavel Andrejevics) Fedotov: Leánykérőben, 1848. (Moszkva, Tretyakovszkaja Galerija)
 220. (Gustave) Courbet: Ornans-i temetés, 1849-1850 (Paris, Musée d'Orsay)
 221. (Jean-François) Millet: Kalászszedők, 1857. (Párizs, Louvre)
 222. (Ilja) Repin: Hajóvontatók a Volgán, 1873. (Szentpétervár, Russzkij Muzej)
 223. Borsos József: Nemzetőr, 1848. (MNG)
 224. Madarász Viktor: Hunyadi László siratása, 1859. (MNG)
 225. Székely Bertalan: Egri nők, 1867. (MNG)
 226. Munkácsy Mihály: Tépécsinálók, 1871. (MNG)
 227. Szinyei Merse Pál: Majális, 1873. (MNG)
 228. Barabás Miklós: Bittó Istvánné, 1874. (MNG)
 229. Paál László: Út a fontenebleau-i erdőben, 1876. (MNG)
 230. Zichy Mihály: Illusztráció a „Hídavatás”-hoz, 1877 u. (MNG)
 231. Benczúr Gyula: Buda visszafoglalása, 189. (MNG)
 232. Lotz Károly: A zene apoteózisa, 1883-1884. (Budapest, Operaház mennyezetképe)

IMPRESSZIONIZMUS, POSZTIMPRESSZIONIZMUS

233. (Edouard) Manet: Reggeli a szabadban, 1863. (Párizs, Louvre)
 234. (Edouard) Manet: Claude Monet csónakműtermében fest (A bárka), 1874. (München, Neue Pinakothek)

235. (Claude) Monet: A felkelő nap impressziója, 1872. (Párizs, Louvre)
 236. (Edgar) Degas: Balettiskola, 1874. (Párizs, Louvre)
 237. (Auguste) Renoir: A Moulin de la Galette, 1876. (New York, J. H. Whitney Gyűjtemény)
 238. (Georges) Seurat: Vasárnap délután, 1884-1886.239. (Paul) Cézanne: Mont-Sainte-Victoire, 1885-1887. (London, Courtauld Institute)240. (Paul) Cézanne: Csendélet korsóval és gyümölcsökkel, 1887-1895. (Oslo, National galerie)
 241. (Vincent) van Gogh: Önarckép, 1890. (Párizs, Jeu de Paume)
 242. (Vincent) van Gogh: Út ciprusokkal (Országút éjjel), 1890. (Otterlo, Kröller-Müller Gyűjtemény)
 243. (Paul) Gauguin: Mi újság? (Tahiti nők) 1892. (Drezda, Gemäldegalerie Neue Meister)

EKLEKTIKA, SZECCESSZIÓ, SZIMBOLIZMUS

244. (William) Morris-(Philip) Webb: Vörös ház, 1859. London
 245. (Antonio) Gaudi: Sagrada Familia, 1884-től Barcelona
 246. (Victor) Horta: Tassel-ház, 1892-1893. Brüsszel
 247. (Charles Rennie) Mackintosh: Glasgow-i Művészeti Iskola, 1898 k.
 248. (Joseph-Maria) Olbrich: A bécsi szecesszió épülete, 1898-1899. Bécs
 249. Lechner Ödön: Postatakarékpénztár, 1899-1902. Budapest
 250. Schickedanz Albert: Szépművészeti Múzeum, 1899-1906. Budapest
 251. Kós Károly-Zrumecky Dezső: Madárház, 1908-1909. Budapesti Állatkert
 252. Medgyaszay István: rákosmulyadi r. k. templom, 1910.253. (Auguste) Rodin: A csók, 1894. Párizs, Rodin Múzeum
 254. Fadrusz János: Mátyás király emlékmű, 1895-1902. Kolozsvár
 255. Mednyánszky László: Csavargófej, 1908-1910. (MNG)
 256. (Edward) Burne-Jones: A rémfej, 1887. (Stuttgart, Staatsgalerie)
 257. (Henri de) Toulouse-Lautrec: Ezek a hölgyek, 1895. (SZM)
 258. (Henri de) Toulouse-Lautrec: Jane Avril (litográfia), 1893. (Albi, Musée d'Albi)
 259. (Gustav) Klimt: A csók, 1907-1908. (Béc, Österreichische Galerie)
 260. (Edvard) Munch: Sikoly, 1893.
 261. (Amadeo) Modigliani: Leányfej (Jeanne Hébuterne arcképe szemből), 1918. (Bern, mgt.) 262. Rippl-Rónai József: Kalitkás nő, 1892. (MNG)
 263. Ferenczy Károly: Madárdal, 1893. (MNG)
 264. Gulácsy Lajos: A varázsló kertje, 1904. (MNG)
 265. Csontváry Kosztka Tivadar: Zarándoklás a cédrusokhoz Libanonban, 1907. (MNG)
 266. Csontváry Kosztka Tivadar: Taormina, (MNG)
 267. Csók István: A keresztapa reggelije, 1932. (MNG)
 268. Rippl-Rónai József-Róth Miksa: Az Ernst Múzeum üveglakja, 1912. Budapest
 269. Thonet bútorok, 1851-től (pl. Thonet hajlított hintaszéktípusa 1860 vagy Thonet kerek ülésű standard széke, 1859. évi típus)
 270. Henry van de Velde bútorai (pl. szecessziós szék és asztal 1895-ből)
 271. A pécsi Zsolnay gyár egy tárgya a századfordulóról

XX. SZÁZAD ELSŐ FELE

272. (Louis) Sullivan: Carson, Pirie és Scott áruház, 1899-1904. Chicago
 273. (Peter) Behrens: Hoechst festékgyár, 1920-1925. Berlin274. (Walter) Gropius: A Bauhaus központi épülete, 1925-1926. Dessau
 275. (Gerrit Thomas) Rietveld: Schroeder-ház, 1924. Utrecht
 276. (Frank Lloyd) Wright: Vizesesház, 1936. Bear Run (Pennsylvania)
 277. Hajós Alfréd: Margitszigeti Sportuszoda, 1930. Budapest
 278. Molnár Farkas: Társasház, 1936. Budapest
 279. (Alexander) Calder: Cím nélkül, Mobil, 1945 (81x73x45, Calder Foundation, New York)

280. (Maurice de) Vlaminck: A vörös fák, 1906. (Párizs, Musée National d'Art Moderne)
281. (Henri) Matisse: A vörös desszert, 1908. (Szentpétervár, Ermitázs)
282. (Pablo) Picasso: Az avignoni kisasszonyok, 1907. (New York, Museum of Modern Art)
283. (Pablo) Picasso: Guernica, 1937. (Barcelona)
284. (Georges) Braque: A portugál nő, 1911. (Basel, Kunstmuseum)
285. (Umberto) Boccioni: Az izmok dinamizmusa, bronz, 1913. (New York, Museum of Modern Art)
286. (Marcel) Duchamp: Lépcsőn lemenőakt, 1912. (Philadelphia, Museum of Modern Art)
287. (Marcel) Duchamp: Forrás, 1917. (elveszett)
288. (Franz) Marc: A kék ló, 1911. (München, Lenbachhaus)
289. (Constantin) Brancusi: Alvó Múza, 1916. (Párizs, Musée d'Art Moderne)
290. (Vaszilij) Kandinszkij: Sárga, piros, kék, 1925. (Párizs, Nina Kandinszkij Gyűjtemény)
291. (Paul) Klee: Őszi hely, akvarell, 1921. (magántulajdon)
292. (Kazimir) Malevics: Vörös négyzet, 1914. (Szentpétervár, Russzkij Muzej)
293. (Piet) Mondrian: Kompozíció: Szürke struktúra színes síkokkal, 1918. (Zürich, Max Bill Gyűjtemény)
294. (Man) Ray: Lautréaumont mondásának illusztrációja, a Minotaure folyóiratból, 1933.
295. (Marc) Chagall: Az én kis falum, 1911. (New York, Museum of Modern Art)
296. (Joan) Miro: Bohócfarsang, 1924-1925. (New York, Albright-Knox Gallery)
297. (René) Magritte: A szóhasználat I. Ez nem pipa, 1928-1929. (New York, mgy.)
298. (Méret) Oppenheim: Prémes csésze, 1936. (New York, Museum of Modern Art)
299. (Salvador) Dalí: A polgárháború előérzete, 1936. (Philadelphia Museum of Art)
300. Nemes Lampérth József: Háttal álló női akt, 1916. (Budapest, MNG)
301. Kassák Lajos: Képarchitektúra, fametszet, 1922. (Pécs, Janus Pannonius Múzeum)
302. Moholy-Nagy László: Fényrekvizitum, 1922-1930. (Eindhoven, Stedelijk van Abbe Museum)
303. Szőnyi István: Zebegényi temetés, 1928. (Zebegény, Szőnyi Múzeum)
304. Bernáth Aurél: Tél, 1929. (mgt.)
305. Derkovits Gyula: Viharban, 1931. (mgt.)
306. Medgyessy Ferenc: Anya, 1932. (MNG)
307. Vajda Lajos: Ezüst gnóm, 1940. (MNG)
308. Egrý József: Napfelkelte, 1940. (MNG)
309. Breuer Marcell: csőszék 1926)

A XX. SZÁZAD MÁSODIK FELE

315. Le Corbusier: Ronchamp-i kápolna, 1955.
316. (Alvar) Aalto: Községháza, 1949-1953. Saynűtsalo
317. (Pier Luigi) Nervi: Sportcsarnok, 1956-1957. Róma
318. (Frank Lloyd) Wright: Guggenheim Múzeum, 1946-1958. New York
319. (Tange) Kenzo: Olimpiai csarnokok, 1964. Tokio320. (Renzo Piano - Richard Rogers): Pompidou központ, 1971-1977. Párizs
321. (Friedrich) Hundertwasser: Bécsi (Löwengassei) lakóház, 1980-1982. Bécs
322. Makovecz Imre: A Művelődés Háza, 1976-1982. Sárospatak
323. (Marino) Marini: Ló és lovas, fa, 1949-1950. (Zürich, Krayenbühl Gyűjtemény)
324. (Alberto) Giacometti: Az erdő (bronz), 1950. (Duisburg, Wilhelm Lehmbruck Gyűjtemény)
325. (Henry) Moore: Kétrészes fekvő alak (bronz), 1959. (művész tulajdona)
326. (Jean) Tinguely: Kerekeim, 1960-1961. (Budapest, Ludwig Múzeum-Kortárs Művészeti Múzeum = Ludwig)
327. (Baldaccini) César: Egy autó összenyomása, 1962 (fém)
328. Somogyi József: Martinász, 1953. (Dunaújváros)
329. Borsos Miklós: Madár tojással, 1968.

330. Jovánovics György: Részlet a nagy Gilles-ből, 1967-1968. (mgt.)
331. Schaár Erzsébet: Az utca, 1974. (székesfehérvári kiállítás)
332. (Jackson) Pollock: No 14. 1948. (Westport, Connecticut, mggy.)
333. (Jean) Dubuffet: Metafizikus, 1950. (Winnetka-Illinois, mggy.)
334. (Francis) Bacon: Tanulmány Velázquez után: X. Ince pápa. 1953. (New York, mgt.)
335. (Roy) Liechtenstein: Tzing, 1962. (Darmstadt, Karl Ströher gyűjtemény)
336. (Andy) Warhol: Elvis, 1964. (Toronto, Art Gallery of Ontario)
337. (Rober) Rauschenberg: Turkey, 1965. (Darmstadt, Karl Ströher gyűjtemény)
338. Kepes György: Programozott fényjátékterv a bostoni kikötő számára, 1965-1967
339. (Victor) Vasarely egy op-art műve
340. (Nam June) Paik: Tv-Buddha, 1974
341. (Allan) Kaprow: Háztartás, 1964. Happening (fotódokumentáció)
342. (Joseph) Kosuth: Egy és három szék, 1965.
343. (Joseph) Beuys: Hétezer tölgyfa, 1982. Kassel (akció fotódokumentáció)
344. Szentjóbgy Tamás: Hűlő víz, 1965. (mggy.)
345. Keserü Ilona: Forma, 1969. (mgt.)
346. Kondor Béla: Szent Antal megkísértése, 1966. (rézkarc)
347. Lakner László: Mosoly, 1969. (Budapest, Kiscelli Múzeum)
348. (Niki de) Saint Phalle: Fekete Nana, 1968-69. (Museum Ludwig, Köln)
349. (Duane) Hanson: Nő bevásárló kocsival, 1970. (poliészter)
350. Pauer Gyula: Pszeudo, 1970. (mgt.)
351. Christo: völgyzáró függöny, 1970-1972. (Colorado)
352. Haraszty István: Kalitka, 1973. (Székesfehérvár, István Király Múzeum)
353. (Claes) Oldenburg: Ruhacsíptető, acél, 1974. (USA, mggy.)
354. Erdély Miklós: Hűség, 1979.
355. (Cindy) Sherman: Cím nélküli állókép 48., 1979.
356. (Sol) LeWitt: Konstrukció, 1979 (festett acél) (Carolina Nitsch Contemporary Art, New York)
357. Bálint Endre: In memoriam Ország Lili 1980, fotókollázs (Nagyházi Galéria)
358. Bak Imre: Tao, 1993. (Budapest, Ludwig)
359. Bukta Imre: Hajnali szabad permetezés, 1985. (Budapest, Ludwig)
360. ef. Zámbo István: Új magyar népművészet II. 1987. (Budapest, Ludwig)
361. Maurer Dóra: Hommage f Joseph Hoffmann, 1990. (Budapest, Ludwig)
362. (Barbara) Kruger: A tested csatatér, 1989.
363. Fehér László: Kútbanézó, 1989. (Budapest, Ludwig)
364. (Daniel) Spoerri: Az Hőpítal Ephémère szomszédos műtermének fiatal művészei által fogyasztott desszert, 1991 (Ludwig Múzeum, vegyes)
365. Csörgő Attila: Hogyan szerkesszünk narancsot (installáció), 1993-94
366. (Rebecca) Horn: Concert for Anarchy, 1994 e.
367. Németh Ilona: Elementáris objekt, 1996.
368. Gerber Pál: Te egy kiválasztott vagy, 1996.
369. (Yayoi) Kusama: Repetitiv Vision. (Pittsburg) 1996. enironment
370. Lakner Antal: Iners. Passzív munkaeszközök, 1998
371. KIS-VARSÓ: Nefertiti teste, 2003 (Velencei Biennálén, bronz + Nefertiti feje)
372. Baglyas Erika: 100 lepedő, 2004. (lepedő + videó vetítés)

FOTÓ

373. (Eadward) Muybridge: Lovas fotók (1888 k.)
374. Moholy-Nagy László: Önarckép (1922)
375. (Alexander) Rodcsenko: Telefonáló nő (1923)
376. (Man) Ray: Casati grófnő (1928)

377. Munkácsi Márton: Gyerekek (1928)
 378. (Edward) Weston: Káposztalevél (1931)
 379. (Andre) Kertész: Torzulás (sorozat) (1933)
 380. (Henri) Cartier-Bresson: Vasárnap a Marne partján (1938)
 381. (Robert) Capa: Kollaboránsnő Chartres-ból (1944)
 382. (Diane) Arbus: Vasárnap Brooklynban sétáló fiatal pár (1966)
 383. (Richard) Avedon: Apám (1969 u.)
 384. Escher Károly: Szénhordás
 385. Türk Péter: Osztályátlag I-II. 1979. (MNG)
 386. (Rineke) Dijkstra: „Oostende, Belgium, August 7, 1992,” from Beach Portraits, 1992.
 387. (Bill) Viola: Hat fej („SixHeads” videó), 2000.
 388. Szabó Dezső: Expedíció VIII. 2001.
 389. Kimsooja: A tű asszony (Needle Woman, videó), 1997/2005.

MAGYAR NÉPMŰVÉSZELET

390. Dél-dunántúli tornácos ház alaprajza (XIX. sz.-ból)
 391. Alföldi kontyosház (XIX. sz.-ból)
 392. Egy szabadtéri néprajzi múzeum (pl. Szentendre, Hollókő, Göcsej)
 393. Ácsolt láda Nógrád megyéből, Budapest, Néprajzi Múzeum (= NM) vagy Délkelet-Dunántúlról (Pécs, Janus Pannonius Múzeum)
 394. Festett láda Komárom, Csongrád és Borsod-Abaúj-Zemplén megyéből (pl. a NM anyagából)
 395. Király Zsiga: Tükrös spanyolozással (XIX. sz.) (NM)
 396. Egy sárközi, egy somogyi és egy baranyai szőttes (párnahéj, párnavég, abrosz vagy komakendő) (pl. a NM anyagából)
 397. „Táblás”, vörös-fekete gyapjú szőttes Sóváradról (Románia) (Budapest, NM) 398. „Ábrahám”, hímzett párnavég Csík megyéből (Románia) (NM)
 399. Cifraszűr Békés és Hajdú megyéből (pl. a NM anyagából)
 400. Női ködmön Somogy, Békés és Borsod-Abaúj-Zemplén megyéből (pl. a NM anyagából)
 401. Egy csákvári cserépedény (kásástál, nagytál vagy korsó)
 402. Egy-egy cserépedény (tál, fazék, butéla vagy butykos) Hódmezővásárhelyről és Tiszafüredről
 403. Miskakancsó Mezőcsátról (1848.) (NM)

EURÓPÁN KÍVÜLI KULTÚRÁK

404. Sziklarajzok Tasszilból (Kr. e. IV. ée.)
 405. Táncmaszk Elefántcsontpartról
 406. Ősszobor Indonéziából (NM)
 407. Húsvét-szigeti kőszobrok (Polinézia)
 408. Ausztráliai kéregfestmény (NM)
 409. Vadkanmaszk fából (Melanézia) (NM)
 410. Bábfigura (Wayang - Indonéziából) (NM)
 411. „Nazca vonalak”, Kr. e. 200-Kr. u. 350. (Peru)
 412. Machu Picchu, XVI. sz. (Peru)
 413. Nagy Jaguár-templom (maja), 300-900. (Tikál)
 414. Halottí maszk IV-V. sz. (Teotihuacan, Párizs, Musée de l’Homme)
 415. A Nap Köve (azték naptár) XV. sz. (Mexico City, Nemzeti Antropológiai Múzeum)
 416. Totemoszlop Északnyugat-Amerikából (Drezda, Museum für Völkerkunde)
 417. Cordobai nagymecset (IX-X. sz.)
 418. Kászim pasa dzsámija (1543-1546, Pécs)
 419. Királyfürdő (1566-1587, Buda)
 420. Gül Baba türbéje (Buda)
 421. Kethüda-dzsámi, minaret (VIII. sz. Eger)

422. Ladik imaszőnyeg, 6 oszlopos (XVIII. sz. Budapest, Iparművészeti Múzeum)
423. Korán-lap (Arany Toll kalligráfiája), (1186. Dublin, Ch. Beatty Könyvtár)
424. Nagy Sztúpa (Kr. e. III-I. sz. Szancsi)
425. A 26. adzsantai barlangtemplom belseje (640 k.)
426. Szúrja a Napisten, kőszéle (XIII. sz.)
427. Buddha Sákjamuni fej Gandharából (himalájai pala) (II-III. sz. Budapest, Hopp F. Keletázsiai Múzeum)
428. Siva Nataradzsza - Táncoló Siva (bronz) (XII-XIII. sz. Amszterdam, Museum van Aziatische Kunst)
429. Rádzspat miniatúra (Krisna és Rádha a ligetben, XVIII. sz.)
430. Szteatitpecsételők az Indusvölgyi kultúrából (Új Delhi, National Museum)
431. Kínai Nagy Fal, Csin-dinasztia (Kr. e. VI-III. sz. 220-ig)
432. A „Tiltott város” - a pekingi császári palotaegyüttes részlete, a nagy csarnokkal, Ming - és Csing-korszak
433. Föld alatti folyosórendszer a kínai „cseréphadsereg”-gel (Csin-si Huang-ti császár sírjához), Kr. e. 220-210. Lintong Hszian mellett
434. Temetkezési zászlókép selyem alapon (Ma-vang-tui 1. számú sír, Nyugati Hang-kor Kr. e. 206 - Kr. u. 8.) (Peking, Neue archaeologische Funde in China)
435. Buddha és kísérői a Gyémánt szutrából (femetszet) (868.) (London, British Museum)
436. Csien-lung: Porcelándoboz pecsétfestéknek (XVIII. sz.) (Budapest, IM)
437. Hórjudzsi buddhista templom Arany Csarnoka (VII. sz.) (Nara)
438. Részletek Kacura Rikju császári villa tavaskertjéből a Sókintei nevű teaházzal (XVII. sz. e.) (Kioto)
439. Kacusika Hokusai: Déli szél és szép idő. A Fudzsjama harminchat képe sorozatból (1823-1829) (Tokió, Heibonsha Publisher Ltd.)
440. No-maszk (XVI. sz.) (Tokió, Nemzeti Múzeum)

11.-12. ÉVFOLYAM SZÁMÁRA

A szabályozás szerint a gimnázium 11–12. évfolyamán a művészetek műveltségterület tantárgyai közül (ének-zene, dráma és tánc, vizuális kultúra, mozgóképkultúra és médiaismeret) az iskola döntheti el, hogy az adott órakeretből mely tantárgyakat és milyen arányban fogja tanítani. 11–12. évfolyamon a művészetek műveltségterület kötelező összes óraszámkerete heti 2 óra/évfolyam. Ennek megfelelően az iskola 11–12. évfolyamon a számára megfelelő jellemzőkkel ruházhatja fel a művészeti oktatását a megfelelő művészeti tantárgyak kiválasztásával, vagy akár komplex művészeti oktatásban gondolkodva alakíthatja ki a művészeti tantárgyak struktúráját a helyi tantervében. Ebből következik, hogy minden művészeti tantárgy, így a vizuális kultúra is heti 2 óra/évfolyamra készítette el a kerettantervét, ám annak felhasználása az iskola igényeinek függvényében értelmezendő.

Iskolánkban 11–12. évfolyamon a művészetek műveltségterület tantárgyait a kerettantervi szabályozás szerinti négy művészeti tantárgynak megfelelő csoportban tanítjuk, tantárgyanként heti 1x2 órában (heti 2 óra/évfolyam).

A tanulók számára kötelezően választható a művészeti műveltségterület négy tantárgyának egyike:

- ének-zene,
- dráma és tánc,
- vizuális kultúra,
- mozgóképkultúra és médiaismeret

A vizuális nevelés legfőbb célja, hogy hozzásegítse a tanulókat a látható világ jelenségeinek, a vizuális művészeti alkotásoknak árnyaltabb értelmezéséhez és megítéléséhez, környezetünk értő alakításához. A tantárgy így nemcsak a képző- és iparművészet területeinek a feldolgozásával foglalkozik tehát, hanem tartalmi közé emeli a vizuális jelenségek, közlések olyan köznapi formáinak vizsgálatát is, mint a tömegkommunikáció vizuális megjelenései, a legújabb elektronikus médiumokhoz kapcsolódó jelenségek és az épített, alakított környezet. A képzőművészet, vizuális kommunikáció, tárgy- és környezetkultúra a vizuális kultúra tantárgynak olyan részterületei, amelyeknek a tartalmi végig kísérik a közoktatásban a vizuális nevelést, ám a különböző iskolaszakaszokban különböző módon kapnak hangsúlyt. Ezek a részterületek azonban a legfontosabb tartalmakat biztosítják csupán a fejlesztéshez, de hatékony fejlesztés csakis komplex feladatokban, egymással összefüggő feladatsorokban értelmezhető. A tantárgy oktatása tevékenység-, illetve gyakorlatközpontú, ahol alapvető fontosságú a játékos-kreatív szemlélet, illetve hogy a tantárgy tartalmainak feldolgozása komplex, folyamatorientált megközelítésben történjen, így a projektmódszer eszközét is felhasználja a tanítás-tanulás folyamatában.

A NAT fejlesztési feladatainak alapján a vizuális kultúra tantárgy gyakorlati tevékenységeinek fontos célja az érzéki tapasztalás, a környezettel való közvetlen kapcsolat fenntartása, erősítése, ezáltal a közvetlen tapasztalatszerzés, az anyagokkal való érintkezés, az érzékelés érzékenységének fokozása. További cél tudatosítani az érzékelés különböző formáinak (például látás, hallás, kinetikus érzékelés) kapcsolatát, amely a számítógépes környezet bevonásával képes egy újabb, „más minőségű” intermedialis szemléletet is kialakítani. A fejlesztés átfogó célja segíteni a tanulókat abban, hogy képesek legyenek az őket érő a hatalmas mennyiségű vizuális és térbeli információt, számtalan spontán vizuális hatást minél magasabb szinten, kritikusan feldolgozni, a megfelelő szelekciót elvégezni, értelmezni, továbbá ezzel kapcsolatos önálló véleményt megfogalmazni. Illetve segíteni a művészi és köznapi vizuális közlések pontos értelmezését, továbbá fokozni az alkotómunka során a vizuális közlés és kifejezés árnyalt megjelenítését. Meghatározó szerepe miatt fontos a vizuális környezet alapját képező épített környezet iránti

tudatosság fejlesztése a tapasztalás, értelmezés, alkotás folyamatán keresztül. A vizuális nevelés kiemelt fontosságú feladata a kreativitás működtetése, illetve fejlesztése, a kreatív képességek kibontakoztatása. Nagy hangsúlyt kap a kreatív problémamegoldás folyamatának és módszereinek tudatosítása, mélyítése. A fejlesztés célja az örömteli, élményt nyújtó, a személyes megnyilvánulásnak legnagyobb teret engedő alkotótevékenység megszerettetése, ezáltal a motiváció fokozása, egy szélesebb értelemben vett alkotó magatartás kialakítása. Cél továbbá a problémamegoldó képesség erősítése, hisz a feladatok önálló megoldása bizonyos rutinok, készségek kialakításával kezdődik, majd az egyre önállóbban végzett tevékenységeken keresztül jut el a projektfeladatok önálló megoldásáig. A tanulók önismeretének, önkritikájának, önértékelésének fejlesztése kritikai szemléletmód kialakításával a gyakorlati tevékenységeken keresztül valósul meg, amelyek mindegyike – eredeti céljától függetlenül is – személyiségfejlesztő hatású. Motiváló hatásuk mellett segítik az érzelmi gazdagodást, az empátia, az intuíció fejlesztését, az önálló ízlés, a belső igényesség kialakulását, az önértékelés és önismeret kialakulása révén pedig a céltudatos önszabályozást.

Mindezekről függetlenül a vizuális kultúra tanításának fontos alapelve azonban, hogy a művészeti nevelés valójában művészettel nevelésként értelmezendő, hisz a közoktatásban a művészet nem lehet célja, csupán eszköze a nevelésnek, azaz egy közismereti tárgy közvetlen feladata nem lehet a „művészképzés”.

A fenti célok és szemlélet megvalósítását segíti a kerettanterv, amely konkrét módszertani segítséget nem biztosít, hisz nem ez a feladata, de a fejlesztési követelmények részletezésével teszi konkrétabbá az elvárható fejlesztés irányát. A kerettanterv – némileg eltérően a NAT kompetenciafejlesztő kiindulópontjától – a vizuális kultúra részterületei szerint („Kifejezés, képzőművészet”, „Vizuális kommunikáció”, „Tárgy- és környezetkultúra”) szervezi a fejlesztés követelményeit. Az említett részterületeket további tematikai egységekre bontja, és ezeken belül fogalmazza meg a fejlesztés követelményeit, amelyekhez két évfolyamra ajánlott óraszámokat is feltüntet. Természetesen sem a tematikai egységek, sem a tematikai egységekbe foglalt tantervi követelmények sorrendje nem jelez semmiféle időrendi sorrendet vagy logikai kapcsolatot, illetve egy-egy fejlesztési követelmény nem azonos egy-egy tanóra tananyagával. Az optimális tartalomtervezés a különböző tematikai egységek követelményeit összekapcsolja a tanórán, azaz a helyi tantervkészítés, még inkább a tanmenet-összeállítás folyamán a tematikai egységeket rugalmasan kell kezelni, a tanulásszervezés felépítésének logikáját követve felhasználni, az adott évfolyamra ajánlott óraszám figyelembevételével. Egy-egy tematikai egységen belül megjelenő fejlesztési követelmények nézőpontja a célzott tanulói tevékenység, amelynek megfogalmazása folyamat centrikus. Ezen belül a sok esetben megjelenő konkrét példák segítik az adott követelmény pontosabb értelmezését, így támogatva a kerettantervet felhasználó szaktanárokat a tanmenet megtervezésében, illetve konkrét ötleteket adnak fejlesztő feladatok megalkotásához. A példák tehát természetesen nem kötelezőek, csupán a további tervezést segítik. A kerettanterv összességében az adott iskolaszakaszokra fogalmazza meg a fejlesztési tartalmakat, a hozzárendelt óraszámokkal, amelyeknek csak a 90%-ára ad kötelező tartalmat, míg a fennmaradó 10% szabad felhasználást biztosít a helyi tervezés során.

A vizuális kultúra tantárgy a NAT alábbi fejlesztési területeit erősíti:

az nevelés, nemzeti öntudat, hazafias nevelés, felelősségvállalás másokért, önkéntesség, médiatudatosságra nevelés, önismeret és a társas kultúra fejlesztése, testi és lelki egészségre nevelés.

A kulcskompetenciák közül fejleszt:

az esztétikai-művészeti tudatosságot és kifejezőképességet, az anyanyelvi kommunikációt, a digitális kompetenciát, kezdeményezőképességet, vállalkozói kompetenciát, a hatékony, önálló tanulást, a természettudományos és technikai kompetenciát és a szociális és állampolgári kompetenciát.

Vizuális kultúrából az alkotótevékenység gyakorlása ebben a szakaszban is fontos szerepet kap, amely egyrészt komplex, esetleges kutatómunkát igénylő feladatok megoldásával lehet hatékony, másrészt az önálló tanulói utak bejárásával a hatékony és önálló tanulás támogatásának is megteremti a lehetőségét. Továbbra is nagy hangsúlyt kap a kritikai gondolkodás, az önálló problémamegoldó gondolkodás, illetve a szociális érzékenység fejlesztése, amely a felnőtté válás folyamatában jó előkészítése a hiteles társadalmi beilleszkedésnek.

E szakaszban a vizuális kultúra részterületei közül ismét a „Kifejezés, Képzőművészet” fejlesztési feladatai kerülnek előtérbe, míg a „Vizuális kommunikáció” és a „Tárgy- és környezetkultúra” fejlesztési követelményeinek aránya a korábbihoz képest némileg csökken. A tantárgy kultúraközvetítő szerepe továbbra is jelentős, ráadásul a sikeres érettségi vizsga fontos kritériuma az összegző, felhasználó jellegű tudás bizonyítása, így a művészettörténeti és művészetelméleti problémák, ismeretek összegző jellegű rendszerezése kiemelt cél.

A gimnázium 11–12. évfolyamán a tanuló felismeri, hogy a különböző vizuális művészetek érzelmi, gondolati, erkölcsi, esztétikai élmények, a tapasztalatszerzés forrásai. Tudatosul benne a helyi, a nemzeti, az európai és az egyetemes kulturális örökség jelentősége. Megérti az európai országok, nemzetek és a kisebbségek kulturális sokféleségét, valamint az esztétikum mindennapokban betöltött szerepét. Nyitott műalkotások befogadására, képes a vizuális események önálló feldolgozására, életkorának megfelelő szintű értelmezésére, ennek során a művekben megjelenített témák, élethelyzetek, motívumok, formai megoldások közötti kapcsolódási pontokat azonosítani, többféle értelmezési kontextusban elhelyezni. A tanuló képes állóképi, plasztikai, mozgóképi és intermediális karakterű megjelenítésre. Képes makettek, modellek konstruálására, belső terek különböző funkciókra történő önálló átrendezésére. Hajlandó kísérletezni új technikákkal, módszerekkel és anyagokkal. Képes a média által alkalmazott álló- és mozgóképi kifejezőeszközöket értelmezni, médiatartalmakat használni, megfelelő kommunikációs stratégiával rendelkezik a nem kívánatos tartalmak elhárítására. Képes továbbá az épített és természeti környezet értékelésére, kritikai megítélésére. Nyitott és motivált az IKT nyújtotta lehetőségek kihasználásában. Képes arra, hogy saját munkáját tárgyilagosan értékelje, és szükség esetén tanácsot, információt, támogatást kérjen. Együttműködik társaival, igényli és képes a feladatmegoldást segítő információk megosztására. Problémamegoldó tevékenységét nagymértékben a függetlenség, a kreativitás és az innováció jellemzi.

A TANULÓK ÉRTÉKELÉSE

A vizuális kultúrát közvetítő órákon az értékelés alapjául az érvényben levő Nemzeti alaptanterv, illetve az adott kerettantervben, valamint a rá épülő iskolai programban megfogalmazott fejlesztési célok és feladatok szolgálnak. Az értékelés célja a tanuló előrehaladásának, illetve a tanári közvetítés módjainak (a tanítás, a kiemelt fejlesztési területek eredményességének) vizsgálata.

A fejlesztő értékelés:

Az értékelés funkciói közül kiemelkedő szerepet tulajdonítunk a formáló, a motiváló, az irányt adó, a tanulót elsősorban saját teljesítményéhez viszonyító, fejlesztő értékelésnek, ugyanis ez segíthet leginkább az önismeret fejlesztésében, az ösztönzésben, a továbblépés feladatainak, útjának megmutatásában. Az értékelhető tanulói megnyilvánulásokra vonatkozó szóbeli és/vagy írásos megjegyzések is pontosabb tájékoztatást nyújtanak, rámutathatnak konkrét problémákra, egyúttal javaslatokat is tehetnek a fejlesztésre. A tanulók önértékelése pedig többcélú órai feladat is lehet.

Számonkérési formák:

- órai munka értékelése

- szóbeli és írásbeli feleletek értékelése
- tanórai feladatok, otthoni feladatok, beszámolók értékelése
- alkotások, rajzok, produktumok értékelése (gyakorlati munkák pl: tervezés, festés, mintázás stb)
- kiselőadás, gyűjtőmunka
- vállalható, plusz feladatok értékelése
- pályázatok, versenyek
- kiállításokon való részvétel, rendezésben való segítségnyújtás

Az osztályzat megállapításának szempontjai, az értékelés kritériumai:

- A tanuló ismereteinek, készségeinek, képességeinek szintjét, a tanuló teljesítményét, előmenetelét évközben érdemjeggyel, félévkor és év végén osztályzattal minősítjük.
- A tanuló elméleti tudását és gyakorlati tevékenységét rendszeresen értékeljük. Az ismeretek számonkérésének tartalmát a tanterv évfolyamokra lebontott követelményei határozzák meg.
- A tudásmérés széles skáláját alkalmazzuk: szóbeli felelet, önálló gyűjtőmunka, kiselőadás, írásbeli beszámoló, gyakorlati produktumok, stb.
- a szaktárgyi értékelésnek folyamatosnak, kiszámíthatónak, konkrétan, igazságosnak, személyre szólónak, a fejlődésben megtett utat figyelembe vevőnek, az önértékelést segítőnek, további erőfeszítéseket serkentőnek, az egészséges munkakedvet fenntartónak kell lennie, a tantárgyi szorgalmat figyelembevevőnek, a teljesítményt és nem az adottságokat minősítjük.

Javítási lehetőség:

- A javítási lehetőség folyamatosan biztosított

A TANKÖNYVEK KIVÁLASZTÁSÁNAK ELVEI, SZEMPONTJAI

A vizuális kultúra tantárgy taneszközeinek kiválasztásakor mind pedagógiai, mind szakmai-tartalmi, mind formai kritériumokat veszünk figyelembe. A tankönyv elsődlegesen nem a tananyag otthoni felidézésre szolgál, hanem a tanórai munka egyik legfontosabb eszköze.

A tankönyvek kiválasztásában szerepet játszó általános tartalmi összetevők és minőségi kritériumok, amelyek különösen fontosak lehetnek a kerettantervben, majd a helyi tantervben foglaltak megvalósulása szempontjából:

- a *szakmai hitelesség, szakmai megbízhatóság*
- a *tanulási folyamat támogatása, irányítása, a tanulási stratégiák közvetítése*
- az adott korosztály *motiválása, gondolkodásra, olvasásra, tanulásra ösztönzése*
- a tankönyv *vizuális formája, megszerkesztettsége, illusztrációs anyaga*
- az eredményes és motiváló *ismeretkövetítés*
- az *életszerűség*
- az *önértékelés* elősegítése, például a kérdések, feladatok rendszere által
- feleljen meg az érettségi vizsgára történő felkészítés és felkészülés kritériumainak is

1. Tantervi megfelelés
2. Tanulhatóság (önálló ismeretszerzés lehetősége)
3. Szakmai-tudományos hitelesség
4. Segédanyagok (tanári kézikönyv, feladatlapok, munkafüzet, stb.) megléte
5. Megelőző és a következő fokozat megléte (tankönyvcsalád)
6. Előzetes kipróbálás pozitív tapasztalatai
7. Gyermeklélektani szempontok

8. Didaktikai kimunkáltság
9. Nevelési értékek
10. Újszerűség, korszerűség
11. Esztétikum
12. A szállítás megbízhatósága
13. A kiadó által nyújtott kedvezmények (pl. tanári továbbképzés, jutalomkönyvek)
14. Ár

Tárgyi feltételek

- Szaktanterem felszereléssel, rajzasztalokkal, rajztáblákkal, mosogatóval
- Megfelelő nagyságú tér a munkához, mozgáshoz, beállításhoz
- Beállításhoz modellanyag, tárgyasztalok
- Megfelelő méretű, jól szellőztethető terem a grafikai munkákhoz
- Grafikai prés, szárítópolec, hengerek, üveglapok
- Hagyományos tábla, interaktív tábla internetkapcsolattal
- Tároló hely anyagoknak, felszerelésnek, kész munkáknak, szertár
- Megfelelő mennyiségű, minőségű anyag, felszerelés grafikai, festői, plasztikai feladatokhoz
- Égető kemence, műhely
- Kiállító felületek, paravánok
- Digitális fényképezőgép, kamera

RÉSZLETES FEJLESZTÉSI CÉLOK ÉS KÖVETELMÉNYEK

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kifejezés, képzőművészet Érzelmek, hangulatok kifejezése	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Az alkotó tevékenységekben a síkbeli, térbeli kifejezőeszközök, a térábrázolási konvenciók, a szintani ismeretek megfelelő és önálló alkalmazása. Érzelmek, hangulatok megfogalmazása egyéni szín- és formavilágban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Személyes gondolatok, érzelmek vizuális megjelenítése a vizuális kifejezés alapvető eszközeinek segítségével, saját kifejezési szándék érdekében is. Egyéni asszociációkra támaszkodó átírás, fokozás. Hagyományos és korszerű vizuális technikák alkalmazása. Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkáiról.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – Látvány megjelenítése egyénileg választott kifejezési szándék (pl. feszültség, figyelemfelhívás, nyugalom) érdekében, a vizuális kifejezés eszközeinek tudatos alkalmazásával (pl. nézőpont, kompozíció, színhasználat, felületkialakítás). – Művészeti alkotások kifejező, sajátos átdolgozása, átírása, parafrázis készítése (pl. sík alkotás térbelivé alakítása, kép kiegészítése sajátos elemekkel vagy részletekkel, stílus- és műfajváltás, idő és karaktercserék). – Fogalmak, jelenségek (pl. repülés, víz, kapcsolatok, utánpótlás) komplex vizuális feldolgozása nem a megszokott eszközökkel (pl. talált tárgyakból, szokatlan anyagokból, fényvel). – Szöveges és képi elemek képi kompozícióba rendezése (pl. egymás erősítésével) adott vagy tudatosan választott kifejezési szándék érdekében képzőművészeti példák (pl. dadaizmus, kortárs alkotók) alapján. – Mű és környezetének elemző vizsgálata több szempont szerint, konkrét művészeti példák alapján (pl. oltárkép, köztéri szobor, installáció, land-art, street art munka). 		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szöveg és kép illusztratív, narratív kapcsolata.</p> <p><i>Ének-zene:</i> zenei élmény.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> jelenetek, táncmozgások, összetett hatások.</p> <p><i>Informatika:</i> számítógép felhasználószintű alkalmazása.</p>
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Nonfiguratív megjelenítés, vizuális átírás, redukció, absztrakció, kiemelés, kontraszt, kompozíció, parafrázis, komplementer, vizuális narratív hatás, illusztratív hatás, installáció, environment/környeztművészet, fényművészet.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kifejezés, képzőművészet Ábrázolás és stílus	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Megfigyelt téri helyzetek, forma, arány, fény és színviszonyok ábrázolása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Megfigyelt téri helyzetek, fény- és színviszonyok adott vagy választott célnak megfelelő ábrázolása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – Téri helyzetek megjelenítése különböző ábrázolási rendszerek használatával és transzformálásával (pl. látvány reprodukálása vetületi ábrázolásból perspektivikus vagy axonometrikus megjelenítéssel). – Az önárnyék és a vetett árnyék művészi kifejező elemként történő alkalmazása (pl. megvilágítás megváltoztatásával létrehozott változások megjelenítése grafikai, fotós eszközökkel). – Ábrázolási konvenciók megfigyelése és értelmezése a művészet történetében, illetve az adott vagy választott megjelenítési cél érdekében reprodukálása az alkotó munkában. 	<p><i>Matematika:</i> Modellezés, összefüggések megjelenítése. Transzformációk, adott tárgy más nézőpontból való elképzelése.</p>
<p><i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i></p>	<p>Téri helyzet, ábrázolási konvenció vagy ábrázolási rendszer, nézőpont, horizontvonal, iránypont, rövidülés, vetületi ábrázolás, képsík, nézet, axonometria, egy- és két iránypontos perspektíva, önárnyék, vetett árnyék.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kifejezés, képzőművészet A művészi közlés, mű és jelentése	Órakeret 4 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A művészet stíluskorszakait reprezentáló legfontosabb művészeti alkotások, alkotók felismerése, jelentőségének megértése. A vizuális kifejezés eszközeinek felismerése és használata műelemzés során. A megfigyelés segítségével műelemző módszerek alkalmazása.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Esztétikai minőségek megalapozott értékelése. Vizuális esztétikai jellegű értékítéletek megfogalmazása elemzésekben, illetve érvényre juttatása az alkotó feladatokban. Eltérő kultúrák legfontosabb vizuális jellemzőinek összehasonlítása. A technikai képalkotás – fotográfia, mozgóképfilm – műtípusainak, kifejezőeszközeinek ismerete, elemzése és képzőművészeti kapcsolódásainak megértése. Elemzési szempontok megfelelő érvényesítése.</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – Kortárs társadalmi problémákat bemutató tematikus ábrázolások elemzése a művészetben (pl. elidegenedés, szegénység, erőszak) konkrét példákon keresztül. – A mozgóképi kifejezés eszközeinek (montázs, kameramozgás, képkivágás, nézőpont, világítás, hang és kép kapcsolata) elemzése képzőművészeti példák (pl. video-installáció) alapján. – Vizuális művészeti élmények közvetlen, személyes megtapasztalása (pl. múzeum-, kiállítás-látogatás), az élmények, tapasztalatok szöveges megfogalmazása. – Saját munkákból adott szempontok szerint válogatott anyag (portfólió) összeállítása, a válogatás szempontjainak értelmezése és érvelés a választás mellett. 	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> globális társadalmi és gazdasági problémák.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> a mozgóképfilm alapvető kifejezőeszközei.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Műelemző esszé írása. Könyvtárhasználat. Számítógépes formázás, illusztrálás digitális képfeldolgozó eszközökkel.</p> <p><i>Informatika:</i> Internetes (művészeti) portálok használata.</p>

	Digitális prezentációk.
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Portfólió, mozgóképi kifejezőeszköz, video-installáció, múzeum, állandó és időszaki kiállítás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kifejezés, képzőművészet Korszakok, stílusirányzatok	Órakeret 18 óra
Előzetes tudás	A művészet stíluskorszakait reprezentáló legfontosabb művészeti alkotások, alkotók felismerése, és elhelyezése a megfelelő korban. A vizuális kifejezés eszközeinek felismerése és használata műelemzés során. A művészettörténet főbb korszakainak összegző, lényegkiemelő jellemzése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális kifejezés eszközeinek pontos értelmezése különböző korokban. A legjelentősebb művészettörténeti stíluskorszakok és irányzatok témák illetve problémakörök rendszerezése és összegző ismerete. Esztétikai jellemzők megalapozott értékelése. Vizuális esztétikai jellegű értékítéletek megfogalmazása elemzésekben, illetve érvényre juttatása az alkotó feladatokban. A technikai képalkotás lehetőségeinek elemzése és képzőművészeti kapcsolódásainak megértése. Elemzési szempontok megfelelő érvényesítése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – Művészettörténeti korszakok (pl. ókor, korakeresztény, romanika és gótika, reneszánsz és barokk, klasszicizmus és romantika) műfajokra lebontott részletes összegzése, a legfontosabb stílust meghatározó jegyek pontos megkülönböztetésével. – Vizuális művészeti műfajok összehasonlítása több szempontból (pl. műtípusok szerint: életkép a festészetben és a fotóművészetben, portré a szobrászatban és festészetben). – A századforduló irányzatainak (pl. szecesszió, posztimpreszionizmus, impresszionizmus) és a 20. század legfontosabb avantgard irányzatainak (pl. kubizmus, expresszionizmus, dadaizmus, fauvizmus, futurizmus, szürrealizmus) részletes összegzése, a legfontosabb stílust meghatározó jegyek pontos megkülönböztetésével. – A 20. század második fele vizuális művészeti irányzatainak konstruktív, expresszív és konceptuális példáinak elemző vizsgálata. – A művészetben használt legfontosabb alkotói technikák (pl. egyedi és sokszorosított grafika, olaj vagy vizes alapú festmény) felismerése, a művészi kifejezésben betöltött szerepének elemzése. – Újmediális művészeti jelenségek konkrét elemző vizsgálata. 		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> korstílusok, irányzatok társadalmi és kulturális háttere.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> korstílusok, stílusirányzatok megnevezései, megkülönböztető jegyei, művészettörténeti párhuzamok. Könyvtárhasználat.</p> <p><i>Ének-zene:</i> Művészet- és zenetörténeti összefüggések (korszakok, stílusok kiemelkedő alkotók, műfajok). Zenei befogadói tapasztalatok.</p>

<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Korszak, korstílus, stílusirányzat, képzőművészeti műfaj, műtípus, magasnyomás, mélynyomás, síknyomás, egyéni stílus, avantgard, avantgard irányzat, neoavantgard, posztmodern, kortárs képzőművészet, újmédia, intermedialis műfaj, eseményművészet, interaktív művészet, hálózati művészet.
------------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció A fotografikus kép nyelve	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	A vizuális kifejezés eszközeinek felismerése és használata műelemzés során. A fényképezés képalkotó lehetőségeinek ismerete és megértése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális kifejezés eszközeinek pontos értelmezése kortárs művészeti alkotások elemző feldolgozása során. Vizuális esztétikai jellegű értékítéletek megfogalmazása elemzésekben, illetve érvényre juttatása az alkotó feladatokban. A fotográfia műtípusainak, műfajainak ismerete és elemzése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – A fotó mint a technikai képalkotás alapmédiuma főbb sajátosságainak megismerése, megértése (pl. „feltáró” beszélgetések, elemzések Henri Cartier-Bresson, Robert Capa, André Kertész műveiről megadott szempontok alapján). – A fotografikus látásmód, a médium sajátosságainak alkalmazása kreatív gyakorlatok során (pl. fekete-fehér és/vagy színes fotósorozat készítése digitális technikával megadott téma alapján, mint „Egy nap az életemből”, vagy „A lépcső”). – Technikai kép és szöveg kiegészítő alkalmazása komplex feladat kapcsán (pl. fekete-fehér és/vagy színes fotográfika készítése saját felvételek átalakításával – manuális vagy digitális technikával –, majd a kép felhasználása saját névjegykártya vagy fejléces levélpapír, boríték tervezése során), elsősorban az alkalmazott fotográfia gyakorlati szerepének felismerése céljából. 		<p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> A fotografikus technikával rögzített kép. Valóságábrázolás és hitelesség. Tömegtájékoztatás és demokrácia.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> A vizuális közlés verbális és nem verbális elemei. A nyelv mint jelrendszer. Irodalmi emlékhelyek, alkotói életművek fotódokumentumai.</p> <p><i>Informatika:</i> az internetes közléstípusok tartalmi megbízhatósága és vizuális megjelenése.</p>
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Fotográfia kettős természete: reprodukció és manipuláció/"ábrázolat", reprezentáció, fotogenitás, fotószerűség, „fotós látásmód”, műfaj/műtípus/stílus a fotóművészetben, arculatterv, tipográfia, (fotográfika).	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció Mozgóképi kifejezés	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	A technikai képalkotás lehetőségeinek ismerete és megértése. Mozgóképi kifejezőeszközök vizuális értelmezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési	A mozgóképek műtípusainak, a mozgóképi kifejezés eszközeinek megértése és felhasználása. Mozgóképi közlés tervezése, megvalósítása	

céljai	irányítással.
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>– A mozgóképi kifejezés fontos állomásainak megismerése, lényeges összefüggések megértése (pl. a film létrejöttének tanár által segített, tanulói feldolgozása, adatgyűjtés, illetve referátum összeállítása) a sajátos, mozgóképi nyelv megértése érdekében.</p> <p>– A film audiovizuális kifejezési módszereinek megismerése kreatív, kísérleti szemléletű gyakorlatokkal (pl. a „mozdulatlan kép megmozdul”– fényjáték megvalósítása egyszerű megoldások, eszközök, technika alkalmazásával, mint „szendvicsdia”, diavetítők, lencsék, üvegdarabok, színezett fóliák többszöri módosításokhoz, videokamera-, projektor- és számítógép-használattal, illetve hang hozzárendelésével a mozgóképhez). A figyelemirányítás, a hangulatteremtés és az audiovizuális értelmezés legfontosabb eszközeinek tudatosítása.</p> <p>– A kockánként beállított és felvett mozgókép alapsajátosságainak megismerése kreatív gyakorlatok során (pl. tárgymozgatásos és/vagy pixillációs technikával pár perces film készítése megadott témából, műből kiindulva – egy fotográfia, fényképsorozat, vers, novella, zene, hangmontázs, egy hangulatos köztér, vagy írásban megadott téma, cím alapján – hang, zene hozzárendelésével, illetve készítésével a mozgóképhez) az animációs technika néhány fontos lehetőségének feltárása érdekében.</p>	<p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> Kultúra és tömegkultúra. A média funkciói. Nézettségnevelő stratégiák. Sztárok. A figyelemirányítás, a hangulatteremtés és az értelmezés legfontosabb eszközei.</p> <p><i>Ének-zene:</i> a zene szerepe a médiában és a filmművészetben.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> Mozgásos kommunikáció. Metaforikus kifejezőeszközök. Jellemábrázolás.</p> <p><i>Informatika:</i> az internetes közléstípusok tartalmi megbízhatósága és vizuális megjelenése.</p>
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Technikai képfajta; fénykép, mozi/film, videó, fénymásolás, hologram, pillanatkép/fáziskép, vetítés, a mozgókép sajátos (alap)eszközei, experimentális művészet, akció, Bauhaus, absztrakt film, VJ-kultúra, animáció, „kockázás”, tárgymozgatás, pixilláció, stoptrükk, történet, cselekmény, elbeszélés, kísérleti film, etűd, videoklip, (fényjáték), („szendvicsdia”).

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tárgy- és környezetkultúra Tervezett, alakított környezet	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	A vizuális környezetben megfigyelhető jellemzők pontos és árnyalt értelmezése és szöveges megfogalmazása. Megfigyelések alapján a vizuális közlések érdekében különböző rajzi technikák alkalmazása. Tárgyakkal, épületekkel, jelenségekkel kapcsolatos információk gyűjtése. Tárgykészítő, kézműves technikák önálló alkalmazása. Gyakorlati feladatok önálló előkészítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Jelenségek, látványok vizuális megfigyelése és értelmezése során célirányos szempontok kiválasztása. A tervezési folyamat értelmezhető dokumentálása. A vizuális közlések érdekében különböző rajzi technikák alkalmazása. Az adott tárgynak megfelelő tárgykészítő technikák alkalmazása. Problémamegoldás a tervezés során. Építészeti és térélmények átértelmezése. A térélményt befolyásoló tényezők	

	összegzése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – Egyszerű használati tárgy (pl. egyedi övtáska) és belső tér (pl. élet minimál térben) tervezése az alapvető ergonómiai szempontok felmérésével és figyelembevételével, a tervezői folyamat jól értelmezhető rajzos és szöveges dokumentációja az ötletek, tervvázlatok, megvalósulási terv elkészítéséig. – Belső terek, tárgyak átalakítása egyszerű, de szokatlan eszközökkel (pl. fényvel, becsomagolással) elsősorban a kifejezés, a hangulati hatások erősítése érdekében. – A közvetlen környezet (pl. település, iskola) kihasználatlan tereinek felmérése, megismerése, valós újrahasznosítási lehetőségeinek megtervezése és az ötletek pontos dokumentálása vizuális eszközökkel és szöveggel. – A lakberendezés funkciótól független lehetőségeinek (pl. színhatás és térérzet, anyagválasztás és hatáskeltés) elemző vizsgálata és összehasonlítása konkrét példákon keresztül. 		<p><i>Matematika:</i> Méretezés. Gondolatmenet követése. Absztrahálás, konkretizálás.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> Szükségletek és igények elemzése, tevékenységhez szükséges információk kiválasztása, tervezés szerepe, jelentősége, eszközhasználat.</p> <p>Lakókörnyezet – életmód.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> Produkciós munka. A színházművészet összművészeti sajátosságai.</p>
<i>Kulcsfogalmak/fogalmak</i>	Tervezési folyamat, felmérés, tételrendezés, műszaki jellegű ábrázolás, ergonómia, környezettudatos magatartás, környezetvédelem.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tárgy- és környezetkultúra Tárgy és hagyomány	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Tárgyakkal, épületekkel, jelenségekkel kapcsolatos információk gyűjtés. A látott jelenségek elemzéséhez, értelmezéséhez szükséges szempontok önálló kiválasztása. Önálló kérdések megfogalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Különböző korú és típusú tárgyak, épületek megkülönböztetése, elhelyezése a megfelelő korban vagy kultúrában. A következtetések célirányos megfogalmazása. Néprajzi tájegységek tárgyi környezetének, kulturális jellemzőinek megismerése. A múlt tárgyi emlékeinek értékelése, jelentőségük megértése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – Különböző történeti korok és kultúrák (pl. Európán kívüli is) sajátos, jellemző tárgyainak (pl. totem, amulett), épületeinek, (pl. hagyományos japán lakóház) és díszítőmotívumainak (pl. azték, maja, kalocsai motívumok) elemző vizsgálata a kulturális jegyek pontos megkülönböztetésével, illetve a közös jegyek megkeresésével. – Két – a Kárpát-medence táji tagolódása szerint tetszőlegesen választott – táji csoport, néprajzi csoport (pl. Nyírség, Sárrét, Órség, Palócföld, Nagykovács, Kalotaszeg, Mezőség) legfontosabb jegyeinek (pl. építkezés, viselet, eszközök, szokások) összegyűjtése, az eredmények képes és szöveges feldolgozása. 		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Esztétikai minőségek. Toposz, archetípus. Könyvtárhasználat.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Társadalmi jelenségek értékelése. Társadalmi normák. Hagyomány. Hagyományos népi kultúra.</p>

	<p><i>Földrajz:</i> Magyarország és a Kárpát-medence, világörökségi helyszínek, építészeti együttesek, kulturális tevékenységek (pl. táncház, busójárás).</p> <p><i>Ének-zene:</i> Népek zenéje, néphagyomány.</p>
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Táji csoport, néprajzi csoport, tájegység, népi kultúra, hagyomány, hagyományörzés, világörökség.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tárgy- és környezetkultúra Az épített, alakított környezet változásai	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Tárgyakkal, épületekkel, jelenségekkel kapcsolatos információk gyűjtése. A látott jelenségek elemzéséhez, értelmezéséhez szükséges szempontok önálló kiválasztása. Önálló kérdések megfogalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Vizuálisan is értelmezhető jelenségek, folyamatok társadalmi és gazdasági ok-okozati összefüggéseinek megértése. Különböző korú és típusú tárgyak, és a tárgyakhoz kapcsolódó társadalmi jelenségek értelmezése. A kortárs építészet és a kortárs téralakítás megjelenéseinek értelmezése. A következtetések célirányos megfogalmazása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<ul style="list-style-type: none"> – Az építészettörténet fontosabb korszakainak (pl. ókor, romantika, gótika, reneszánsz, barokk, klasszicizmus, eklektika, szecesszió) elemzése és összehasonlítása – különös tekintettel a formai, szerkezeti kapcsolódásokra és különbségekre –, illetve összehasonlítva a 20. század (modern, posztmodern) és kortárs építészeti stílusjegyek és térrendezés sajátos vonásaival, nemzetközi és magyar példák alapján. – Kortárs környezetalakítás és térrendezés elemző vizsgálata a közvetlen környezetben. – Művészi, azaz a térrendezés kifejező szándékú felhasználásának rendszerező elemzése és kipróbálása (pl. land art, street art). – A divat szélesen értelmezett fogalmának (pl. öltözködés, életforma, lakberendezés) elemző vizsgálata és értelmezése, reflektálva annak társadalmi összefüggéseire is. – A divat és hagyomány kapcsolatának vizuális értelmezése (pl. hagyományos ruhadarab áttervezése, átalakítása, hagyományos díszítőelem felhasználásával póló mintatervezés). – A kulturális értékmegőrzés (pl. környezet- és műemlékvédelem) lehetőségének vizsgálata, az eredmények képes és szöveges feldolgozása, összegzése különös tekintettel annak felhívó jellegére. 	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Esztétikai minőségek. Toposzok, archetípusok állandó és változó jelentésköre. Könyvtárhasználat.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Társadalmi jelenségek értékelése. Társadalmi normák. Technológiai fejlődés. Fogyasztói társadalom.</p> <p><i>Földrajz:</i> Környezet fogalmának értelmezése. Helyi természet- és környezetvédelmi problémák felismerése. Környezettudatos magatartás, fenntarthatóság. Globális társadalmi-gazdasági problémák - fogyasztói szokások, életmód. Fenntarthatóság. Környezet</p>	

	és természetvédelem.
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Modern, posztmodern, konstruktív-dekonstruktív térrendezés, organikus építészet, Bauhaus, funkcionalizmus, divat, társadalmi norma, szubkultúra, értékmegőrzés.

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI

- Célirányos vizuális megfigyelési szempontok önálló kiválasztása.
 - A vizuális közlés, kifejezés eszközeinek önálló, célnak megfelelő használata az alkotó- és befogadótevékenység során.
 - Bonyolultabb kompozíciós alapelvek tudatos használata különböző célok érdekében.
 - Térbeli és időbeli változások vizuális megjelenítésének szándéknak megfelelő pontos értelmezése, egyszerű mozgóképi közlések elkészítése.
 - Tanult technikák célnak megfelelő, tudatos és önálló alkalmazása az alkotótevékenységekben.
 - A tervezett, alakított környezet komplex értelmezése, reflektálva a társadalmi, környezeti problémákra is.
 - Társzművészeti kapcsolatok árnyalt értelmezése.
 - Legfontosabb kultúrák, művészettörténeti korok, stílusirányzatok rendszerező ismerete és a meghatározó alkotók műveinek felismerése.
 - Az építészet legfontosabb elrendezési és szerkezeti alapelveinek, illetve stílust meghatározó vonásainak rendszerező ismerete.
 - Vizuális jelenségek, tárgyak, műalkotások elemzése, összehasonlítása során a műelemző módszerek összetett, komplex alkalmazása az ítéletalkotás érdekében.
 - Adott vizuális problémákkal kapcsolatban önálló kérdések megfogalmazása.
 - A kreatív problémamegoldás lépéseinek alkalmazása.
- Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkájáról.

12. ÉVFOLYAM

RÉSZLETES FEJLESZTÉSI CÉLOK ÉS KÖVETELMÉNYEK

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kifejezés, képzőművészet Érzelmek, hangulatok kifejezése	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Az alkotó tevékenységekben a síkbeli, térbeli kifejezőeszközök, a térábrázolási konvenciók, a szintani ismeretek megfelelő és önálló alkalmazása. Érzelmek, hangulatok megfogalmazása egyéni szín- és formavilágban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Személyes gondolatok, érzelmek vizuális megjelenítése a vizuális kifejezés alapvető eszközeinek segítségével, saját kifejezési szándék érdekében is. Egyéni asszociációkra támaszkodó átírás, fokozás. Hagyományos és korszerű vizuális technikák alkalmazása. Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkáiról.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – Látvány megjelenítése egyénileg választott kifejezési szándék (pl. feszültség, figyelemfelhívás, nyugalom) érdekében, a vizuális kifejezés eszközeinek tudatos alkalmazásával (pl. nézőpont, kompozíció, színhasználat, felületkialakítás). – Művészeti alkotások kifejező, sajátos átdolgozása, átírása, parafrázis készítése (pl. sík alkotás térbelivé alakítása, kép kiegészítése sajátos elemekkel vagy részletekkel, stílus- és műfajváltás, idő és karaktercserék). – Fogalmak, jelenségek (pl. repülés, víz, kapcsolatok, utánzás) komplex vizuális feldolgozása nem a megszokott eszközökkel (pl. talált tárgyakból, szokatlan anyagokból, fényvel). – Szöveges és képi elemek képi kompozícióba rendezése (pl. egymás erősítésével) adott vagy tudatosan választott kifejezési szándék érdekében képzőművészeti példák (pl. dadaizmus, kortárs alkotók) alapján. – Mű és környezetének elemző vizsgálata több szempont szerint, konkrét művészeti példák alapján (pl. oltárkép, köztéri szobor, installáció, land-art, street art munka). 		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szöveg és kép illusztratív, narratív kapcsolata.</p> <p><i>Ének-zene:</i> zenei élmény.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> jelenetek, táncmozgások, összetett hatások.</p> <p><i>Informatika:</i> számítógép felhasználó szintű alkalmazása.</p>
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Nonfiguratív megjelenítés, vizuális átírás, redukció, absztrakció, kiemelés, kontraszt, kompozíció, parafrázis, komplementer, vizuális narratív hatás, illusztratív hatás, installáció, environment/környezetművészet, fényművészet.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kifejezés, képzőművészet Ábrázolás és stílus	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Megfigyelt téri helyzetek, forma, arány, fény és színviszonyok ábrázolása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Megfigyelt téri helyzetek, fény- és színviszonyok adott vagy választott célnak megfelelő ábrázolása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – Téri helyzetek megjelenítése különböző ábrázolási rendszerek használatával és transzformálásával (pl. látvány reprodukálása vetületi ábrázolásból perspektivikus vagy axonometrikus megjelenítéssel). – Az önárnyék és a vetett árnyék művészi kifejező elemként történő alkalmazása (pl. megvilágítás megváltoztatásával létrehozott változások megjelenítése grafikai, fotós eszközökkel). – Ábrázolási konvenciók megfigyelése és értelmezése a művészet történetében, illetve az adott vagy választott megjelenítési cél érdekében reprodukálása az alkotó munkában. 	<p><i>Matematika:</i> Modellezés, összefüggések megjelenítése. Transzformációk, adott tárgy más nézőpontból való elképzelése.</p>
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Téri helyzet, ábrázolási konvenció vagy ábrázolási rendszer, nézőpont, horizontvonal, iránypont, rövidülés, vetületi ábrázolás, képsík, nézet, axonometria, egy- és két iránypontos perspektíva, önárnyék, vetett árnyék.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kifejezés, képzőművészet A művészi közlés, mű és jelentése	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	A művészet stíluskorszakait reprezentáló legfontosabb művészeti alkotások, alkotók felismerése, jelentőségének megértése. A vizuális kifejezés eszközeinek felismerése és használata műelemzés során. A megfigyelés segítségével műelemző módszerek alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Esztétikai minőségek megalapozott értékelése. Vizuális esztétikai jellegű értékítéletek megfogalmazása elemzésekben, illetve érvényre juttatása az alkotó feladatokban. Eltérő kultúrák legfontosabb vizuális jellemzőinek összehasonlítása. A technikai képalkotás – fotográfia, mozgóképek – műtípusainak, kifejezőeszközeinek ismerete, elemzése és képzőművészeti kapcsolódásainak megértése. Elemzési szempontok megfelelő érvényesítése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – Kortárs társadalmi problémákat bemutató tematikus ábrázolások elemzése a művészetben (pl. elidegenedés, szegénység, erőszak) konkrét példákon keresztül. – A mozgóképi kifejezés eszközeinek (montázs, kameramozgás, képkivágás, nézőpont, világítás, hang és kép kapcsolata) elemzése képzőművészeti példák (pl. video-installáció) alapján. – Vizuális művészeti élmények közvetlen, személyes megtapasztalása (pl. múzeum-, kiállítás-látogatás), az élmények, tapasztalatok szöveges megfogalmazása. – Saját munkákból adott szempontok szerint válogatott anyag (portfólió) összeállítása, a válogatás szempontjainak értelmezése és érvelés a választás mellett. 	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> globális társadalmi és gazdasági problémák.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> a mozgóképek alapvető kifejezőeszközei.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Műelemző esszé írása. Könyvtárhasználat. Számítógépes formázás, illusztrálás digitális képfeldolgozó eszközökkel.</p> <p><i>Informatika:</i> Internetes (művészeti) portálok használata.</p>

	Digitális prezentációk.
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Portfólió, mozgóképi kifejezőeszköz, video-installáció, múzeum, állandó és időszaki kiállítás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kifejezés, képzőművészet Korszakok, stílusirányzatok	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	A művészet stíluskorszakait reprezentáló legfontosabb művészeti alkotások, alkotók felismerése, és elhelyezése a megfelelő korban. A vizuális kifejezés eszközeinek felismerése és használata műelemzés során. A művészettörténet főbb korszakainak összegző, lényegkiemelő jellemzése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális kifejezés eszközeinek pontos értelmezése különböző korokban. A legjelentősebb művészettörténeti stíluskorszakok és irányzatok témák illetve problémakörök rendszerezése és összegző ismerete. Esztétikai jellemzők megalapozott értékelése. Vizuális esztétikai jellegű értékítéletek megfogalmazása elemzésekben, illetve érvényre juttatása az alkotó feladatokban. A technikai képalkotás lehetőségeinek elemzése és képzőművészeti kapcsolódásainak megértése. Elemzési szempontok megfelelő érvényesítése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – Művészettörténeti korszakok (pl. ókor, korakeresztény, romanika és gótika, reneszánsz és barokk, klasszicizmus és romantika) műfajokra lebontott részletes összegzése, a legfontosabb stílust meghatározó jegyek pontos megkülönböztetésével. – Vizuális művészeti műfajok összehasonlítása több szempontból (pl. műtípusok szerint: életkép a festészetben és a fotóművészetben, portré a szobrászatban és festészetben). – A századforduló irányzatainak (pl. szecesszió, posztimpreszionizmus, impresszionizmus) és a 20. század legfontosabb avantgard irányzatainak (pl. kubizmus, expresszionizmus, dadaizmus, fauvizmus, futurizmus, szürrealizmus) részletes összegzése, a legfontosabb stílust meghatározó jegyek pontos megkülönböztetésével. – A 20. század második fele vizuális művészeti irányzatainak konstruktív, expresszív és konceptuális példáinak elemző vizsgálata. – A művészetben használt legfontosabb alkotói technikák (pl. egyedi és sokszorosított grafika, olaj vagy vizes alapú festmény) felismerése, a művészi kifejezésben betöltött szerepének elemzése. – Újmediális művészeti jelenségek konkrét elemző vizsgálata. 		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> korstílusok, irányzatok társadalmi és kulturális háttere.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> korstílusok, stílusirányzatok megnevezései, megkülönböztető jegyei, művészettörténeti párhuzamok. Könyvtárhasználat.</p> <p><i>Ének-zene:</i> Művészet- és zenetörténeti összefüggések (korszakok, stílusok kiemelkedő alkotók, műfajok). Zenei befogadói tapasztalatok.</p>

<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Korszak, korstílus, stílusirányzat, képzőművészeti műfaj, műtípus, magasnyomás, mélynyomás, síknyomás, egyéni stílus, avantgard, avantgard irányzat, neoavantgard, posztmodern, kortárs képzőművészet, újmédia, intermedialis műfaj, eseményművészet, interaktív művészet, hálózati művészet.
------------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció A fotografikus kép nyelve	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	A vizuális kifejezés eszközeinek felismerése és használata műelemzés során. A fényképezés képalkotó lehetőségeinek ismerete és megértése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális kifejezés eszközeinek pontos értelmezése kortárs művészeti alkotások elemző feldolgozása során. Vizuális esztétikai jellegű értékítéletek megfogalmazása elemzésekben, illetve érvényre juttatása az alkotó feladatokban. A fotográfia műtípusainak, műfajainak ismerete és elemzése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – A fotó mint a technikai képalkotás alapmédiuma főbb sajátosságainak megismerése, megértése (pl. „feltáró” beszélgetések, elemzések Henri Cartier-Bresson, Robert Capa, André Kertész műveiről megadott szempontok alapján). – A fotografikus látásmód, a médium sajátosságainak alkalmazása kreatív gyakorlatok során (pl. fekete-fehér és/vagy színes fotósorozat készítése digitális technikával megadott téma alapján, mint „Egy nap az életemből”, vagy „A lépcső”). – Technikai kép és szöveg kiegészítő alkalmazása komplex feladat kapcsán (pl. fekete-fehér és/vagy színes fotográfika készítése saját felvételek átalakításával – manuális vagy digitális technikával –, majd a kép felhasználása saját névjegykártya vagy fejléces levélpapír, boríték tervezése során), elsősorban az alkalmazott fotográfia gyakorlati szerepének felismerése céljából. 		<p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> A fotografikus technikával rögzített kép. Valóságábrázolás és hitelesség. Tömegtájékoztatás és demokrácia.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> A vizuális közlés verbális és nem verbális elemei. A nyelv mint jelrendszer. Irodalmi emlékhelyek, alkotói életművek fotódokumentumai.</p> <p><i>Informatika:</i> az internetes közléstípusok tartalmi megbízhatósága és vizuális megjelenése.</p>
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Fotográfia kettős természete: reprodukció és manipuláció/"ábrázolat", reprezentáció, fotogenitás, fotószerűség, „fotós látásmód”, műfaj/műtípus/stílus a fotóművészetben, arculatterv, tipográfia, (fotográfika).	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció Mozgóképi kifejezés	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	A technikai képalkotás lehetőségeinek ismerete és megértése. Mozgóképi kifejezőeszközök vizuális értelmezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési	A mozgóképek műtípusainak, a mozgóképi kifejezés eszközeinek megértése és felhasználása. Mozgóképi közlés tervezése, megvalósítása	

céljai	irányítással.
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
<p>– A mozgóképi kifejezés fontos állomásainak megismerése, lényeges összefüggések megértése (pl. a film létrejöttének tanár által segített, tanulói feldolgozása, adatgyűjtés, illetve referátum összeállítása) a sajátos, mozgóképi nyelv megértése érdekében.</p> <p>– A film audiovizuális kifejezési módszereinek megismerése kreatív, kísérleti szemléletű gyakorlatokkal (pl. a „mozdulatlan kép megmozdul”– fényjáték megvalósítása egyszerű megoldások, eszközök, technika alkalmazásával, mint „szendvicsdia”, diavetítők, lencsék, üvegdarabok, színezett fóliák többszöri módosításokhoz, videokamera-, projektor- és számítógép-használattal, illetve hang hozzárendelésével a mozgóképhez). A figyelemirányítás, a hangulatteremtés és az audiovizuális értelmezés legfontosabb eszközeinek tudatosítása.</p> <p>– A kockánként beállított és felvett mozgókép alapsajátosságainak megismerése kreatív gyakorlatok során (pl. tárgymozgatásos és/vagy pixillációs technikával pár perces film készítése megadott témából, műből kiindulva – egy fotográfia, fényképsorozat, vers, novella, zene, hangmontázs, egy hangulatos köztér, vagy írásban megadott téma, cím alapján – hang, zene hozzárendelésével, illetve készítésével a mozgóképhez) az animációs technika néhány fontos lehetőségének feltárása érdekében.</p>	<p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> Kultúra és tömegkultúra. A média funkciói. Nézettségnövelő stratégiák. Sztárok. A figyelemirányítás, a hangulatteremtés és az értelmezés legfontosabb eszközei.</p> <p><i>Ének-zene:</i> a zene szerepe a médiában és a filmművészetben.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> Mozgásos kommunikáció. Metaforikus kifejezőeszközök. Jellemábrázolás.</p> <p><i>Informatika:</i> az internetes közléstípusok tartalmi megbízhatósága és vizuális megjelenése.</p>
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Technikai képfajta; fénykép, mozi/film, videó, fénymásolás, hologram, pillanatkép/fáziskép, vetítés, a mozgókép sajátos (alap)eszközei, experimentális művészet, akció, Bauhaus, absztrakt film, VJ-kultúra, animáció, „kockázás”, tárgymozgatás, pixilláció, stoptrükk, történet, cselekmény, elbeszélés, kísérleti film, etűd, videoklip, (fényjáték), („szendvicsdia”).

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció Tömegkommunikáció	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	A reklám hatásmechanizmusának elemzése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tömegkommunikáció eszközeinek és formáinak ismerete és értelmezése. Reklámok összetett elemzése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>– A médiaipar működésének, a reklám hatásmechanizmusának feltárása kreatív gyakorlatokkal (pl. szerepjáttékkal pop- vagy filmsztár karrierjének „felépítése” a tömegmédiában; fiktív reklámkampány tervezése és kivitelezése).</p>		<p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> A médiaipar működése. A reklám hatásmechanizmusa. Sztárok és szenzációk. Nemi szerepek reprezentációja. Virtuális valóság.</p>

	<p>Sztereotípa, tömegkultúra.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> díszlet, jelmez, kellék, fény- és hanghatások, jellemábrázolás.</p> <p><i>Ének-zene:</i> populáris zenei stílusok.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> médiaszövegek kommunikációs és műfaji jellemzői.</p> <p><i>Informatika:</i> az információk közlési célnak megfelelő alakítása, a manipuláció felismerése.</p>
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Reklám, sztár/jelenség, attribútum, öltözet/megjelenés, reklámtárgy, plakát, szlogen, banner, spot, klip, weblap.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció Az újabb médiumokkal való kísérletezés	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Nem vizuális természetű információk érzékletes, képi megfogalmazása. Bonyolultabb vizuális kommunikációt szolgáló megjelenések tervezése. Idő- és térbeli változások megjelenítése. A technikai képalkotás lehetőségeinek ismerete és megértése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A technikai médiumok (képalkotó) módszereinek megismerése. Komplex audiovizuális közlés tervezése. Kortárs művészeti alkotások elemző feldolgozása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – Az egyik médiumból a másikba való átkódolás egyszerűbb lehetőségeinek kipróbálása kreatív gyakorlatok segítségével (pl. „vizuális zen” létrehozása kotta „átformálásával” képpé, választott színes technikával) a mediális szemlélet kiterjesztése, a különböző médiumok közötti tartalmi, üzenetbeli összefüggések feltárása céljából. – A technikai képalkotás újabb, kísérleti megoldásainak felismerése, alkalmazása alkotó gyakorlatok során (pl. fotoelektrográfia készítése fénymásoló vagy szkennel használatával, mozgó tárgyak, illetve testrészek másolásával és további elektronikus/digitális módosításával) a kortárs szemlélet erősítése érdekében. – A nem lineáris alapú média-szövegformák néhány formájának megismerése, alkalmazása kreatív felhasználás révén (pl. hipertextre épülő vagy hipermédia szemléletű művek tervezése a világhálóra), a kevésbé bejáratott, asszociatív alapú gondolkodásmódok gyakorlása és tudatosítása céljából. – Az interaktivitás alapműködésének megismerése, feltárása a 		<p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> Nem lineáris szövegformák. Internetes szövegépítkezés, hálózati kommunikáció, internetes tartalmak, online életforma.</p> <p><i>Ének-zene:</i> a zenei mondanivaló más művészeti ág kifejezési eszközeibe való átkódolása.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> hipertext.</p>

	<p>mozgóképi szövegben tervezési feladattal (pl. interaktívan, többféle módon bejárható videofilm szinopszisének és storyboard-jának elkészítése), a kevésbé ismert, új mediális-művészeti technikák megfigyelése, alkalmazása érdekében.</p>	<p><i>Informatika:</i> Multimédiás dokumentumok. Viselkedési kultúra az online világban, a hagyományostól különböző médiumok megjelenési formái. A globális információs társadalom.</p>
<p><i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i></p>	<p>Intermédiá, kísérleti művészet, non-linearitás, hipertext, hipermédia, www, hálózati kommunikáció és művészet, interaktivitás, multimédia/hipermédia, új média és művészet, hibrid média, (posztmédia), (vizuális zene), (elektrográfia), („copy-motion” technika).</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Tárgy- és környezetkultúra Tervezés és fogyasztói szokások</p>	<p>Órakeret 4 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A vizuális környezetben megfigyelhető jellemzők pontos és árnyalt értelmezése és szöveges megfogalmazása. A látott jelenségek elemzéséhez, értelmezéséhez szükséges szempontok megértése. Önálló kérdések megfogalmazása.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Vizuálisan is értelmezhető jelenségek, folyamatok társadalmi és gazdasági ok-okozati összefüggéseinek megértése. Különböző korú és típusú tárgyak, és a tárgyakhoz kapcsolódó társadalmi jelenségek értelmezése. A következtetések célirányos megfogalmazása.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>– A hagyományos és a modern társadalmak tárgykészítésének, tárgytervezésének összehasonlítása a fogyasztóra gyakorolt hatások alapján, a fogyasztói szokások megkülönböztetésével és magyarázatával.</p> <p>– A média által közvetített fogyasztói szokások és a valós szükségletek, illetve az újrahasznosítás lehetőségeinek elemző vizsgálata a közvetlen környezetben, a tapasztalatok és következtetések vizuális szemléltetésével.</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Társadalmi jelenségek értékelése. Társadalmi normák. Technológiai fejlődés. Fogyasztói társadalom.</p> <p><i>Földrajz:</i> globális társadalmi-gazdasági problémák: fogyasztói szokások, életmód.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> Kultúra és tömegkultúra. A reklám hatásmechanizmusa.</p> <p><i>Informatika:</i> az információk közlési célnak megfelelő alakítása, a manipuláció felismerése. Digitális prezentációk.</p>

<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Hagyományos és modern társadalom, fogyasztói szokás, divat, életmód, újrahasznosítás.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tárgy- és környezetkultúra Az épített, alakított környezet változásai	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Tárgyakkal, épületekkel, jelenségekkel kapcsolatos információk gyűjtése. A látott jelenségek elemzéséhez, értelmezéséhez szükséges szempontok önálló kiválasztása. Önálló kérdések megfogalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Vizuálisan is értelmezhető jelenségek, folyamatok társadalmi és gazdasági ok-okozati összefüggéseinek megértése. Különböző korú és típusú tárgyak, és a tárgyakhoz kapcsolódó társadalmi jelenségek értelmezése. A kortárs építészet és a kortárs téralakítás megjelenéseinek értelmezése. A következtetések célirányos megfogalmazása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – Az építészettörténet fontosabb korszakainak (pl. ókor, romantika, gótika, reneszánsz, barokk, klasszicizmus, eklektika, szecesszió) elemzése és összehasonlítása – különös tekintettel a formai, szerkezeti kapcsolódásokra és különbségekre –, illetve összehasonlítva a 20. század (modern, posztmodern) és kortárs építészeti stílusjegyek és térrendezés sajátos vonásaival, nemzetközi és magyar példák alapján. – Kortárs környezetalakítás és térrendezés elemző vizsgálata a közvetlen környezetben. – Művészi, azaz a térrendezés kifejező szándékú felhasználásának rendszerező elemzése és kipróbálása (pl. land art, street art). – A divat szélesen értelmezett fogalmának (pl. öltözködés, életforma, lakberendezés) elemző vizsgálata és értelmezése, reflektálva annak társadalmi összefüggéseire is. – A divat és hagyomány kapcsolatának vizuális értelmezése (pl. hagyományos ruhadarab áttervezése, átalakítása, hagyományos díszítmény felhasználásával póló mintatervezés). – A kulturális értékmegőrzés (pl. környezet- és műemlékvédelem) lehetőségének vizsgálata, az eredmények képes és szöveges feldolgozása, összegzése különös tekintettel annak felhívó jellegére. 		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Esztétikai minőségek. Toposzok, archetípusok állandó és változó jelentésköre. Könyvtárhasználat.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Társadalmi jelenségek értékelése. Társadalmi normák. Technológiai fejlődés. Fogyasztói társadalom.</p> <p><i>Földrajz:</i> Környezet fogalmának értelmezése. Helyi természet- és környezetvédelmi problémák felismerése. Környezettudatos magatartás, fenntarthatóság. Globális társadalmi-gazdasági problémák - fogyasztói szokások, életmód. Fenntarthatóság. Környezet és természetvédelem.</p>
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Modern, posztmodern, konstruktív-dekonstruktív térrendezés, organikus építészet, Bauhaus, funkcionalizmus, divat, társadalmi norma, szubkultúra, értékmegőrzés.	

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

- Célirányos vizuális megfigyelési szempontok önálló kiválasztása.
 - A vizuális közlés, kifejezés eszközeinek önálló, célnak megfelelő használata az alkotó- és befogadótevékenység során.
 - Bonyolultabb kompozíciós alapelvek tudatos használata különböző célok érdekében.
 - Térbeli és időbeli változások vizuális megjelenítésének szándéknak megfelelő pontos értelmezése, egyszerű mozgóképi közlések elkészítése.
 - A médiatudatos gondolkodás magasabb szintjének elérése tömegkommunikációs eszközök és formák összetettebb, rendszerező ismerete alapján.
 - Tanult technikák célnak megfelelő, tudatos és önálló alkalmazása az alkotótevékenységekben.
 - A tervezett, alakított környezet komplex értelmezése, reflektálva a társadalmi, környezeti problémákra is.
 - Társművészeti kapcsolatok árnyalt értelmezése.
 - Legfontosabb kultúrák, művészettörténeti korok, stílusirányzatok rendszerező ismerete és a meghatározó alkotók műveinek felismerése.
 - Az építészet legfontosabb elrendezési és szerkezeti alapelveinek, illetve stílust meghatározó vonásainak rendszerező ismerete.
 - Vizuális jelenségek, tárgyak, műalkotások elemzése, összehasonlítása során a műelemző módszerek összetett, komplex alkalmazása az ítéletalkotás érdekében.
 - Adott vizuális problémakkal kapcsolatban önálló kérdések megfogalmazása.
 - A kreatív problémamegoldás lépéseinek alkalmazása.
- Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkájáról.

Ajánlott műtípusok, művek, alkotók

Amennyiben a különböző korok és kultúrák feldolgozását kronologikus megközelítésben végezzük, a részletes érettségi vizsgakövetelmény műlistája az irányadó a műtípusok, művek, alkotók szemléltetésére. E listában kronológiai sorrendben található a feldolgozásra ajánlott művek az őskortól napjainkig. A listában a képzőművészeti alkotásokon kívül jelentősebb, stílus-teremtő tárgyak, tárgytípusok, fotók, népművészeti és Európán kívüli kultúrák műtárgyai és tárgyi emlékei is megtalálhatók. E listában szereplő tárgyakon és műtárgyakon kívül a szemléltetés anyagát tematikus módon is válogathatjuk.

A válogatás fontos szempontja, hogy a bemutatott művek az egyetemes művészettörténet legjelentősebb és tipikus műveivel szemléltessék a témát, illetve hangsúlyt kapjanak a magyar művészet- és építésztörténetben megtalálható leglényegesebb példák is. A részletes érettségi vizsgakövetelmény műlistájában ajánlott műveken és alkotókon kívül adott témák szemléltetésére további műtípusok és művek is felhasználhatók. A tananyag tematikus szempontú megközelítése esetében a válogatás fontos szempontja, hogy az adott téma függvényében ne csak művészettörténeti, hanem nyitottabban értelmezett kultúrtörténeti, építészet- és tárgytörténeti példák is bemutatásra kerüljenek, továbbá hogy adott esetben a magas művészet példáin kívül populárisabb irányzatok egyformán szemléltessék az adott tartalmat, illetve hogy tértől (pl. Európán kívüli kultúrákból származó művek) és időtől (pl. akár kortárs művek) független példák is szemléltessék a tananyagot. Fontos továbbá, hogy a vizuális kommunikáció, valamint a tárgy- és környezetkultúra részterületek szemléltetéséhez a kortárs kultúrából, a történelmi korokból, illetve a közelmúltból származó példákat is felhasználhatjuk.

MŰTÁRGYLISTA**ŐSKOR**

1. Stonehenge, bronzkor
2. Őskori lakóházak (pl. Çatal-Hüyük, Jerichó, Harappa, Mohendzso-Daro), Kr. e. 6000 k.
3. Willendorfi Vénusz, felső paleolitikum, Kr. e. 30 000 k (Bécs, Naturhistorisches Museum)
4. Lausseli Vénusz (kő dombormű), felső paleolitikum, Kr. e. 30 000 k. (Franciaország)
5. Szegvár-Tűzkövesi „Sarlós isten”, újkőkor - Tiszai kultúra, (Szentés, Koszta József Múzeum)
6. Szkíta aranyszarvas Zöldhalompusztáról, vaskor, Kr. e. 400 k. (Budapest, Magyar Nemzeti Múzeum) (=MNM)
7. Őskori barlangfestmények (lascaux-i, altamirai), felső paleolitikum, Kr. e. 15 000 k.

ÓKORI EGYIPTOM

8. Gizai piramisegyüttes - kül. Kheopsz fáraó piramisa, óbirodalom, Kr. e. 2600-2500 k.
9. Ámon-Ré-templom, középbirodalom, Kr. e. XVI-XII. sz. Karnak
10. II. Ramszesz sziklatemploma, újbirodalom, Kr. e. 1300 k. Abu-Szimbél
11. Írnok (festett mészkő), óbirodalom, Kr. e. III. ée. (Párizs, Louvre)
12. Falusi bíró, óbirodalom, Kr. e. III. ée. (Kairó, Egyiptomi Múzeum)
13. Nofretete fejszobra, Kr. e. 1360 k. (Berlin, Staatliche Museen - Charlottenburg)
14. Anubisz szobra, Tutenchamon sírjából, Kr. e. 1340 k. (Kairó, Egyiptomi Múzeum)
15. Echnaton fáraó családjával (kő dombormű), Aton kultusz, Kr. e. 1360 k. (Berlin, Staatliche Museen)
16. Medumi ludak (falfestmény), óbirodalom, Kr. e. 2550 k. (Kairó, Egyiptomi Múzeum)
17. Halastó, thébai sír (falfestmény), Kr. e. 1400 k. (London, British Museum)
18. „Fáraó vadászaton”, thébai (falfestmény), Kr. e. XIV. sz. (London, British Museum)
19. Tutenchamon arany halotti maszkja, Kr. e. 1340 k. (Kairó, Egyiptomi Múzeum)
20. Bútorok Tutenchamon sírleletéből (pl. Tutenchamon fáraó trónusa), Kr. e. XIV. sz. (Kairó, Egyiptomi Múzeum)

ÓKORI MEZOPOTÁMIA

21. Zikkurat, Kr. e. 2000 e. Ur
22. Lamassu (kapuőrző démon), Kr. e. VIII. sz. (Berlin, Staatliche Museen)
23. Babiloni Istaar kapu, Kr. e. 570 k. (Berlin, Staatliche Museen)
24. Alabástrom női fej Urukából, Kr. e. 2800 k. (Bagdad, Irak Múzeum)
25. Bikafejes hárfá Urból, Kr. e. 2500 k. (Bagdad, Irak Múzeum)
26. Gudea, Lagas uralkodója italáldozatot mutat be, Kr. e. 2120. (Párizs, Louvre)
27. Sumér ékírásos tábla (vagy pecsételöhenger), Kr. e. 2000 k. (London, British Museum)

ÓKORI GÖRÖGORSZÁG

28. Knószoszi palota, Kr. e. XVI. sz. Kréta
29. Mükénéi fellegvár (kül.: Oroszlános kapu), Kr. e. XIV-XIII. sz.
30. Parthenon - Pheidiasz, Kr. e. V. sz. Athén
31. Egy görög színház (pl. delphoi vagy epidauroszi színház)
32. Athéni akropolisz, Kr. e. 447-434. - kül. Niké-templom, Erechteion
33. Zeus oltár, Kr. e. 180. (Berlin, Pergamon Múzeum)
34. Kurosz-szobor Athénből, Kr. e. 600 k. (New York, Metropolitan Museum)
35. Mürón: Diszkoszvető, Kr. e. 450 k. (Róma, Museo Vaticano)
36. Polükleitosz: Lándzsavívő, Kr. e. 450-440 k. (Nápoly, Museo Nazionale)
37. Praxitelész: Knidoszi Aphrodité, Kr. e. 350-340. (Róma, Museo Vaticano)
38. Delphoi kocsihajtó, Kr. e. 470 k. (Delphi Múzeum)
39. Szamothrakéi Niké, Kr. e. 200 k. (Párizs, Louvre)

40. (Rodoszi Athanadórosz, Agészandrosz és Polüdórosz): Laokoón, Kr. e. II. sz. (Róma, Museo Vaticano)
41. Egy feketealakos vázakép (pl. Dionüszosz és bacchánsnők ábrázolással, Párizs, Bibliothèque Nationale)
42. Egy vörösalakos vázakép (pl. Orvietói kehelykráter Héraklész és társai, Párizs, Louvre)
43. Pergamoni Héphaisztéon padlómozaikja, Kr. e. 150 k. (Berlin, Staatliche Museen)

ETRUSZK, RÓMAI

44. Etruszk sírszarkofág házaspár portréjával, Kr. e. 625. (Róma, Museo Nazionale, Villa Giulia)
45. Colosseum, 70-90. Róma
46. Pantheon, 118-128 k. Róma
47. Vettiusok háza, I. sz. Pompei
48. „Vesta-templom”, I. sz. Róma
49. Római vízvezeték (pl. Segovia, Nîmes)
50. Forum Romanum rekonstrukció
51. Traianus oszlopa, 110 k. Róma
52. Constantinus diadalíve, 312-315 k. Róma
53. Marcus Aurelius bronz lovasszobra, 170 k. (Róma, Museo Capitolino)
54. Egy római portrészobor (pl. Caligula, Brutus, Vespasianus, Constantinus)
55. A Misztérium villa falfestmény (egy részlete), Kr. e. I. sz. 2/3.

KORAKERESZTÉNY

56. Santa Sabina, 422-432. Róma
57. San Apollinare in Classe és mozaikjai, VI. sz. Ravenna
58. Palotakápolna, 805. Aachen
59. Jó pásztor, mozaik, V. sz. Ravenna, Galla Placidia
60. Durrow-i Kódex, 7. sz. vagy a Kells-i kódex, VIII. sz. (Dublin, Trinity College)

NÉPVÁNDORLÁS KORA

61. Galgóci tarsolylemez, X. sz. (MNM)
62. Nagyszentmiklósi kincs, 800 k. (Bécs, Kunsthistorisches Museum)
63. Sankt galleni kolostor tervrajza 830 k. (Sankt Gallen, könyvtár)
64. Germán sasfibula, VI. sz. (Nürnberg, Germanisches Nationalmuseum)
65. Avar szíjvég (pl. klárafalvi - Szeged, Móra Ferenc Múzeum)
66. Honfoglalómagyarok öltözete, rekonstrukció (MNM)

BIZÁNC

67. Hagia Sophia, VI. sz. Konstantinápoly
68. San Vitale, 532-547. és mozaikjai, 574 k. Ravenna
69. Szófia Székesegyház, XI. sz. Kijev
70. Nikopeia Istenanya, X. sz. (Velence, San Marco)
71. Trónoló Istenanya, 1280 k. (Washington, National Gallery of Art)
72. (Andrej) Rubljov: Szentháromság, 1430 k. (Moszkva, Tretyakovszkaja Galérija)
73. Szaurotéka, X. sz. (Limburg, Székesegyházi Kincstár)

ROMANIKA

74. Maria Laach, bencés templom, XI-XIII. sz. (Koblenz mellett)
75. Pisai dóm, XI-XIII. sz.
76. Pontigny-i ciszterci templom, 1140-1170.
77. Szt. Mihály-templom, 1033. Hildesheim
78. Bencés apátsági templom, XIII. sz. Ják
79. Ciszterci templom, XIII. sz. eleje, Bélépátfalva

80. Csempeszkopácsi plébániatemplom, XIII.sz. 2/2
81. Szent István szarkofágja, XI. sz. (Székesfehérvár, István Király Múzeum)
82. Háromkirályok dombormű, XII. sz. a pisai dóm bronzkapujáról
83. Maiestas Domini, 1123 k. San Clemente apszisából (Barcelona, Katalán Múzeum)
84. Koronázási palást, XI. sz. (MNM)
85. Bayeux-i kárpit, 1080 k. (Bayeux, Bibliothèque Municipale)
86. Magyar Szent Korona, XI-XIII. sz. (Parlament, Budapest)
87. Királyfej Kalocsáról, XIII. sz. (Budapest, Magyar Nemzeti Galéria = MNG)
88. Winchesteri biblia (H-iniciálé), 1150-1160. (Winchester, Cathedral Library)

GÓTIKA

89. Párizsi Notre Dame, 1163-1250.
90. Amiens-i székesegyház, 1236-(1389)
91. Chartres-i székesegyház, 1194-1220.
92. Ca d'Oro palota, XV. sz. Velence
93. Cambridge-i King's College Chapel, 1446-1515.
94. Szent Vítus székesegyház, XIV. sz. Prága
95. Nyírbátori (ma) református templom, XV. sz. vége
96. Veleméri templom, XIV. sz.
97. Vajdahunyad vár, XV. sz. Vajdahunyad
98. Utolsó ítélet, XV. sz. 1/2. Kassa, Szent Erzsébet-templom északi kapuzata
99. Uta és Ekkehard szobra, 1250. Naumburg, dóm
100. Veit Stoss: Mária oltár, 1477-1483 k. Krakkó, Mária-templom
101. Kolozsvári Márton és György: Szent György, bronz, 1373. (Prága, Národni Galeri)
102. Mária halála a Chartres-i katedrálisról (üvegablak), XIII. sz.
103. Cimabue: Trónoló Madonna, XIII. sz. vége (Firenze, Uffizi)
104. Giotto: Szent Ferenc élete, freskósorozat, XIII. sz. vége (Assisi, San Francesco)
105. Simone Martini, Lippo Memmi: Angyal Üdvözlés, 1323. (Firenze, Uffizi)
106. Kolozsvári Tamás: Kálvária, 1427. (Esztergom, Keresztény Múzeum)
107. M. S. Mester: Mária és Erzsébet találkozása a Selmecebányai oltárról, 1508. (MNG)
108. Lőcsei Pál: Lőcsei Szent Jakab-templom főoltára, 1508-1517.
109. Wilton díptichon, 1400 k. (London, National Gallery)
110. Avignoni Pietf, XV. sz. (Párizs, Louvre)
111. Limbourg fivérek: Május, Berry herceg óraskönyvéből, 1410 k. (Chantilly, Musée Condée)
112. Magyar Anjou Legendárium, XIV. sz. 1/2 (Róma, Museo Vaticano; New York, Morgan Library; Szentpétervár, Ermitázs)
113. Képes Krónika, 1360 k. (Budapest, Országos Széchényi Könyvtár = OSZK)
114. Szent László fejereklyetartó, 1425 e. (Győr, Székesegyház)
115. Suki-kehely, XV. sz. közepe (Esztergom, Főszékesegyházi Kincstár)
116. Az egyszarvú legendája, gobelinsorozat, (Párizs, Musée Cluny)
117. Szent László legenda, 1420-as é. (Kakaslovníc)

RENEZÁNSZ

118. Santa Maria del Fiore, 1296-1436. Firenze
119. (Filippo) Brunelleschi: Ospedale degli Innocenti, 1421 k. Firenze
120. (Benedetto) da Maiano - Cronaca: Palazzo Strozzi, 1498-1508. Firenze
121. (Donato) Bramante: Tempietto 1502-1505 k. Róma (San Pietro in Montorio kolostor)
122. (Andrea) Palladio: Villa Rotonda, 1550 u. Vicenza mellett
123. (Antonio da Sangallo) - Michelangelo: Palazzo Farnese, 1514-1550. Róma
124. Loire menti reneszánsz kastély: Chenonceaux, 1515 k.
125. Vaszilij Blazsennij székesegyház, XVI. sz. Moszkva

126. Budai vár és királyi palota, XIV-XVI. sz. és XVIII. sz., XIX-XX. sz.
 127. Visegrádi királyi palota, XIV-XV. sz. 128. Bakócz-kápolna, 1506-1507. Esztergom 129. Sárospataki vár, XVI-XVII. sz.
 130. (Lorenzo) Ghiberti: A firenzei Battistero bronzkapuja (Porta del Paradiso), 1430-as é. 131. Donatello: Gattamelata lovasszobra, bronz, 1447-1453 k. (Padova)
 132. (Andrea del) Verocchio: Colleoni zsoldosvezér lovasszobra, 1480-as é. (Velence)
 133. Michelangelo (Buonarrotti): Pieta, márvány, 1498. (Róma, San Pietro)
 134. Michelangelo (Buonarrotti): Dávid, 1504. (Firenze, Accademia)
 135. Michelangelo (Buonarrotti): Lorenzo Medici síremléke, 1525. (Firenze, San Lorenzo-templom sekrestyéje)
 136. Donatello: Dávid, 1430-1435. (Firenze, Museo Nazionale)
 137. Visegrádi Madonna, 1480 k. (Visegrád, Mátyás Király Múzeum)
 138. Massaccio: Szentháromság, freskó, 1427 k. (Firenze, Santa Maria Novella)
 139. Fra Angelico: Krisztus levétele a keresztről, 1437-1440. (Firenze, Museo San Marco)
 140. Piero della Francesca: Krisztus ostorozása, 1470 k. (Urbino, Palazzo Ducale)
 141. (Sandro) Botticelli: Vénusz születése, 1485 k. (Firenze, Uffizi)
 142. (Carlo) Crivelli: Angyali üdvözet, 1486. (London, National Gallery)
 143. (Andrea) Mantegna: Pietà, 1506. (Milánó, Brera)
 144. Leonardo (da Vinci): Utolsó vacsora, 1495-1497. (Milánó, Santa Maria delle Grazie kolostor refektórium)
 145. Leonardo (da Vinci): Szent Anna harmadmagával, 1498. (London, National Gallery)
 146. Leonardo (da Vinci): Mona Lisa, 1503-1505. (Párizs, Louvre)
 147. Raffaello (Santi): Esterházy Madonna, 1507-1508. (Budapest, Szépművészeti Múzeum = SZM)
 148. Raffaello (Santi): Athéni iskola, freskó, 1509-1510. (Vatikán, Stanza della Segnatura)
 149. Michelangelo (Buonarrotti): Utolsó ítélet, freskó, 1537-1541. Vatikán, (Capella Sistina)
 150. Giorgione: A Vihar, 1506 k. (Velence, Accademia)
 151. Tiziano (Vecellio): Urbinói Vénusz, 1538. (Firenze, Uffizi)
 152. (Benvenuto) Cellini: Sótartó, 1543. (Bécs, Hofmuseum)
 153. Nyírbátori stallum, 1511. (MNM)
 154. (Jan) Van Eyck: Arnolfini házaspár, 1433. (London, National Gallery)
 155. (Rogier) van der Weyden: Angyali üdvölet (Párizs, Louvre)
 156. (Hugo) van der Goes: Portinari oltár, 1475 k. (Firenze, Uffizi)
 157. (Hieronymus) Bosch: Szénásszekér, 1480-1485. (Madrid, Prado)
 158. (Albrecht) Dürer: Önarckép, 1498. (Madrid, Prado)
 159. (Albrecht) Dürer: Melankólia, rézmetszet, 1514. (Berlin, Staatliche Museen)
 160. (Mathias) Grünewald: Keresztrefeszítés az isenheimi oltárról, 1515. (Colmar, Múzeum)
 161. ifj. (Hans) Holbein: (Jean de Dinteville és Georges de Selve) francia követek képmása, 1533. (London, National Gallery)
 162. Id. (Pieter) Bruegel: Téli vadászat, 1565. (Bécs, Kunsthistorisches Museum)
 163. Id. (Pieter) Bruegel: Parasztlakodalom, 1567. (Bécs, Kunsthistorisches Museum)
 164. El Greco: Krisztus az olajfák hegyén, 1579 u. (SZM)
 165. (Angelo) Bronzino: Toledói Eleonóra, XVI. sz. vége (Firenze, Uffizi)

BAROKK

166. Giacomo della Porta: Il Gesù homlokzata, XVI. sz. vége Róma
 167. (Lorenzo) Bernini: Szent Péter tér, 1656-tól Róma
 168. (Francesco) Borromini: San Carlo alle Quattro Fontane, 1667. Róma
 169. (Jules Hardouin)-Mansart: A Versailles-i palota, 1678 u.
 170. Drezdai Zwinger, 1711-1722.
 171. Győri karmelita templom, 1721-1729. 172. Esterházy-kastély, XVIII. sz. Fertőd

173. Santa Maria-templom, XVIII. sz. Mexikó
 174. Fellner Jakab: Líceum 1764. Eger
 175. (Lorenzo) Bernini: Szent Teréz extázisa, márvány, 1647-1652. (Róma, S. Maria della Vittoria)
 176. (Georg Raphael) Donner: Szent Márton és a koldus, 1735. (Pozsony, Szt. Márton plébániatemplom főoltára)
 177. (Pieter Pauwel) Rubens: Amazonok harca, 1618. (München, Alte Pinakothek)
 178. Rembrandt (Harmensz van Rijn): A lövészegylet kivonulása (Éjjeli őrjárat), 1642. (Amsterdam, Rijksmuseum)
 179. Rembrandt (Harmensz van Rijn): A három kereszt (rézkarc), 1662.
 180. Rembrandt (Harmensz van Rijn): Önarckép, 1665. (Köln, Wallraf Richartz-Museum)
 181. (Diego) Velazquez: Breda átadása, 1635-1636. (Madrid, Prado)
 182. (Diego) Velazquez: Udvarhölgyek, 1656-1657. (Madrid, Prado)
 183. Vermeer van Delft: Festő és modellje, 1665-1670. (Bécs, Kunsthistorisches Museum)
 184. (Michelangelo da) Caravaggio: Szent Pál megtérése, 1660 k. (Róma, S. Maria del Popolo)
 185. (Georges de) La Tour: A születés, XVII. sz. 1/2. (Rennes, Musée de Beaux Arts)
 186. (Andrea) Pozzo: Szent Ignác megdicsőülése, 1691-1694. Róma, San Ignazio mennyezetfreskója
 187. Mátyási Ádám: II. Rákóczi Ferenc, 1712. (MNG)
 188. (Giovanni Battista) Tiepolo: Freskó a würzburgi érseki palotából, 1753.
 189. (Franz Anton) Maulbertsch: A pásztorok imádása, 1758. (Sümege, r. k. plébániatemplom)
 190. (Franz) Sigrist: A négy fakultás, 1781. Eger, Líceum
 191. Chippendale bútorok 1740-1780. (pl. könyvszekrény vagy szék fonadékossal háttámlával)

KLASSZICIZMUS

192. British Museum, 1823-1844. London
 193. Péchy Mihály: Nagytemplom, 1805-1821. Debrecen
 194. Pollack Mihály: Nemzeti Múzeum, 1837-1847. Budapest
 195. Hild József: Főszékesegyház, 1839-1856. Esztergom
 196. (Antonio) Canova: Mária Krisztina főhercegnő síremléke, 1789-1805. (Bécs, Augustinerkirche)
 197. Ferenczy István: A szépmesterségek kezdetei (Pásztorlányka), 1820-1822. (MNG)
 198. (Jacques-Louis) David: A Horatiusok esküje, 1784. (Párizs, Louvre)
 199. (Jean Auguste-Dominique) Ingres: A nagy odalisk, 1814. (Párizs, Louvre)
 200. Id. Markó Károly: Visegrád, 1828. (MNG)
 201. Egy Wedgwood kerámia a XIX. sz. elejéről (pl. váza, 1805. London, Victoria & Albert Museum)
 202. Copf stílusú bútorok (pl. kétajtós szekrény 1790 k. vagy felnyitható öltözőasztal XVIII. sz. vége, Budapest, Iparművészeti Múzeum)

ROMANTIKA, REALIZMUS

203. Parlament, 1840-1865. London
 204. Kristálypalota 1851. - Londoni világkiállítás fotója
 205. Operaház, 1860-1875. Párizs
 206. (Alexander) Eiffel: Eiffel-torony, 1889. Párizs
 207. Feszl Frigyes: Vigadó, 1859-1865. Budapest
 208. Ybl Miklós: Operaház, 1875-1884. Budapest
 209. Steindl Imre: Országház, 1885-1894. Budapest
 210. A budavári Nagyboldogasszony plébániatemplom (Mátyás-templom), XIII-XV. sz. - 1874-1896. Schulek Frigyes - restaurálás
 211. (Francois) Rude: Marseillaise, 1836. Párizs
 212. Izsó Miklós: Táncoló paraszt, terrakotta, 1870. (MNG)

213. (Francisco) Goya: 1808. május 3. 1814. (Madrid, Prado)
 214. (Caspar David) Friedrich: Vándor a ködtenger felett, 1818 k. (Hamburg, Kunsthalle)
 215. (Théodore) Géricault: A Medúza tutajja, 1818-1819. (Párizs, Louvre)
 216. (William) Blake: A teremtő, 1826. (Manchester, Whitworth Gallery)
 217. (Eugene) Delacroix: A szabadság vezeti a népet, 1831. (Párizs, Louvre)
 218. (William) Turner: Gőzhajó a hóviharban, 1842. (London, Tate Gallery)
 219. (Pavel Andrejevics) Fedotov: Leánykérőben, 1848. (Moszkva, Tretyakovszkaja Galerija)
 220. (Gustave) Courbet: Ornans-i temetés, 1849-1850 (Paris, Musée d'Orsay)
 221. (Jean-François) Millet: Kalászszedők, 1857. (Párizs, Louvre)
 222. (Ilja) Repin: Hajóvontatók a Volgán, 1873. (Szentpétervár, Russzkij Muzej)
 223. Borsos József: Nemzetőr, 1848. (MNG)
 224. Madarász Viktor: Hunyadi László siratása, 1859. (MNG)
 225. Székely Bertalan: Egri nők, 1867. (MNG)
 226. Munkácsy Mihály: Tépéscsinálók, 1871. (MNG)
 227. Szinyei Merse Pál: Majális, 1873. (MNG)
 228. Barabás Miklós: Bittó Istvánné, 1874. (MNG)
 229. Paál László: Út a fontenebleau-i erdőben, 1876. (MNG)
 230. Zichy Mihály: Illusztráció a „Hídavatás”-hoz, 1877 u. (MNG)
 231. Benczúr Gyula: Buda visszafoglalása, 1896. (MNG)
 232. Lotz Károly: A zene apoteózisa, 1883-1884. (Budapest, Operaház mennyezetképe)

IMPRESSZIONIZMUS, POSZTIMPRESSZIONIZMUS

233. (Edouard) Manet: Reggeli a szabadban, 1863. (Párizs, Louvre)
 234. (Edouard) Manet: Claude Monet csónakműtermében fest (A bárka), 1874. (München, Neue Pinakothek)
 235. (Claude) Monet: A felkelő nap impressziója, 1872. (Párizs, Louvre)
 236. (Edgar) Degas: Balettiskola, 1874. (Párizs, Louvre)
 237. (Auguste) Renoir: A Moulin de la Galette, 1876. (New York, J. H. Whitney Gyűjtemény)
 238. (Georges) Seurat: Vasárnap délután, 1884-1886. 239. (Paul) Cézanne: Mont-Sainte-Victoire, 1885-1887. (London, Courtauld Institute)
 240. (Paul) Cézanne: Csendélet korsóval és gyümölcsökkel, 1887-1895. (Oslo, National galerie)
 241. (Vincent) van Gogh: Önarckép, 1890. (Párizs, Jeu de Paume)
 242. (Vincent) van Gogh: Út ciprusokkal (Országút éjjel), 1890. (Otterlo, Kröller-Müller Gyűjtemény)
 243. (Paul) Gauguin: Mi újság? (Tahiti nők) 1892. (Drezda, Gemäldegalerie Neue Meister)

EKLEKTIKA, SZECCESSZIÓ, SZIMBOLIZMUS

244. (William) Morris-(Philip) Webb: Vörös ház, 1859. London
 245. (Antonio) Gaudi: Sagrada Familia, 1884-től Barcelona
 246. (Victor) Horta: Tassel-ház, 1892-1893. Brüsszel
 247. (Charles Rennie) Mackintosh: Glasgow-i Művészeti Iskola, 1898 k.
 248. (Joseph-Maria) Olbrich: A bécsi szecesszió épülete, 1898-1899. Bécs
 249. Lechner Ödön: Postatakarékpénztár, 1899-1902. Budapest
 250. Schickedanz Albert: Szépművészeti Múzeum, 1899-1906. Budapest
 251. Kós Károly-Zrumecky Dezső: Madárház, 1908-1909. Budapesti Állatkert
 252. Medgyaszay István: rákosmulyadi r. k. templom, 1910.
 253. (Auguste) Rodin: A csók, 1894. Párizs, Rodin Múzeum
 254. Fadrusz János: Mátyás király emlékmű, 1895-1902. Kolozsvár
 255. Mednyánszky László: Csavargófej, 1908-1910. (MNG)
 256. (Edward) Burne-Jones: A rémfej, 1887. (Stuttgart, Staatsgalerie)
 257. (Henri de) Toulouse-Lautrec: Ezek a hölgyek, 1895. (SZM)

258. (Henri de) Toulouse-Lautrec: Jane Avril (litográfia), 1893. (Albi, Musée d'Albi)
 259. (Gustav) Klimt: A csók, 1907-1908. (Bécs, Österreichische Galerie)
 260. (Edvard) Munch: Sikoly, 1893.261. (Amadeo) Modigliani: Leányfej (Jeanne Hébuterne arcképe szemből), 1918. (Bern, mgt.)
 262. Rippl-Rónai József: Kalitkás nő, 1892. (MNG)
 263. Ferenczy Károly: Madárdal, 1893. (MNG)
 264. Gulácsy Lajos: A varázsló kertje, 1904. (MNG)
 265. Csontváry Kosztka Tivadar: Zarándoklás a cédrusokhoz Libanonban, 1907. (MNG)
 266. Csontváry Kosztka Tivadar: Taormina, (MNG)
 267. Csók István: A keresztapa reggelije, 1932. (MNG)
 268. Rippl-Rónai József-Róth Miksa: Az Ernst Múzeum üvegablaka, 1912. Budapest
 269. Thonet bútorok, 1851-től (pl. Thonet hajlított hintaszéktípusa 1860 vagy Thonet kerek ülésű standard széke, 1859. évi típus)
 270. Henry van de Velde bútorai (pl. szecessziós szék és asztal 1895-ből)
 271. A pécsi Zsolnay gyár egy tárgya a századfordulóról

XX. SZÁZAD ELSŐ FELE

272. (Louis) Sullivan: Carson, Pirie és Scott áruház, 1899-1904. Chicago
 273. (Peter) Behrens: Hoechst festékgyár, 1920-1925. Berlin
 274. (Walter) Gropius: A Bauhaus központi épülete, 1925-1926. Dessau
 275. (Gerrit Thomas) Rietveld: Schroeder-ház, 1924. Utrecht
 276. (Frank Lloyd) Wright: Vízesésház, 1936. Bear Run (Pennsylvania)
 277. Hajós Alfréd: Margitszigeti Sportuszoda, 1930. Budapest
 278. Molnár Farkas: Társasház, 1936. Budapest
 279. (Alexander) Calder: Cím nélkül, Mobil, 1945 (81x73x45, Calder Foundation, New York)
 280. (Maurice de) Vlaminck: A vörös fák, 1906. (Párizs, Musée National d'Art Moderne)
 281. (Henri) Matisse: A vörös desszert, 1908. (Szentpétervár, Ermitázs)
 282. (Pablo) Picasso: Az avignoni kisasszonyok, 1907. (New York, Museum of Modern Art)
 283. (Pablo) Picasso: Guernica, 1937. (Barcelona)
 284. (Georges) Braque: A portugál nő, 1911. (Basel, Kunstmuseum)
 285. (Umberto) Boccioni: Az izmok dinamizmusa, bronz, 1913. (New York, Museum of Modern Art)
 286. (Marcel) Duchamp: Lépcsőn lemenő akt, 1912. (Philadelphia, Museum of Modern Art)
 287. (Marcel) Duchamp: Forrás, 1917. (elveszett)
 288. (Franz) Marc: A kék ló, 1911. (München, Lenbachhaus)
 289. (Constantin) Brancusi: Alvó Múza, 1916. (Párizs, Musée d'Art Moderne)
 290. (Vaszilij) Kandinszkij: Sárga, piros, kék, 1925. (Párizs, Nina Kandinszkij Gyűjtemény)
 291. (Paul) Klee: Őszi hely, akvarell, 1921. (magántulajdon)
 292. (Kazimir) Malevics: Vörös négyzet, 1914. (Szentpétervár, Russzkij Muzej)
 293. (Piet) Mondrian: Kompozíció: Szürke struktúra színes síkokkal, 1918. (Zürich, Max Bill Gyűjtemény)
 294. (Man) Ray: Lautréaumont mondásának illusztrációja, a Minotaure folyóiratból, 1933.
 295. (Marc) Chagall: Az én kis falum, 1911. (New York, Museum of Modern Art)
 296. (Joan) Miro: Bohócfarsang, 1924-1925. (New York, Albright-Knox Gallery)
 297. (René) Magritte: A szóhasználat I. Ez nem pipa, 1928-1929. (New York, mgy.)
 298. (Méret) Oppenheim: Prémes csésze, 1936. (New York, Museum of Modern Art)
 299. (Salvador) Dalí: A polgárháború előérzete, 1936. (Philadelphia Museum of Art)
 300. Nemes Lampérth József: Háttal álló női akt, 1916. (Budapest, MNG)
 301. Kassák Lajos: Képarchitektúra, fametszet, 1922. (Pécs, Janus Pannonius Múzeum)
 302. Moholy-Nagy László: Fényrekvizitum, 1922-1930. (Eindhoven, Stedelijk van Abbe Museum)
 303. Szőnyi István: Zebegényi temetés, 1928. (Zebegény, Szőnyi Múzeum)

304. Bernáth Aurél: Tél, 1929. (mgt.)
 305. Derkovits Gyula: Viharban, 1931. (mgt.)
 306. Medgyessy Ferenc: Anya, 1932. (MNG)
 307. Vajda Lajos: Ezüst gnóm, 1940. (MNG)
 308. Egry József: Napfelkelte, 1940. (MNG)
 309. Breuer Marcell: csőszék 1926)

A XX. SZÁZAD MÁSODIK FELE

315. Le Corbusier: Ronchamp-i kápolna, 1955.
 316. (Alvar) Aalto: Községháza, 1949-1953. Saynűtsalo
 317. (Pier Luigi) Nervi: Sportszarnok, 1956-1957. Róma
 318. (Frank Lloyd) Wright: Guggenheim Múzeum, 1946-1958. New York
 319. (Tange) Kenzo: Olimpiai csarnokok, 1964. Tokio
 320. (Renzo Piano - Richard Rogers): Pompidou központ, 1971-1977. Párizs
 321. (Friedrich) Hundertwasser: Bécsi (Löwengassei) lakóház, 1980-1982. Bécs
 322. Makovecz Imre: A Művelődés Háza, 1976-1982. Sárospatak
 323. (Marino) Marini: Ló és lovas, fa, 1949-1950. (Zürich, Krayenbühl Gyűjtemény)
 324. (Alberto) Giacometti: Az erdő (bronz), 1950. (Duisburg, Wilhelm Lehbruck Gyűjtemény)
 325. (Henry) Moore: Kétrészes fekvő alak (bronz), 1959. (művész tulajdona)
 326. (Jean) Tinguely: Kerekeim, 1960-1961. (Budapest, Ludwig Múzeum-Kortárs Művészeti Múzeum = Ludwig)
 327. (Baldaccini) César: Egy autó összenyomása, 1962 (fém)
 328. Somogyi József: Martinász, 1953. (Dunaújváros)
 329. Borsos Miklós: Madár tojással, 1968.
 330. Jovánovics György: Részlet a nagy Gilles-ből, 1967-1968. mgt.)
 331. Schaár Erzsébet: Az utca, 1974. (székesfehérvári kiállítás)
 332. (Jackson) Pollock: No 14. 1948. (Westport, Connecticut, mggy.)
 333. (Jean) Dubuffet: Metafizikus, 1950. (Winnetka-Illinois, mggy.)
 334. (Francis) Bacon: Tanulmány Velázquez után: X. Ince pápa. 1953. (New York, mgt.)
 335. (Roy) Liechtenstein: Tzing, 1962. (Darmstadt, Karl Ströher gyűjtemény)
 336. (Andy) Warhol: Elvis, 1964. (Toronto, Art Gallery of Ontario)
 337. (Rober) Rauschenberg: Turkey, 1965. (Darmstadt, Karl Ströher gyűjtemény)
 338. Kepes György: Programozott fényjátékterv a bostoni kikötő számára, 1965-1967
 339. (Victor) Vasarely egy op-art műve
 340. (Nam June) Paik: Tv-Buddha, 1974
 341. (Allan) Kaprow: Háztartás, 1964. Happening (fotódokumentáció)
 342. (Joseph) Kosuth: Egy és három szék, 1965.
 343. (Joseph) Beuys: Hétezer tölgyfa, 1982. Kassel (akció fotódokumentáció)
 344. Szentjóby Tamás: Hűlő víz, 1965. (mggy.)
 345. Keserü Ilona: Forma, 1969. (mgt.)
 346. Kondor Béla: Szent Antal megkísértése, 1966. (rézkarc)
 347. Lakner László: Mosoly, 1969. (Budapest, Kiscelli Múzeum)
 348. (Niki de) Saint Phalle: Fekete Nana, 1968-69. (Museum Ludwig, Köln)
 349. (Duane) Hanson: Nő bevásárló kocsival, 1970. (poliészter)
 350. Pauer Gyula: Pszeudo, 1970. (mgt.)
 351. Christo: Völgyzáró függöny, 1970-1972. (Colorado)
 352. Haraszty István: Kalitka, 1973. (Székesfehérvár, István Király Múzeum)
 353. (Claes) Oldenburg: Ruhacsíptető, acél, 1974. (USA, mggy.)
 354. Erdély Miklós: Húség, 1979.
 355. (Cindy) Sherman: Cím nélküli állókép 48., 1979.

356. (Sol) LeWitt: Konstrukció, 1979 (festett acél) (Carolina Nitsch Contemporary Art, New York)
357. Bálint Endre: In memoriam Ország Lili 1980, fotókollázs (Nagyházi Galéria)
358. Bak Imre: Tao, 1993. (Budapest, Ludwig)
359. Bukta Imre: Hajnali szabad permetezés, 1985. (Budapest, Ludwig)
360. ef. Zámbo István: Új magyar népművészet II. 1987. (Budapest, Ludwig)
361. Maurer Dóra: Hommage f Joseph Hoffmann, 1990. (Budapest, Ludwig)
362. (Barbara) Kruger: A tested csatatér, 1989.
363. Fehér László: Kútbanézó, 1989. (Budapest, Ludwig)
364. (Daniel) Spoerri: Az Hópital Ephémère szomszédos műtermének fiatal művészei által fogyasztott desszert, 1991 (Ludwig Múzeum, vegyes)
365. Csörgő Attila: Hogyan szerkesszünk narancsot (installáció), 1993-94
366. (Rebecca) Horn: Concert for Anarchy, 1994 e.
367. Németh Ilona: Elementáris objekt, 1996.
368. Gerber Pál: Te egy kiválasztott vagy, 1996.
369. (Yayoi) Kusama: Repetitiv Vision. (Pittsburg) 1996. enironment
370. Lakner Antal: Iners. Passzív munkaeszközök, 1998
371. KIS-VARSÓ: Nefertiti teste, 2003 (Velencei Biennálén, bronz + Nefertiti feje)
372. Baglyas Erika: 100 lepedő, 2004. (lepedő + videó vetítés)

FOTÓ

373. (Eadward) Muybridge: Lovas fotók (1888 k.)
374. Moholy-Nagy László: Önarckép (1922)
375. (Alexander) Rodcsenko: Telefonáló nő (1923)
376. (Man) Ray: Casati grófnő (1928)
377. Munkácsi Márton: Gyerekek (1928)
378. (Edward) Weston: Káposztalevél (1931)
379. (Andre) Kertész: Torzulás (sorozat) (1933)
380. (Henri) Cartier-Bresson: Vasárnap a Marne partján (1938)
381. (Robert) Capa: Kollaboránsnő Chartres-ból (1944)
382. (Diane) Arbus: Vasárnap Brooklynban sétáló fiatal pár (1966)
383. (Richard) Avedon: Apám (1969 u.)
384. Escher Károly: Szénhordás
385. Türk Péter: Osztályátlag I-II. 1979. (MNG)
386. (Rineke) Dijkstra: „Oostende, Belgium, August 7, 1992,” from Beach Portraits, 1992.
387. (Bill) Viola: Hat fej („SixHeads” videó), 2000.
388. Szabó Dezső: Expedíció VIII. 2001.
389. Kimsooja: A tű asszony (Needle Woman, videó), 1997/2005.

MAGYAR NÉPMŰVÉSZELET

390. Dél-dunántúli tornácos ház alaprajza (XIX. sz.-ból)
391. Alföldi kontyosház (XIX. sz.-ból)
392. Egy szabadtéri néprajzi múzeum (pl. Szentendre, Hollókő, Göcsej)
393. Acsolt láda Nógrád megyéből, Budapest, Néprajzi Múzeum (= NM) vagy Délkelet-Dunántúlról (Pécs, Janus Pannonius Múzeum)
394. Festett láda Komárom, Csongrád és Borsod-Abaúj-Zemplén megyéből (pl. a NM anyagából)
395. Király Zsiga: Tükrös spanyolozással (XIX. sz.) (NM)
396. Egy sárközi, egy somogyi és egy baranyai szóttos (párnahéj, párnavég, abrosz vagy komakendő) (pl. a NM anyagából)
397. „Táblás”, vörös-fekete gyapjú szóttos Sóváradról (Románia) (Budapest, NM)
398. „Ábrahám”, hímzett párnavég Csík megyéből (Románia) (NM)

399. Cifraszűr Békés és Hajdú megyéből (pl. a NM anyagából)
 400. Női ködmön Somogy, Békés és Borsod-Abaúj-Zemplén megyéből (pl. a NM anyagából)
 401. Egy csákvári cserépedény (kásástál, nagytál vagy korsó)
 402. Egy-egy cserépedény (tál, fazék, butélia vagy butykos) Hódmezővásárhelyről és Tiszafüredről
 403. Miskakancsó Mezőcsátról (1848.) (NM)

EURÓPÁN KÍVÜLI KULTÚRÁK

404. Sziklarajzok Tassziliből (Kr. e. IV. ée.)
 405. Táncmaszk Elefántcsontpartról
 406. Összobor Indonéziából (NM)
 407. Húsvét-szigeti kőszobrok (Polinézia)
 408. Ausztráliai kéregfestmény (NM)
 409. Vadkanmaszk fából (Melanézia) (NM)
 410. Bábfigura (Wayang - Indonéziából) (NM)
 411. „Nazca vonalak”, Kr. e. 200-Kr. u. 350. (Peru)
 412. Machu Picchu, XVI. sz. (Peru)
 413. Nagy Jaguár-templom (maja), 300-900. (Tikál)
 414. Halotti maszk IV-V. sz. (Teotihuacan, Párizs, Musée de l'Homme)
 415. A Nap Köve (azték naptár) XV. sz. (Mexico City, Nemzeti Antropológiai Múzeum)
 416. Totemoszlop Északnyugat-Amerikából (Drezda, Museum für Völkerkunde)
 417. Cordobai nagymecset (IX-X. sz.)
 418. Kászim pasa dzsámija (1543-1546, Pécs)
 419. Királyfürdő (1566-1587, Buda)
 420. Gül Baba türbéje (Buda)
 421. Kethüda-dzsámi, minaret (VIII. sz. Eger)
 422. Ladik imaszőnyeg, 6 oszlopos (XVIII. sz. Budapest, Iparművészeti Múzeum)
 423. Korán-lap (Arany Toll kalligráfija), (1186. Dublin, Ch. Beatty Könyvtár)
 424. Nagy Sztúpa (Kr. e. III-I. sz. Szancsi)
 425. A 26. adzsantai barlangtemplom belseje (640 k.)
 426. Szúrja a Napisten, kőszéle (XIII. sz.)
 427. Buddha Sákjamuni fej Gandharából (himalájai pala) (II-III. sz. Budapest, Hopp F. Keletázsiai Múzeum)
 428. Siva Nataradzsza - Táncoló Siva (bronz) (XII-XIII. sz. Amszterdam, Museum van Aziatische Kunst)
 429. Rádzsput miniatúra (Krisna és Rádha a ligetben, XVIII. sz.)
 430. Szteatitpecsételők az Indusvölgyi kultúrából (Új Delhi, National Museum)
 431. Kínai Nagy Fal, Csin-dinasztia (Kr. e. VI-III. sz. 220-ig)
 432. A „Tiltott város” - a pekingi császári palotaegyüttes részlete, a nagy csarnokkal, Ming - és Csing-korszak
 433. Föld alatti folyosórendszer a kínai „cseréphadsereg”-gel (Csin-si Huang-ti császár sírjához), Kr. e. 220-210. Lintong Hszian mellett
 434. Temetkezési zászlókép selyem alapon (Ma-vang-tui 1. számú sír, Nyugati Hang -kor Kr. e. 206 - Kr. u. 8.) (Peking, Neue archaeologische Funde in China)
 435. Buddha és kísérői a Gyémánt szutrából (fametszet) (868.) (London, British Museum)
 436. Csien-lung: Porcelándoboz pecsétfestéknek (XVIII. sz.) (Budapest, IM)
 437. Hórjudzsi buddhista templom Arany Csarnoka (VII. sz.) (Nara)
 438. Részletek Kacura Rikju császári villa tavaskertjéből a Sókintei nevű teaházzal (XVII. sz. e.) (Kioto)
 439. Kacusika Hokusai: Déli szél és szép idő. A Fudzsjama harminchat képe sorozatból (1823-1829) (Tokió, Heibonsha Publisher Ltd.)
 440. No-maszk (XVI. sz.) (Tokió, Nemzeti Múzeum)